

OKUPEM-NOS D'OKUPAR

**Anàlisi de l'okupació i relació amb
els moviments socials**

Jordina Subirachs Garcia
Tutor: Xavier Campmany

I no està en *venta* el nostre sostre,
I no està en *venta* la nostra força,
Som la resposta.

[..]

Només ens queda el combat,
se us ha acabat la festa.

Okuparem la finca, volem *vivenda* digna.

Farem l'impossible pel que no té lloc on viure.

La lluita serà eterna contra els que gentrifiquen,
no canteu victòria, serem els últims en riure.

QUE ME DEN EL PASO

Sindicat d'Habitatge de Gràcia ft. Lírica de Trobadors

Okupem-nos d'okupar

Anàlisi de l'okupació i relació amb els moviments socials

Agraïments

Okupem-nos d'okupar és el resultat d'un treball que neix gràcies a la cooperació indispensable dels diferents centres socials okupats, Casals i Ateneus populars del Baix Llobregat i de la col·laboració dels diferents membres en l'okupació, activistes, i experts entrevistats que lluiten dia rere dia per a canviar el sistema. Gràcies per perviure en la lluita i no defallir.

Agraeixo l'ajuda del meu tutor Xavier Campmany, la col·laboració de les diferents persones que han accedit a realitzar les entrevistes i donar-me caliu en els seus espais, i el suport de la meva família, en especial a la Mònica, als meus pares i als meus germans.

OKUPEM-NOS D'OKUPAR

Author: Jordina Subirachs Garcia (Daina-Isard, 2022)

Squatting unoccupied properties to develop public activities or a place of residence has lasted in European cities since the 60's and 70's. Although local and national contexts diverge remarkably, there are some general biases and patterns that are worthy of diligent attention, as squatting has generated debates and controversy opening gaps between academic, social and political perceptions. This research project aims to expose the specific operation of the squatting movement as well as its roots, inquiring deeply about the origins of the movement and its development, from the view of activists and experts, which lead to focus on the importance of the actions acquired in this places to finally offer an interactive map in Baix Llobregat that exposes the impact that the movement has bring about in society, regarding the feature of generating a relatively wide autonomous and mostly non-institutional mode of citizen participation, protest and self-management.

Items: *Squatters' movement, Urban movements, Self-management, Social fight,*

16 Introducció

26 Kapítol I: Posicionant l'okupació en els moviments socials

28 Moviments socials com a preàmbul al moviment okupa

31 Origen i característiques dels moviments socials

36 Kapítol II: Entrant en detall;

Antecedents i fonaments del moviment okupa

37 Anarquisme i moviment okupa

39 Definint el moviment okupa

42 Aspectes legals

53 La importància de la homonímia

57 Configuracions del moviment okupa

59 Tipus d'edificis que s'okupen

60 Simbolismes i tecnicismes del moviment

61 Okupació i opinió pública

64 Okupació, pas a pas: origen i cronologia

82 Kapítol III: Relacionant conceptes

83 Gènere i moviments socials en la tercera onada

84 La lluita feminista

85 Moviment okupa i moviment antiglobalització

86 Dona, feminisme i okupació

87 La incongruència de la “dona okupa”

88 Escac al Patriarcat

89 La PAH

94 Kapítol IV: Més enllà del moviment a Catalunya

95 Moviment okupa internacional

100 Okupem-nos de ben aprop

103 Mapa dels Ateneus i casals populars i dels CSO's del BaixLlobregat

106 CSO's, Casals i Ateneus Populars del Bai Llobregat

107 Casal Popular Les Canyes

109 Casal Popular Blanca Bardiera

113 Ca La Bandida

119 CSO Els Timbres

123 Ateneu Arreplegades

125 Casal Popular La Barrina

127 Ateneu Mulei

129 CSO Mallolis

131 Ateneu Popular d'Esplugues

133 Cal Suís

137 Ateneu Popular La iaia

139 Ateneu SantBoià

143 Ateneu Popular La Paparra

145 Ateneu Popular La Màquia

149 Casal okupat i autogestionat La Llabor

152 Estructura interna dels espais

153 Procés d'okupació

154 Pràctiques dels espais

156 El Mapa Interactiu

160 Punt i final: Conclusions

161 Previsió futura del moviment okupa

165 La importància del moviment okupa

166 Conclusions

167 Fonts documentals

172 Annex: Entrevistes

Introducció.

Okupar és començar una història, un projecte col·lectiu amb objectius marcats i amb un futur incert. Okupar és llibertat, lluita, autogestió, igualtat i convivència. Okupar és molt més del que es coneix i va molt més enllà de la pobresa o les situacions de precarietat.

L'okupació en què es basa aquest treball té una vinculació als moviments socials, comprèn diferents àmbits, entra en contacte amb realitats heterogènies, aborda problemàtiques diverses, acull col·lectius diferenciats i dona lloc a interpretacions molt àmplies. Per tant, parlar d'okupació és endinsar-se en un univers extremadament complex.

L'okupació no només s'ajusta a l'acció d'okupar, al fet d'entrar en una propietat aliena i habitar-la (ja sigui com a habitatge, per allotjar-hi un projecte polític o totes dues). Vista així, es lliga a la seva estètica, al fet d'estar «usurpant» un lloc. Aquesta visió restringeix l'okupació al ritual d'obrir un edifici en desús, una acció rupturista que esdevé el símbol de l'okupació i a l'ombra hi oculta les seves altres dimensions.

Hem crescut i conviscut en una societat extremadament individualista que sobrevalora els èxits individuals mentre ignora la dimensió col·lectiva d'aquests mèrits, però som individu i col·lectiu alhora, una dimensió no té sentit sense l'altra.

Existeixen moltes realitats que funcionen amb valors i que cal clissar per entendre d'on venim i cap on podem i volem anar.

Som éssers racionals i en societat, per tant, som capaços d'aprendre dels altres, funcionar en comunitat i pensar per nosaltres mateixos.

Tal com s'explica al manual bàsic de convivència¹, l'individualisme i materialisme imperant en la nostra societat ens fa donar molta importància a allò que ens agrada fer i consumir a escala individual i organitzem la nostra vida d'acord amb aquestes dues premisses, sense tenir en compte els grups socials als quals pertanyem i les relacions que ens proporcionen.

¹ El manual bàsic de convivència és un text de DifonLaldea, una biblioteca virtual de textos de caire llibertari i en català

La qualitat de les nostres relacions determinen en gran manera la qualitat de la nostra vida, i la qualitat de les relacions depèn del tipus de grup social al qual formem part.

Els objectius que pretén assolir aquest treball de recerca, han estat diversos i es basen en un de global del qual n'he ramificat la resta d'objectius generals i dels quals, després, n'he definit els específics. Així, l'objectiu principal és **entendre el funcionament del moviment okupa vinculat amb els moviments socials i el seu impacte en l'àmbit local i el sistema vigent.**

En altres paraules, pretenc esbrinar quina és la concepció fonamental que s'ha de donar a conèixer per incitar el debat intern del funcionament actual de la societat occidental i integrar els seus valors en la nostra cosmovisió limitant del món que ens envolta. En definitiva, **exposar i visibilitzar l'okupació com a via revolucionària.**

A partir d'aquí, sorgeix el segon objectiu, que aspira a **raonar i endinsar-nos en l'okupació**, detectar els factors de risc, classificar, comentar i comparar els diferents tipus d'ocupacions, delimitar la línia cronològica que segueix el moviment, amb les evolucions i fets més distintius de la seva història recent i situar el moviment okupa en un context econòmic, polític, social i territorial.

A continuació, un altre objectiu ramificat de l'inicial es vincula amb les múltiples facetes dels moviments socials. D'aquí, sorgeix el propòsit de reconèixer les relacions i la connexió de l'okupació amb altres moviments com el feminisme o el moviment alterglobalitzador. Breument, **definir la possible dimensió social i constructiva del moviment i diferenciar les seves múltiples casuístiques.**

Finalment, el darrer objectiu té a veure amb la visió global del moviment així com la seva propagació. L'objecte és **internacionalitzar el moviment i formular**, segons la informació obtinguda i les entrevistes realitzades, **una projecció futura del moviment okupa.**

D'acord amb els quatre objectius plantejats a la introducció, els apartats del treball s'han formulat de manera que cada objectiu respon als diferents Kapítols (expressat amb k per vincular l'apàrte i donar sentit al moviment).

Aquests apartats s'exposen a continuació:

- **Kapítol I** → Posicionant l'okupació en els moviments socials.
- **Kapítol II** → Entrant en detall: antecedents i fonaments.
- **Kapítol III** → Relacionant conceptes.
- **Kapítol IV** → Més enllà del moviment a Catalunya.

Aquest treball és interessant no només perquè s'endinsa en els girs d'un dels moviments contestataris més potents i vitals de l'actualitat, sinó perquè al mateix temps, permet seguir els esdeveniments socials, observar l'afectació del moviment en un moment històric i veure com s'insereixen i s'infueixen mútuament amb altres moviments socials.

Motivacions

La meva primera empenta en la realització del treball de recerca va sorgir de la qüestió de les problemàtiques socials lligades al meu entorn. A partir d'aquí, vaig observar detingudament el funcionament de la societat occidental des d'una perspectiva àmplia i exempta de prejudicis amb l'ambició de valorar qualsevol alternativa que em permetés descobrir una possibilitat a favor dels canvis socials dins del meu territori.

Així, gràcies al meu interès en la resolució de conflictes, els moviments socials i els valors obtinguts durant la meva educació dins l'entorn familiar, escolar i de lleure, he anat construint uns ideals i inquietuds personals que m'han conduït a descobrir una cara desconeguda per mi d'un moviment que ha existit des de la dècada dels setanta i que m'ha despertat un interès especial: El moviment okupa,

una manera de canviar el funcionament de la nostra societat a través d'una perspectiva transgressora, protestaria, de contrapoder i totalment invisibilitzada que m'ha cridat particularment l'atenció.

El moviment okupa s'ha mencionat ocasionalment en el meu entorn a través de converses intencionades sobre el tema en l'àmbit del lleure i fins i tot de manera espontània però negativa en situacions quotidianes.

Ambdós casos, el fet comentat era ple de contradiccions i es feia evident la manca d'informació sobre el tema. Per això, vaig trobar interessant visualitzar el treball des de la perspectiva agitadora i nihilista i vaig decidir realitzar una recerca en profunditat per aclarir tot el que hi ha darrere d'aquest moviment que, en molts casos, és totalment desconegut.

Hipòtesi

Una de les qüestions que més m'ha inquietat durant el plantejament del treball ha estat el fet que, segons el moviment okupa, el funcionament de la societat actual no és correcte, inclusiva ni respectuosa i que, per tant, cal organitzar-nos alternativament per conviure en harmonia amb l'entorn natural i social.

Així, penso que durant la realització de l'informe aniré adquirint informació que em permeti verificar, comprovar o desmentir que l'okupació és un moviment capaç d'oferir un altre sistema d'organització i convivència en societat allunyat del sistema opresor i capitalista actual que afavoreix l'augment de la debilitat de l'estat, la desigualtat social, la concentració de la riquesa en grups molt reduïts de la població o la cessió dels recursos naturals a grans corporacions transnacionals.

Així, la hipòtesi plantejada és que el moviment okupa del futur serà indispensable i estarà present en la majoria de localitats del món occidental amb el fi de lluitar contra les imposicions de la societat i conviure en avinença amb l'entorn natural i social.

Disseny metodològic

La realització d'aquest treball de recerca ha estat possible gràcies a tres fonts d'informació diferents. En primer lloc, una profunda consulta de fonts històriques a través de materials escrits, arxius, biblioteques, articles i notícies recollides al llarg de l'últim any per valorar la situació del moviment okupa actual i exemplificar-ne accions i esdeveniments importants. En segon lloc, el llibre *¿Dónde están las llaves?* de Ramón Adell Argilés i Miguel Martínez López (2004) en relació amb les pràctiques i contextos socials del moviment okupa arreu d'Europa i el llibre *Ciudad Princesa*, de Marina Garcés (2018). Per últim, una observació sociocultural i el buidatge d'entrevistes en profunditat.

El treball és eminentment teòric i pràctic en essència, per això la participació i assistència en els diferents casals populars, ateneus populars i centres socials okupats del Baix Llobregat, comarca en què resideixo, ha estat clau per a la posterior realització d'un mapa interactiu que reuneix les dades més rellevants d'aquests espais.

Entrevistes

Els valors, motivacions i adversitats dels membres de l'okupació així com els obstacles i experiències dels mateixos i el coneixement d'experts, professionals i activistes és un aspecte a valorar en treballs de fenòmens socials com ho és aquest. És per aquest motiu que he realitzat un buidatge d'entrevistes d'especialitats molt diferents per completar la meva recerca. D'aquesta manera, s'han dut a terme entrevistes a sociòlegs i membres d'entitats financeres per dissoldre les inquietuds més profundes en l'àmbit teòric i entrevistes amb activistes i experts en sociologia, persones amb experiència des de l'activisme polític i els estudis socials, sobretot, en relació amb els moviments socials.

Per acabar, entrevistes amb representants dels diferents Centres Socials Okupats del Baix Llobregat duent a terme apreciacions socioculturals per resoldre alguns dubtes més profunds en l'àmbit ideològic i de funcionament intern. Les persones entrevistades van ser les següents:

- **Carles Feixa**
- **Sandra López**
- **Pere Casals i Armand**
- **Casal popular d'Esparreguera**
- **Casal Popular Blanca Bardiera**
- **CSO Cal Suís**
- **Ateneu Popular La Papparra**
- **Ateneu Popular La Màquia**
- **CSO La Bandida**
- **Ateneu Arreplegades**
- **CSO Els Timbres**

Les entrevistes a les persones mencionades es troben a l'annex del treball.

Kapítol I:

Posicionant l'okupació en
els moviments socials

Abans de començar a tractar els diferents punts d'aquest treball, és necessari fer una introducció als moviments socials per contextualitzar la pràctica del moviment okupa i el desenvolupament d'aquest fenomen.

Per referir-nos al tipus d'ideologia dels diferents moviments socials, cal conèixer i encabir aquest tema dins dels moviments vigents en la societat i analitzar detalladament la seva definició i característiques.

Moviments socials com a preàmbul al moviment Okupa

El concepte de moviments socials va néixer sobretot als anys 60 i 70 molt pensat en moviments sectorials com el moviment feminista, el moviment ecologista, el moviment contracultural, el moviment okupa, etc. Aquests tipus de micro moviments socials s'adrecen a un sector, volen un canvi en un marc de la societat.

No obstant això, al llarg de la història s'ha definit un moviment de diverses maneres. Actualment, dins de la branca de la sociologia, els moviments socials són el conjunt d'accions col·lectives encaminades a la reorganització social. Tanmateix, no hi ha cap definició encaixada que pugui encabir l'immensitat de possibilitats i variacions dels moviments socials. Per això s'han realitzat diversos significats d'aquests mecanismes socials d'entre les quals destaquen les que es mostren en les següents pàgines.

“Iniciatives col·lectives destinades a realitzar canvis en l’ordre social”¹

“Organitzacions socials destinades a establir un ordre nou en la vida”²

“Esforços col·lectius destinats a modificar normes i valors”³

“Esforços col·lectius per controlar el canvi social o per alterar la direcció del canvi”⁴

“Accions col·lectives amb alta participació de base que utilitzen canals no institucionalitzats i que, al mateix temps van elaborant les seves demandes, van trobant formes d’acció per expressar-les i es van constituint en subjectes col·lectius, reconeixent-se com a grup o categoria social”⁴

“Grups d’individus reunits amb el propòsit comú d’expressar el descontentament sentit subjektivament de forma pública i de canviar el que es percep com els fonaments socials i polítics de tal descontentament ”⁵

“Actor col·lectiu mobilitzador que, amb certa continuïtat i sobre les bases d’una elevada integració simbòlica i una escassa especificació del seu paper, persegueix un objectiu que consisteix en dur a terme, evitar o anul·lar canvis socials fonamentals, utilitzant formes organitzatives i d’acció variables”¹

“Desafiaments col·lectius plantejats per persones que comparteixen objectius comuns i solidaritat en una interacció mantinguda amb les elits, els oponents i les autoritats”²

Definitivament, veiem que els moviments socials actuen com a actors polítics en col·lectius de canvi social al mateix temps que com a nova forma d’identitat i acció col·lectiva, és a dir que són, alhora, un agent de canvi social i una nova proposta de forma de vida, d’acció i de comunicació. Constitueixen, a l’encop, un element de canvi social i polític i un instrument de proposta d’identitat col·lectiva, de sistema de valors, i un llarg etcètera.

1 KURT LANG I GLADIS LANG, 1961

2 BLUMER, 1962

3 LAUER, 1976

4 ELIZABETH JELIN, 1986

5 EYERMAN I JAMISON, 1991

1 JOACHIM RASCHKE, 1994

2 S. TARROW, 1997

Per poder definir què és i què implica un moviment social, he tingut en compte la definició d'Alain Touraine, un dels sociòlegs contemporanis més importants per la seva trajectòria intel·lectual i la seva producció científica que ha impactat de manera notable en les ciències socials, especialment a Europa, Estats Units i Amèrica Llatina.

Segons aquest sociòleg, parlem de moviment social quan ens referim a "actors socials que inicien una lluita en el pla de la historicitat per transformar valors d'una societat i, per tant, es situen en el cor d'aquesta mateixa societat"¹. Quan cita la historicitat, es refereix a la capacitat d'algunes persones d'autoconstruir la nostra societat a través de canvis normatius i, en conseqüència, transformar les pràctiques socials.

Doncs, els moviments socials impliquen una acció col·lectiva i una lluita d'un grup d'individus contra un adversari que comprèn un ventall inacabable de possibilitats com una ideologia, un grup de persones, una problemàtica, etc. A més a més, aquesta insurrecció contra el rival s'ha de realitzar sota el compliment, segons ell, de tres principis clau:

1. Principi de totalitat,

Són els valors que defensa el moviment social.

2. Principi d'identitat,

Principi amb el que s'ha de tenir clar a qui representa, quins interessos defensa i qui és el portaveu (si n'hi ha).

3. Principi d'oposició,

On es defineix clarament qui és l'adversari.

Tanmateix, els moviments socials tenen un caràcter moral associat a una reivindicació social. Per això, amb el pas del temps, molts d'aquests moviments socials s'institucionalitzen, la qual cosa suposa, sovint, perdre força reivindicativa i fins i tot arribar a desaparèixer com a moviment social.

D'altra banda, tal com va dir MANUEL CASTELLS (2011)¹, tots els moviments socials s'oposen a la lògica institucional, als valors i interessos que les institucions representen. La característica ineludible dels moviments socials és la identitat, que es construeix emfatitzant uns valors concrets sobre uns altres. En aquest mateix fil, Castells defineix tres tipus d'identitat:

1. Identitat legitimadora:

es genera des de l'Estat com a element de domini per a legitimar aquest poder. Dona lloc a les societats civils.

2. Identitat de resistència o oposició:

està generada per alguns grups que s'oposen a la lògica dominant. En aquest marc es troben els moviments d'ocupació que mostren la seva resistència a les autoritats i òrgans de poder.

3. Identitat de projecte:

és una variació de la identitat de resistència però que té com a objectiu sostenir una identitat pròpia. Aquest és el cas dels moviments feministes o ecologistes.

¹ MANUEL CASTELLS és un altre autor rellevant en l'anàlisi actual dels moviments socials del qual he complementat aquesta explicació. És un sociòleg de l'era de la informació que va exercir un paper principal en el desenvolupament d'una sociologia urbana marxista en la dècada dels 70 i del que, a més a més, precisament Alain Touraine en va el seu assessor acadèmic.

Els orígens dels moviments socials

Les causes que motiven l'existència i el desenvolupament d'un moviment social són molt diverses. Encara que totes tenen uns elements en comú: la disconformitat amb la situació actual; la necessitat de canvi d'una situació i el reconeixement o ampliació de nous drets.

El descontentament i la ràbia que sofreix la massa per les injustícies i problemàtiques socials són el motor de tot moviment social, ja que aquests no sorgeixen si no hi ha cap aspecte social que s'hagi de corregir. Encara que cal destacar que la conformitat mai és plena perquè encara que s'aconsegueixin nombrosos avenços, sempre sorgeixen noves necessitats o una ambició que el conquistat sigui encara major. Per això, sembla que el conflicte entre la societat i l'elit governant estarà sempre, encara que amb diferent grau de tensió.

“El motor de la història és la lluita entre classes”

KARL MARX

Paral·lelament, en termes de tribus urbanes i cultures juvenils, quan té la dimensió de moviment social és que hi ha una voluntat de canvi. Aquest canvi pot ser revolucionari com hi ha hagut històricament la Revolució Francesa, la Revolució Industrial, la Revolució Rusa, etc, però, actualment es donen micro moviments socials. Moviments socials, per una banda, a escala local i, per altra banda, a escala global.

En definitiva, els moviments socials es poden definir com formes d'acció mitjançant les quals els individus exclosos del poder organitzen els mitjans necessaris per a mobilitzar-se amb objectius o demandes compartides. La satisfacció o no d'aquests propòsits comuns depèn de la capacitat del moviment per a reunir recursos, crear xarxes socials i teixir aliances, adquirint una millor posició per a encarar les elits polítiques.

De la mateixa definició, origen i d'altres elements desenvolupats en aquesta primera part, es poden extreure les característiques generals aplicades al concepte de moviment social. D'aquesta manera en el següent punt es detallen les característiques proposades dels moviments socials en general.

Característiques dels moviments socials

Els moviments socials tenen un fort component identitari, de filiació i d'acció continua per a promoure un canvi o resistir una intervenció, i van acompanyats d'una ideologia o projecte que alhora és un objectiu i una referència per a l'acció. Aquestes característiques es poden resumir en les següents:

1. Acció conjunta i capacitat de mobilització

És indispensable per al sorgiment i desenvolupament dels moviments socials, ja que conflueix els diferents perfils de persones agrupant-los en un mateix objectiu o motivació i organitzant-los en estructures que posen en marxa accions mobilitzadores.

2. Esperit de canvi social

Hi ha una audàcia en buscar el canvi social, cultural i polític; constituir-se com a instrument portador o transmissor d'aquest canvi social en curs; conscienciar la societat i pressionar perquè les noves demandes siguin incloses en la política.

3. Eines i estratègies

Solen valer-se de pràctiques com la protesta, la convocatòria de manifestacions/vagues i la presència de tallers i tasques específiques que criden l'atenció, ajuden a la formació i mantenen l'activitat del moviment social.

Per aconseguir unes reivindicacions concretes, solen seguir estratègies com l'activitat en xarxes socials, el contacte amb els mitjans de comunicació, la redacció de les reivindicacions, o la localització de la manifestació, ja que al mateix temps que aconsegueixen mobilitzar també persegueixen la identificació, la comunicació i la perpetuació. Fins i tot, han de mantenir relacions i interaccions entre els mateixos participants en la protesta i amb altres actors socials.

4. Continuitat

Les activitats contínues són les úniques que reflecteixen que un moviment social encara es mou i, per tant, és el que ho diferencia dels grups espontanis i l'acosta a les associacions, organitzacions i institucions.

5. Escassa o nul·la divisió del treball

A diferència de les organitzacions formals, els moviments socials mostren poca diferenciació de les tasques, excepte aquells moviments que explícitament són jeràrquics i/o excloents. En general, hi ha diversitat de formes de participació i implicació a causa del caràcter informal del vincle, però el seu procediment assembleari, participatiu, evita la burocratització.

En relació amb la primera característica esmentada, l'acció col·lectiva en el moviment okupa és indispensable.

Cal remarcar que tots aquests elements es donen en un context institucional, polític, social, cultural i econòmic determinat que, en gran manera, influirà en l'èxit o fracàs de l'acció col·lectiva. Breument, els moviments socials tenen una estructura horitzontal, variable, informal i en xarxa; uns objectius focalitzats per i per a la comunitat totalment immaterials o postmaterials; el seu discurs és temàtic, transversal i emotiu dins l'àmbit social.

El moviment okupa, per tant, és un moviment social?

El moviment okupa és l'objecte d'aquest treball i, tal com s'interpreta en aquesta primera part del document, té una vinculació directa amb els moviments socials i en forma part.

Carles Feixa¹, ja ho diu a l'entrevista realitzada quan explica que el moviment okupa és un dels moviments juvenils que prové de l'època contracultural i que té una dimensió política.

“No s’ocupen les cases perquè si, sinó que s’okupen espais abandonats o en desús, perquè el sistema capitalista no els utilitza.”

CARLES FEIXA, 2022

¹ CARLES FEIXA és catedràtic d'antropologia social i està especialitzat en l'estudi de les cultures juvenils. Ha realitzat recerques sobre el terreny a Catalunya i Mèxic. S'ha interessat per temes com la violència, la ciutat, l'esport, la memòria oral, els moviments socials i les cibercultures

Per tant, no es fan servir d'aprofitament individual sinó que tenen una voluntat i finalitat col·laborativa i comunitària amb un objectiu de centre social o cultural on fer activitats.

Tot i això, hi ha discrepàncies sobre si l'okupació s'ha de considerar un moviment social o no, així i tot hi ha qui l'emmarca en la següent definició de moviment social:

“Grup d'éssers humans relativament organitzat, que mitjançant la protesta i d'altres eines, busca el canvi en algun aspecte de la societat”.

Estariem parlant, doncs, del “moviment d'okupació” que a l'estat espanyol va començar a finals dels anys setanta, davant la necessitat d'espais socials i la manca d'habitatge accessible a les ciutats. Als anys noranta els Centres Socials Okupats van ser eixos centrals sobre els quals pivotaven al voltant els moviments socials de la ciutat, de la mateixa manera que ho havien estat els Ateneus Llibertaris a finals dels anys setanta, i les Associacions de Veïns a començaments dels vuitanta.

El següent Kapítol s'endinsa detalladament en l'okupació, exposant la seva definició concreta tenint en compte diverses fonts d'informació verificades, perspectives, opinions i suports de persones amb amplis coneixements sobre el tema. S'esmenta, també, l'origen de les seves mobilitzacions i ideologies i finalment es lliga amb la llei en referència al moviment, l'evolució històrica i les seves característiques.

Kapítol II:

Entrant en detall;
Antecedents i fonaments

Anarquisme i moviment okupa

Donat el fet que l'okupació té un caràcter anticapitalista, s'ha engrescat un dels mites més estesos sobre el moviment okupa de què aquest és un moviment exclusivament anarquista. Això no és del tot verídric, ja que la base de l'okupació és l'antifeixisme, l'anticapitalisme i el feminisme, per la qual cosa qualsevol persona sota aquestes ideologies pot formar-ne part, sigui o no anarquista.

No obstant això, l'anarquisme és un dels valors més sustentats per alguns membres de l'okupació. Naturalment, hi ha una múltiple varietat d'agrupacions okupes i, tot i que comparteixen la majoria d'ideologies, objectius i motivacions, no tots fan avinent exactament les mateixes doctrines, com és el cas de l'anarquisme. Tot i aquest aclariment fonamental, crec oportú explicar l'estreta relació entre anarquisme i okupació, ja que és un dels pilars amb més força del moviment.

L'anarquisme té com a objecte construir alternatives al marge de la institució. Així, defensa la relació entre els éssers humans de manera col·lectiva i horitzontal, perquè és la manera, segons els anarquistes, de compartir el coneixement escollint la pròpia decisió i enriquint-se de les diferències.

A més a més, una de les lluites més notòries d'aquesta ideologia és l'oposició a l'acció dels Ajuntaments i institucions públiques amb relació als barris i pobles on habita la ciutadania fent projectes urbanístics que responen a interessos econòmics i, que en conseqüència, converteixen l'espai en llocs que posen en perill la terra i l'aigua.

Per aquest motiu, els anarquistes mantenen espais en els quals es relacionen lliurement entre ells i amb la natura, construeixen espais nous en harmonia amb el medi per i per a qui habita en ell. Tot i això, l'anarquisme va més enllà de l'habitatge, ja que és també una forma d'entendre el món fora dels estàndards estètics i socials, per exemple, dels dos gèneres establerts per la societat. Construeixen la seva pròpia identitat decidint sobre els propis cossos, reinventant la sexualitat i decidint la vida que volen viure.

Les aliances entre sindicats, polítics i la patronal fan que cada vegada sigui més difícil reinventar aquests propis drets. Així, senten que els polítics no els representen. Altrament, quan es reivindiquen en col·lectiu i en primera persona, posen les seves necessitats i les de totes al centre. Es defensa que plantant-nos i construint alternatives, es pot fer un treball que faciliti que ens desenvolupem amb les nostres mans i caps.

L'accés a l'habitatge suposa acceptar les condicions dels bancs i les immobiliàries que responen als seus propis interessos econòmics on, definitivament, la banca sempre guanya.

D'altra banda, no sempre és així, ja que també cal tenir en compte la perspectiva dels bancs que, al cap i a la fi, són una botiga de diners i, com a tal, agafen diners i després els deixen. Per això, si els prestataris comencen a moure moltes qüestions, poden, inclús, comprometre a les entitats financeres de no poder tornar els diners de qui ha posat els seus estalvis.

Altrament, també existeix una contrapartida de les okupacions en massa, ja que els préstecs es podrien deixar de donar i, per tant, els bancs haurien de tancar l'aixeta d'aquests préstecs.

Tot i això, acceptar aquestes condicions dels bancs o entitats de crèdit no és l'única opció, ja que, des d'una acció col·lectiva, es poden impedir els desnonaments, reivindicar un accés digne a l'habitatge i lluitar contra la propietat privada mitjançant l'okupació.

Figura 1. Símbol de l'anarquisme

“L’okupació és un exemple de Contracultura”.

Aquesta és la primera definició documentada a Espanya l’any 1976. Si bé l’any 1945 al Regne Unit ja es parlava d’«okupes», en referir-se a les 45.000 persones que van okupar unes instal·lacions de l’exèrcit per a viure-hi.

Al llarg del temps, la concepció de l’okupació ha anat variant així com la seva definició.

Actualment, es tracta d’un moviment de resistència que es caracteritza per prendre possessió d’habitatges o llocs abandonats amb la intenció d’utilitzar-lo com a habitatge o lloc de reunió, i per denunciar l’especulació immobiliària, alhora que crea una cultura contestatària davant la mercantilització incessant i l’hegemonia dels mitjans de comunicació de masses, donant a aquest fet un caràcter públic i reivindicatiu. Les dues interpretacions considerades les més encertades per a l’anàlisi dels moviments d’okupació moderns són les següents:

**“arquetip de nous moviments socials”,
VAN NOORT (1988)**

**“moviment postmodern, postideològic i influït pels mitjans de comunicació” ,
ADILKNO (1994)**

Definint el moviment okupa

Altrament, trobem definicions més complexes com la de WIETSMA (1982), qui formula el concepte d’okupació com una **“manera de modelar la vida i l’ambient en el qual es viu, de manera que es trenca amb les normes i lleis imposades”**.

El moviment és totalment heterogeni, tot i que es pot distingir una característica en comú: la reivindicació de l’accés a un habitatge digne. Aquest dret és clarament fonamental, però com es pot aconseguir? Okupant la propietat privada és el millor, o hi ha altres opcions?

Entre les persones implicades existeix un rebuig a acceptar que aquesta protesta de venda es consideri com a membre d’un únic moviment social, perquè això implicaria centralitzar en la pràctica de l’okupació els seus projectes de vida i d’intervenció política.

En essència, el moviment Okupa es caracteritza per recuperar espais buits i abandonats amb l’objectiu de convertir-los en habitatges o centres socials autogestionats i dotar al barri d’espais per a les veïnes. En aquests espais alliberats es duen a terme experiències de caràcter assembleari, autogestionari i de transformació social, posant l’espai a disposició dels col·lectius per a desenvolupar les seves activitats. En tot moment tenen en compte el propietari de l’habitatge escollit normalment en mans de bancs i grans immobiliàries.

No obstant això, no sempre és així, ja que, en una minoria, també existeixen els casos d'ocupes (sense la lletra "k" al nom) que han ocupat vivendes i s'hi han estat els dos anys que, per llei, se'ls permet estar. A més, abans d'abandonar la residència, reclamen als propietaris de la propietat privada un pagament a canvi de deixar la vivenda en bon estat.

Tot i això, no vol dir que no existeixin persones i famílies que es trobin en una situació d'exclusió social, ja que la llei defensa el dret a un habitatge digne, però a l'hora d'instrumentalitzar-lo, no hi ha instruments. Per això hi ha aquest buit legal que el moviment okupa lluita per resoldre.

A més a més, s'ha de considerar que existeixen vivendes buides perquè abans hi ha hagut persones físiques o empreses amb préstecs hipotecaris dels quals el seu pagament penja d'un fil. Aleshores, el banc ha hagut d'aprovisionar aquests diners i, si finalment no s'ha efectuat el pagament, l'entitat financera ha anat a judici on ha acabat aconseguint l'immoble. Si aquest està destrossat, el banc posseeix un immoble en el seu balanç que ara val menys del valor inicial i que, a més a més, ha de posar al mercat. Si això succeeix de manera continuada, com el que va passar al 2008, arriba un punt en què el banc deixa de concedir préstecs a la població general i es reserva només a aquelles persones amb grans ingressos de les quals es pot assegurar que faran el pagament.

Al cap i a la fi, el banc fa negoci amb els interessos i amb els marges de contribució, no amb immobles que es devaluïn progressivament a l'alça.

En definitiva, actualment l'okupació és una pràctica realitzada per individus de diferents tradicions, amb diferents objectius i formes d'entendre-la. Hi ha persones que okupen per necessitats individuals o familiars, o qui ho fa per conviccions polítiques; hi ha qui es defineix com a «okupa» i d'altres no; hi ha qui té la voluntat de construir comunitat, o qui veu una manera provisional d'aconseguir un sostre; hi ha qui ho considera com una eina contra la propietat privada, i qui veu una forma de demanar a l'administració un habitatge digne i accessible; hi ha qui busca l'estabilitat de l'espai arribant a un acord, i qui es resisteix totes les seves forces a un desallotjament.

Gràcies a les meves ànsies de verificar la informació trobada i el meu interès en el tema, em vaig posar en contacte amb l'Oficina d'Okupació de Barcelona¹ (OfiOK), que em va ajudar i proporcionar la informació que necessitava. Per tant, vaig poder completar molt millor els aspectes que conformen aquest assumpte de manera molt més concreta i explícita.

D'altra banda, en entrevistar a la Sandra López², exdirectora del banc BBVA a Esparreguera, vaig poder comparar l'altra cara de la moneda i entendre, també, la perspectiva del banc.

1 L'Oficina per l'okupació és un lloc obert i canviant sense representant amb l'objectiu de tractar assumptes en relació a l'okupació, posant especial èmfasi en l'àmbit social i polític.

2 Entrevista adjuntada a l'anex

Breument, l'okupació s'entén com una eina que qüestiona el principi de propietat, i, per tant, la desposseïció. Aquesta pràctica es concep com una acció contrària a l'existència de la propietat privada que funciona com a pilar del capitalisme (sistema econòmic), de l'estat (sistema polític) i del patriarcat (sistema social). Entesa així, l'okupació és un mitjà, mai un fi. A més, posseeix una força ingent, ja que assenyala l'especulació immobiliària i la gentrificació que destrueix barris sencers, expulsant a veïns de tota la vida, gent sense recursos i migrants; Posa l'accent en donar resposta a la dificultat d'accedir a un habitatge i a espais comunitaris; I al mateix temps, es creen al seu voltant, xarxes i relacions socials capaces de transformar la quotidianitat.

A Barcelona, paral·lelament a les okupacions, sempre han existit espais legals o més segurs amb els que es comparteixen valors o pràctiques, aquells que acullen una editorial o una ràdio lliure, un espai de salut o de criança natural, un taller artesanal o una cooperativa de producció...

De la mateixa manera, els CSOs¹ de la ciutat són espais on s'han solapat moltes altres lluites socials, com la lluita obrera, el transfeminisme, l'ecologisme, les lluites indígenes, de les persones preses... i aquestes altres lluites donen un suport crucial a l'okupació.

En resum, l'okupació busca les claus per dur a terme un funcionament qüestionador, practicant l'afinitat informal i una total horitzontalitat sense sotmetre's al curs marcat per les lleis penals; combinant les seves percepcions per desemmascarar fàcilment allò que els determina i els oprimeix, i tenir la força d'oposar-se; reapropiant-se; reduint el cost de la vida, compartint les infraestructures i les eines d'ús quotidià; socialitzant els seus coneixements, aprenent les unes de les altres per acabar sent més polivalents i autònomes.

Per tal de poder comprendre el funcionament de l'okupació i la seva relació amb l'entorn social vigent, crec imprescindible conèixer la mecànica del moviment i la seva relació amb la llei. D'aquesta manera, en el punt de a continuació es detallen els aspectes legals actuals en relació amb l'okupació i la llei de l'habitatge.

¹ CSO és l'abreviatura de Centre Social Okupat

Per a decretar el marc legislatiu de les ocupacions d'immobles a Espanya, s'han tingut en compte una sèrie d'articles vigents en la Constitució Espanyola i el Codi Penal. En concret, l'Article 33 i l'Article 47 de la Constitució, juntament amb l'Article 245 del Codi Penal.

Legislació Espanyola sobre la ocupació.

L'Article 33 de la Constitució Espanyola estableix que:

- 1. Se reconoce el derecho a la propiedad privada y a la herencia.*
- 2. La función social de estos derechos delimitará su contenido, de acuerdo con las leyes.*
- 3. Nadie podrá ser privado de sus bienes y derechos sino por causa justificada de utilidad pública o interés social, mediante la correspondiente indemnización y de conformidad con lo dispuesto por las leyes.*

Convé aclarir que, tot i que en el primer apartat d'aquest article s'assegura la propietat privada, en el segon apartat es detalla què és la "funció social" (en aquest cas d'un habitatge o immoble) la que determina les lleis aplicades a aquesta propietat privada. És a dir, que en cas que un habitatge es trobi buit o en un estat d'abandonament, no rebrà el mateix tractament jurídic que un habitatge habitual i, per tant, aquest estarà menys protegit.

Amb això es pretén incentivar el lloguer i l'ocupació dels habitatges, evitant l'augment de l'especulació.

Ara bé, és **l'Article 47** la base sobre la qual s'assenten tots els procediments d'ocupació, ja que aquest article disposa que:

Todos los españoles tienen derecho a disfrutar de una vivienda digna y adecuada. Los poderes públicos promoverán las condiciones necesarias y establecerán las normas pertinentes para hacer efectivo este derecho, regulando la utilización del suelo de acuerdo con el interés general para impedir la especulación. La comunidad participará en las plusvalías que genere la acción urbanística de los entes públicos.

En aquests dos articles de la Constitució Espanyola podem trobar dos drets fonamentals reconeguts als ciutadans dins dels seus "drets i deures".

D'una banda, es reconeix el dret a la propietat privada, però amb el matís que ha de complir una funció social, és a dir, que les propietats abandonades (que no compleixen una funció social) no haurien de rebre el mateix tractament que els habitatges habitats (les quals sí que tenen una funció social).

D'altra banda, s'estableix el dret a gaudir d'un habitatge digne i adequat. Per tant, l'ocupació d'un habitatge que no està sent utilitzada suposa per a l'amo la pèrdua de la seva possessió, però no de la seva propietat.

Per tant, el delicte per ocupar un habitatge està regulat per l'Article 245 del Capítol V: "De la usurpació" del Codi Penal, el qual determina que:

Artículo 245.

1. Al que con violencia o intimidación en las personas ocupare una cosa inmueble o usurpare un derecho real inmobiliario de pertenencia ajena, se le impondrá, además de las penas en que incurriere por las violencias ejercidas, la pena de prisión de uno a dos años, que se fijará teniendo en cuenta la utilidad obtenida y el daño causado.

2. El que ocupare, sin autorización debida, un inmueble, vivienda o edificio ajenos que no constituyan morada, o se mantuviere en ellos contra la voluntad de su titular, será castigado con la pena de multa de tres a seis meses.

Aquest article va ser afegit en el Codi Penal gràcies a la Llei orgànica 10/1995 de 23 de novembre, ja que anteriorment a l'any 1995 l'ocupació d'un habitatge o immoble no era considerada delicte, sempre que es pogués demostrar l'abandó de l'immoble i la bona fe dels ocupants (com el bon ús de la mateixa i no causar danys en la propietat).

És a partir de 1995 quan l'ocupació d'habitatges passa a considerar-se un delicte i, per tant es tramita per la jurisdicció penal, sent considerat a partir de llavors com a "usurpació" i, com a resultat, impliquen penes de presó.

Aquesta llei es va introduir amb caràcter retroactiu, és a dir que la imposició de la mateixa afecta, no només a les futures possibles ocupacions, sinó que també a les ocupacions realitzades amb anterioritat a l'establiment de la llei. En la seva revisió de 2010 es va afegir l'apartat 1 de l'article, el qual especifica que la usurpació d'un immoble amb violència suposarà un agreujant amb el resultat de penes de presó d'un a dos anys.

A més del delicte d'"usurpació", està previst el delicte de "Violació de domicili" en l'Article 202 del Codi Penal.

Article 242

1. El particular que, sin habitar en ella, entrare en morada ajena o se mantuviere en la misma contra la voluntad de su morador, será castigado con la pena de prisión de seis meses a dos años.

2. Si el hecho se ejecutare con violencia o intimidación la pena será de prisión de uno a cuatro años y multa de seis a doce meses.

La diferència principal entre l'article 245 i el 202 és que en el delicte de "violació de domicili", com bé anuncia el seu títol, el bé protegit és l'estatge, considerant com a estatge l'habitatge on el titular (propietari) desenvolupa les activitats de la vida quotidiana, sigui d'ús diari o de manera esporàdica, això inclou segones i tercers habitatges. En canvi, la usurpació es produeix sobre immobles buits que es trobin en desús.

Així mateix, la Fiscalia General de l'Estat va dictaminar la Instrucció 1/2020, de 15 de setembre, amb la qual va especificar que es considerarà habitada, no només els primers habitatges, sinó també les segones residències, sempre que en elles es desenvolupi la vida privada dels seus propietaris, fins i tot sent de manera eventual (el que també es coneix com a habitatge vacacional o de temporada).

Situació social de la vivenda a Espanya

Les dades més actualitzades de l'INE¹ sobre el nombre d'habitatges a Espanya consisteixen en una estimació del parc d'habitatges totals i per comunitat autònoma.

Entre el 2015 i el 2020 la tendència ha anat a l'alça passant de 25.541.915 habitatges el 2015 a un total aproximat de 25.882.055 habitatges construïts el 2020 (Taula I).

Amb aquestes dades, juntament amb el nombre de llars definitdes com "la persona o conjunt de persones que resideixen en un habitatge familiar" segons l'INE, podem aproximar el nombre d'habitatges buits dels anys del període comprès entre 2015 i 2020, ja que les últimes dades conegudes sobre el nombre d'habitatges buits a Espanya pertanyen al Cens de Població i Habitatges de 2011 amb un total de 3.443.365 habitatges en desús.

1 Institut Nacional d'Estadística

Per a conèixer el nombre de llars en el territori nacional dels anys més propers a l'actualitat m'he basat en el document corresponent de l'Enquesta Contínua de Llars (ECH)(2020), que es realitza cada any. En restar el nombre d'habitatges amb el respectiu nombre de llars de cada any ens trobem amb una aproximació a la quantitat d'habitatges buits o segons habitatges, és a dir, habitatges que no estan oc-

upats per una persona o unitat familiar (habitatges que no compten en la ECH com a llars).

Cal mencionar que aquest any (2022) no s'han publicat aquestes dades, això es pot deure a l'augment profund d'aquests resultats i la por a la seva publicació per part del govern.

Deixant de banda això, des de l'any 2015 fins al 2020, distingim les següents dades:

Taula 1.

Estimació del Parc d'habitatges. Total d'habitatges a Espanya						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Total Nacional	25.541.915	25.586.279	25.645.100	25.712.558	25.793.043	25.882.055

Font: elaboració pròpia, amb les dades del Ministerio de Transportes, Movilidad y Agenda Urbana
(*) Dades provisionals.

Taula 2.

Estimació d'habitatges buits o segones vivendes.						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vivendes buides o segones vivendes	7.195.715	7.180.179	7.172.300	7.176.658	7.167.343	7.127.255

Font: elaboració pròpia, amb les dades del Ministerio de Transportes, Movilidad y Agenda Urbana
(*) Dades provisionals.

Com ja s'esmenta prèviament, aquestes dades són una estimació, ja que des de 2011 hi ha una carència de dades oficials sobre habitatges buits. Malgrat això, gràcies a l'estimació del parc d'habitatges del Ministeri de Transport, Mobilitat i Agenda Urbana que conté les dades sobre el nombre d'habitatges principals i no principals, s'observa que més d'una quarta part d'elles no són habitatges principals.

Com podem veure en la Taula I el nombre d'habitatges ha anat en augment des de 2015, però d'altra banda, el nombre d'habitatges que hem estimat que s'han quedat buits i els segons habitatges han anat en descens (Taula II).

Per tant, veiem que aquesta evolució en el nombre d'habitatges no ha estat capaç de solucionar les demandes residencials de la població.

Malgrat que el desenvolupament urbà ha estat el motor de l'economia nacional, el sector immobiliari va viure una etapa de declivi i precarietat durant la crisi de 2008 fins a començar a donar símptomes de recuperació en 2014. A partir de llavors, l'augment de la inversió en habitatge entre 2013 i 2018 va pujar un 45% mentre que l'augment del PIB espanyol va ser del 15%.

Paral·lelament, la crisi va provocar un augment de la precarietat laboral i amb això l'augment de la pobresa i del nombre de llars en risc d'exclusió social. Això s'ha traduït en una reducció dràstica de la demanda, ja que els treballadors amb sous precaris i els joves (principals interessats a adquirir un habitatge) no poden accedir al mercat d'habitatges.

Així doncs, ens trobem davant un gran nombre d'habitatges oferts (nous i de segona mà), i una demanda feble i inestable, i a aquesta situació se li suma el 2% dels habitatges que es buiden cada any (300.000 habitatges/any).

A més a més, és important tenir en compte que la possessió de propietats privades a Espanya s'ha utilitzat com una eina d'especulació, d'inversió i com a actiu per a futures herències. Aquesta situació, que s'arrossega des dels anys cinquanta i seixanta, amb la implantació de lleis de protecció als inquilins per part del règim franquista, va suposar que a la fi dels anys seixanta més de la meitat de la població espanyola posseís la seva casa pròpia, mentre que el lloguer va descendir fins a aconseguir el 20%.

Això comporta un augment de la inversió en immobles i l'adquisició de segons habitatges amb la idea d'una futura revaloració, i, per tant, suposa la creació d'un parc immobiliari d'habitatges buits i segons habitatges.

Aquesta situació reflecteix que tan sols el 23,7% de la població espanyola resideix en un habitatge de lloguer. Malgrat aquesta gran oferta d'habitatges, gairebé 70.000 persones són desnonades cada any i les dotacions a les ajudes per a l'habitatge social no s'han utilitzat degudament. Així, gran part del parc immobiliari està en mans dels denominats "Fons Voltor" dedicats a l'especulació.

En el següent apartat s'exposa en detall el fet dels lloguers socials i la seva influència a Espanya i Catalunya.

El cas dels lloguers socials

Davant la situació d'una família en situació de manca d'habitatge, els bancs i inclús els ajuntaments, en contrapartida, posseeixen immobles en la seva cartera d'uns 70 metres quadrats que, en alguns casos, proporcionen a aquestes famílies a canvi d'un pagament mínim. Exemplificant això, tal com va explicar la Sandra López (2022), el banc BBVA fa gairebé una dècada va realitzar una cessió d'uns immobles a l'ajuntament de Barcelona per a fer l'obra social necessària.

El problema es presenta amb un fet principal i un secundari. D'una banda, existeixen molt pocs immobles d'aquesta mena i, sobretot, amb el fet que per poder tenir l'opció a accedir a aquest lloguer social, les persones havien d'haver sigut titulars d'una hipoteca amb anterioritat i, a més, que s'hagués pogut pagar i que haguessin perdut la vivenda per dació en pagament o execució judicial.

Així, aquesta situació es tracta de manera errònia per part de la generalitat, el govern i autoritats institucionals, i això ha portat precisament als moviments socials a lluitar pels drets de les famílies i persones que es troben en situacions vulnerables i que reclamen aquesta alternativa residencial. D'aquesta manera, paral·lelament al moviment apuntat, s'han creat (en els últims anys) nombroses plataformes que lluiten per evitar desnonaments, per a defensar als afectats pels Fons Voltor o perquè les seves cases (ja pagades) s'han declarat il·legals abans de ser habitades.

Un dels moviments socials a dur a terme aquestes accions socials és la PAH (Plataforma d'Afectats per la Hipoteca), que lluita pel dret a l'habitatge i del qual se'n parla amb més detall en el capítol III.

Figura 2. Lloguer social per a famílies vulnerables, **Font.** Gencat (2022)

Percentatge d'habitatge social en alguns països d'Europa respecte a Espanya:

Espanya	2,5%
Holanda	30%
Àustria	24%
Dinamarca	20,9%
Regne Unit	17,40%
França	17%
Finlàndia	16%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Plataforma d'Afectats per les hipoteques, (2022).

A Espanya, el percentatge d'habitatge social respecte la resta dels països és excessivament baix en comparació amb Holanda, Àustria, Dinamarca, Regne Unit, França, Finlàndia.

Les dades s'han obtingut durant l'assistència i participació en l'assemblea de la PAH realitzada el 6 de setembre de 2022 a les 18h a Abrera. Així, la informació s'ha extret de l'argumentari de la PAH en relació amb la moció presentada per l'arc metropolità de Barcelona contra l'ocupació il·legal d'habitatges.

La llei i el moviment okupa

La concepció de legalitat de l'okupació ha variat des dels seus inicis. Per això, és crucial conèixer com s'ha tractat en el seu sorgiment a Espanya a finals de 1996 i com s'ha anat tractant progressivament fins a l'actualitat.

Fins a la promulgació d'un nou Codi Penal a finals de 1996, a Espanya no existia una figura legal que penalitzés específicament l'ocupació de llocs abandonats. Aquesta, de fet, havia gaudit d'una certa tolerància en les dècades anteriors com a manera de resoldre parcialment el problema generat per l'èxode rural i l'afluència de gent del camp a les ciutats. En els primers anys de la democràcia es van legalitzar milers d'ocupacions il·legals d'habitatges de propietat estatal.

Fins a 1996 la figura legal a la qual es recorria era a la de la falta de coaccions: el propietari de la casa ocupada denunciava als inquilins il·legals adduint que li impedien utilitzar la seva propietat, la qual cosa constituïa una coacció. S'obria llavors un procés judicial civil (no penal), habitualment llarg, que solia acabar amb una ordre de desallotjament de la casa okupada. No obstant això, va haver-hi nombroses excepcions: a vegades els jutges donaven la raó als okupes. Els factors considerats eren els anys d'abandó de l'edifici, l'estat del mateix i, en general, qualsevol indicatiu que permetés suposar absència de "funció social" de la propietat.

Altres vegades els propietaris no denunciaven l'okupació, bé perquè es desinteressaven de la seva propietat (solia ser el cas de persones que havien heretat la mateixa i no tenien intenció de fer res amb ella), bé perquè consideraven que la presència d'okupes protegia l'edifici de la seva deterioració física o impedia que fos utilitzat per gent a la qual consideraven menys desitjable, o bé per tenir simpaties amb el moviment okupa. Encara que la majoria dels casos acabaven en desallotjament, la lentitud del procés civil donava expectatives d'una certa durada de l'okupació. Això, unit al ràpid increment del preu de l'habitatge, va fer que les okupacions creixessin exponencialment en els anys noranta.

El nou Codi Penal aprovat en 1996 pretenia posar límit a aquestes, tipificant-les com a delictes d'usurpació. La consideració de delictes accelerava considerablement el procés de desallotjament, permetent a més que aquest es produís per sorpresa, és a dir, sense prèvia notificació als ocupants il·legals.

En alguns casos, els centres socials han intentat legalitzar la seva situació iniciant un diàleg amb les institucions, a imatge de les negociacions que s'han donat en altres països europeus on llocs inicialment okupats han acabat per ser cedits sota fórmules de lloguer baix o fins i tot declarats d'interès social o cultural. Aquest tipus de diàlegs han trobat interlocutors interessats en les institucions, però en general no han donat fruit.

L'acció de les administracions públiques

Tal com s'explica en l'apartat anterior, amb la redacció de la reforma del Codi Penal de 1995, signat i aprovat per tots els partits parlamentaris, es va endurir el càstig per okupació. Això va coincidir amb el moment de més força del moviment i aquest va passar a ser un delictes, el cost i l'estigma van augmentar, i mitjançant els mitjans de comunicació es va criminalitzar el moviment; malgrat això, l'okupació es va multiplicar, i contínuament s'alliberen nous espais. En alguns casos els jutges són flexibles a l'hora d'aplicar la llei, tenint en compte diversos factors: el suport social amb què compta l'okupació; que es tracta d'habitatges deshabitats, per la qual cosa es dedueix que el propietari ha desistit del seu dret; que no s'exerceix violència ni intimidació sobre les persones.

Tots aquests arguments són més que suficients per demanar la despenalització de l'okupació, però no hi ha cap administració que així ho faci. Així, des de l'oficina per l'okupació, no coneixen ni estats ni governs que permetin l'existència de realitats que no siguin controlades o administrades per ells mateixos, i diuen que a l'entrar en contacte amb les seves estratègies de poder i acumulació es corre el risc que l'autonomia dels moviments de base es vegi instrumentalitzada, prenent el rol de corretja de transmissió de decisions preses en instàncies superiors, de reivindicacions corporatives o de pràctiques clientelars.

Les administracions del poder polític funcionen d'acord amb els interessos de partit i tindran en compte els moviments socials, tant com els puguin utilitzar per arribar a governar.

Les administracions públiques i els ajuntaments desallotgen, enderroquen projectes, intenten apoderar-se, copsar els moviments socials i utilitzar-los en benefici dels interessos partidistes.

OFICINA PER L'OKUPACIÓ (2022).

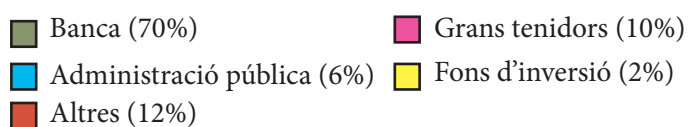
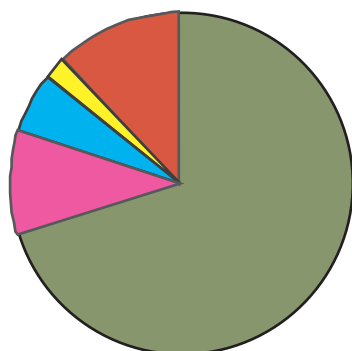
No obstant això, és cert que s'ha produït un increment del nombre d'ocupacions en un 131% entre 2018 i 2019, segons el Consell General del Poder Judicial.

A més, Catalunya és on més denúncies d'ocupació es registren: durant la primera meitat del 2020, ha concentrat un 48% de les denúncies totals d'ocupació a Espanya, tot i que segons l'informe d'Obra Social Bcn, el 82% dels pisos que hi ha ocupats a Catalunya són propietat de grans tenidors (empreses, entitats financeres, fons d'inversió, etc). Concretament, el 70% pertanyen a bancs. Encara que això no és sinònim de més justícia, ja que també hi ha una implicació en la societat perquè les empreses i persones físiques necessiten crèdit.

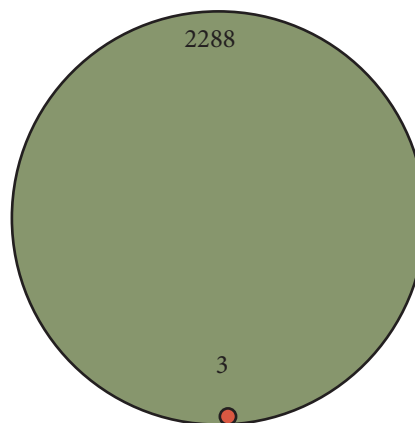
Per tant, s'ha de tenir en compte les dos vessants. Així, les estadístiques desmenteixen el perill d'ocupació a les segones residències, o quan marxes de vacances, perquè, aquestes, majoritàriament tenen lloc en immobles abandonats que són propietat de bancs, fons d'inversió i societats immobiliàries.

Segons l'informe D'obra Social Bcn, el 70% de les enquestades que estan ocupant ho fan en habitatges de la banca, el 10% de grans propietaris, el 6% de l'administració pública i el 2% d'immobiliàries o fons d'inversió.

Propietat dels pisos ocupats

Vivendes ocupades a Barcelona

Font: Elaboració pròpia, de l'Institut d'estadística de Catalunya

6 de cada 10 ocupants han sol·licitat
a un pis de protecció oficial

Durant el 2017 130.000 famílies
van perdre el seu habitatge

Els matisos del problema

La visió general que es té de l'ocupació sol ser simplista i els mitjans generalment eludeixen matisos que clarifiquen el problema.

Com s'ha vist, la gran majoria d'ocupes són persones sense recursos i que no tenen altra alternativa i els bancs són els principals afectats per les ocupacions.

Alhora, el nombre de pisos buits és alarmant. Tot i això, l'afer de l'ocupació continua esquixant petits propietaris, i centenars de veus s'han queixat contra la lentitud del sistema policial i judicial. El debat, d'aquesta manera, segueix encès.

La importància de la homonímia

L'okupació com a moviment es divideix en dues posicions diferenciades que, sovint, porta a confusió o, fins i tot, al desconeixement. D'una banda, existeix l'okupació que reivindica unes conviccions polítiques més properes a l'anarquisme, amb la voluntat de construir comunitat, i més representada per la grafia amb "k". I, d'altra banda, la que se centra en la recerca d'un sostre, duent a terme una acció il·legal però buscant el reconeixement de l'administració per aconseguir un habitatge digne.

Davant la incredulitat de la societat envers aquesta diferència tan flagrant, aquesta part de l'informe talla dictatorialment amb el debat de què són el mateix concepte. Després de cercar per internet, la meua estupefacció s'ha anat intensificant en adonar-me que, habitualment, autors i periodistes confonen ambdós termes; si ho fan experts de la informació, indubtablement que la societat, també.

En primer lloc, és rigorosament necessari distingir ambdós mots. Així doncs, un okupa és un antisistema transgressor que ocupa un edifici abandonat, generalment d'alguna gran empresa o de propietat pública, per intentar induir un ús social i dotar el barri d'un espai pel veïnat. En canvi, qui ocupa un habitatge o un local sense valorar a qui pertany per fer-ne un ús personal, se l'anomena ocupa.

En definitiva, trobem la particularitat en l'ús; l'okupa ho fa per benefici col·lectiu, mentre que l'ocupa només busca el profit personal.

Sobre l'ocupació

L'Ocupació, reivindicada amb "c", apareix al voltant de l'any 2011, arran del Moviment 15M. Aquesta classificació s'emmarca més dins del Moviment Veïnal que dins del Moviment d'Okupació, ja que consisteix a dur a terme l'acció d'okupar per reivindicar davant de l'administració el dret a l'habitatge digne. En molts casos es busca el reconeixement per part de les institucions, i el seu objectiu és arribar a la regularització o legalització (tot i que hi ha excepcions). Així, els diferents CSO's solen donar suport, en alguns aspectes, a aquestes "ocupacions", però desconeixen la seva organització interna perquè no en formen part.

Sobre l'okupació

D'altra banda, els okupes dins del moviment es dediquen a rehabilitar espais abandonats per les institucions públiques o per empreses privades que no en feien ni en preveïen cap ús, amb el propòsit de dotar al barri d'un Centre Social per a desenvolupar activitats culturals i lúdiques. Aquí, el desafiament col·lectiu resideix en mantenir un discurs i una pràctica contestatària que confronti i superi el capitalisme, la farsa democràtica, i el patriarcat; i per això s'articulen accions amb diferents grups/col·lectius que tenen en comú un punt de vista crític radical vers el sistema econòmic, polític i social.

Així, la relació entre aquests col·lectius està basada en la solidaritat i el suport mutu amb força humana, recursos materials i simbòlics.

A més a més, les okupacions mantenen una crítica radical permanent cap a les autoritats, siguin de l'àmbit del govern central, autonòmic o local, ja que veuen les institucions com a representants dels interessos econòmics de grans empreses nacionals i/o transnacionals, i defensores dels interessos dels grups minoritaris dominants (per posició social, econòmica o cultural). Alhora, es manté un conflicte obert amb aquestes elits i sectors acomodats en els mateixos privilegis sense compromís ni consciència social i, de la mateixa manera, una confrontació permanent contra els grups nazis o neonazis, i grups d'extrema dreta.

A diferència d'altres moviments socials, l'objectiu del moviment d'Okupació no és assolir el poder, sinó buscar un trencament de les estructures de poder. Per tant, si bé la necessitat d'habitatge és una de les raons més conegudes per la qual les persones decideixen ocupar, hem de tenir en compte altres motivacions personals i/o col·lectives.

Considerant això, es poden agrupar els diferents tipus d'okupacions segons el motiu que els porta a okupar, les característiques socioeconòmiques de les persones i el tipus d'immoble que busquen, les quals s'identifiquen en el següent apartat.

Més enllà dels aspectes formals sobre la seva definició i distinció entre okupació i ocupació, les seves interpretacions varien immensament. Aquesta divergència es deu, en part, a què els observadors tendeixen a veure l'okupació com una manifestació d'algun tipus de tendència en la societat, projectant les seves pròpies esperances o temors en ella.

Configuracions del moviment

D'altra banda, també reflecteix la varietat existent en l'interior del moviment.

“Sovint se sol distingir entre okupar amb l'objectiu de trobar un habitatge i okupar per satisfer una necessitat d'expressió contracultural i/o política”.

LOWE, 1986

Tenint això en compte, podem distingir cinc configuracions bàsiques del fet okupa, es tracta de combinacions de característiques que, juntes, s'avenen i són efectives.

A continuació, es detallen les diferents definicions i les diferències entre cada configuració, que comporta, alhora, problemes específics:

- 1) **L'okupació deguda a la pobresa.**
- 2) **L'okupació com a estratègia alternativa d'habitatge.**
- 3) **L'okupació empresarial.**
- 4) **L'okupació conservacionista.**
- 5) **L'okupació política.**

1. L'okupació deguda a la pobresa

Aquesta configuració implica la participació de persones sense recursos econòmics que realitzen okupacions a causa d'una situació extrema de privació de vivenda. Sovint, són famílies, grups de persones o individus sense llar que han arribat a una situació angoixant per raons fora del seu control com els sous baixos o l'absència de feina estable, i que, per tant, no tenen possibilitats d'accedir a un habitatge per vies legals, ja que optar als denominats "habitatges socials" o "de protecció" ofertes pels governs, a vegades, és una opció inviable.

L'objecte idoni a okupar d'aquesta classificació són les vivendes que estiguin buides per motius inevitables o inexplicables com els edificis de l'Estat o l'Església.

A més a més, les demandes de l'okupació deguda a la pobresa no impliquen canvis estructurals, sinó que se centren a ajudar als okupes obtenint arrendaments o allotjaments alternatius temporals. Per tant, no està relacionada directament amb la política; en el millor dels casos, constitueix una protesta contra la ineficiència i insensibilitat del govern.

2. L'okupació com a estratègia alternativa d'habitatge

Aquesta configuració inclou un ampli ventall de possibles okupes. Generalment, són persones de classe mitjana-baixa que es dediquen professionalment a activitats d'ingressos molt escassos o persones que no compleixen amb els estàndards de respectabilitat. Així, es considera el més ampli i estès de tots, ja que abasta un gran tipus d'accions i conforma una extensa xarxa d'associació i ajuda entre tots els membres de les comunitats d'okupes.

A diferència de la configuració anterior, els okupes tendeixen a evitar l'efecte de pèrdua de poder relatiu al ser (auto-) etiquetats com a necessitats.

En aquest sentit, el tipus d'edifici que prefereixen són aquells que permeten que l'okupació sigui vista com una part addicional al stock d'habitatge disponible com espais comercials, cases de veïnitat ser retirades del mercat, habitatges poc rendibles, o alternativament, allotjaments de luxe buits. D'aquesta manera, els okupes s'auxilien a si mateixos fora de l'estoc de vivenda i, alhora, indirectament ajuden a altres persones que busquen habitatge per rendes baixes, eliminant-se de les llistes d'espera de les assignades per les autoritats.

L'objectiu principal d'aquesta l'okupació és afrontar les necessitats immediates d'habitatge, per exemple, creant llars, a través de l'acció directa.

Oportunitats per l'expressió subcultural com un incentiu addicional.

L'okupació ofereix oportunitats per fer coherent la seva situació de vivenda amb els estils de vida que escullen. Per exemple, alguns punkies poden triar viure exclusivament amb punkies, o un grup de feministes pot iniciar un edifici només per i per a les dones. A més, els espais també es poden transformar de forma creativa. En definitiva, existeixen extenses possibilitats, tant per la creativitat interior com exterior.

Augment del poder relatiu (empowerment).

L'okupació trenca amb el fet oficial a través d'una certa actitud cap a (no) ser mantinguts per l'Estat, com a mínim en l'àrea de la vivenda. S'allunyen de la forma de crear llars regulades burocràticament. A l'okupar un immoble i fer-lo habitable, satisfan les seves necessitats d'habitatge per si mateixos i, d'aquesta manera, trenquen amb el poder imposat que genera incongruències.

L'escena okupa

Al voltant d'un 10% d'okupes s'impliquen en profunditat en les okupacions i formen una xarxa o escena okupa. Per a ells, el fet d'invertir temps amb altres okupes és una experiència totalment enriquidora.

3. L'okupació empresarial

Centres socials, espais alliberats, llocs per a la creativitat. Existeixen molts casos d'okupacions promogudes per gent que busca crear alternatives culturals i associatives en els barris en què viuen amb la finalitat de crear espais autogestionats des d'on poder crear activitats lliures de pressions econòmiques i polítiques. S'organitzen assembleariament per a evitar la creació de líders i solen estar vinculats ideològicament a l'anarquisme o a alguna tendència d'esquerra revolucionària.

4. L'okupació conservacionista

Aquesta configuració implica okupar com una tàctica utilitzada en la preservació del paisatge rural i urbà, per exemple, contra la construcció de carreteres o blocs d'oficines. En algunes ocasions, si s'aconsegueix impedir els canvis planejats en l'ús del terreny, això acaba amb els edificis buits. I aleshores, els grups comunitaris contra el desenvolupament de les ciutats poden organitzar okupacions com una forma d'estendre la resistència contra un canvi en la funció del terreny, assegurant-se que els llocs on els seus habitants originals i usuaris desplaçats són poblats de nou.

5. L'okupació política

Okupar pot ser un camp d'acció captivador per tots aquells involucrats en la política antisistema i per als que, tàcitament o explícitament, s'identifiquen amb idees revolucionàries o "autònomes". Per a ells, el concepte de poder té una gran rellevància, per exemple, el contrapoder cara a cara amb l'Estat.

Quins tipus d'edificis s'ocupen?

Com s'ha vist en les diferents classificacions del moviment, les okupacions es realitzen, en general, en edificis destinats a l'especulació immobiliària i en barris en situació de vulnerabilitat social on existeixen moltes mancances. D'aquesta manera, és comú okupar o ocupar als centres urbans amb un alt índex de desigualtats, on existeix segregació per barris i on hi ha una carència important de recursos.

En definitiva, es tendeixen a subjugar edificis que haurien de complir una missió i, d'aquesta manera, prenent un edifici que havia de servir a la comunitat, els okupes guanyen la batalla moral.

Font. Diari Ara, Pere Tordera (2021)

Simbolismes i tecnicismes del moviment okupa

El símbol okupa ha estat motiu de debat en moltes ocasions, especialment en les múltiples entrevistes realitzades, ja que no té un significat concret definit i, en general, no es coneix el seu significat. No obstant això, aquest símbol característic es compon d'una "O" o cercle, travessat per una fletxa rompuda semblant a una "N" una "A". A més a més, tot i que el significat acurat del símbol del moviment okupa no es resolgui per complet, s'interpreta que el símbol de l'O d'Okupació amb la fletxa es tracta de la representació d'un espai buit trencat. Aquest cercle representa la plenitud, la unitat, l'ordre perfecte, etc, i la fletxa (que sempre trenca el cercle), podria significar ocupar el buit. A més a més, altres símbols que es destaquen són els seus ratllats amb colors com a blanc, vermell o negre fora de les cases en les quals habiten.

D'altra banda, una de les majors peculiaritats i característiques del Moviment Okupa és la pròpia "K" a l'hora d'escriure's. Principalment, es tracta de desorganitzar el llenguatge i guarnir-lo, així com de diferenciar el terme "okupació" del mot "ocupació".

Això ha suposat un enfortiment de la identitat okupa, però també pot jugar en contra en el sentit que el tret d'identitat esdevingui una pura etiqueta estètica. Així, es poden donar unes connotacions a aquesta forma d'escriptura que puguin estigmatitzar el moviment ajudant a augmentar la visió prejudjada del Moviment Okupa.

Per això cal entendre i contextualitzar el moviment com un procés ampli i complex dins d'un moment històric, un espai físic i un marc social complexos.

Figura 4. Símbol del moviment okupa.

Font: Elaboració pròpia a partir del símbol oficial del moviment.

En definitiva, és aquesta mateixa grafia que demostra que darrere hi ha tot un pensament, i una ideologia. Escriure amb una grafia pròpia pot ser una provocació i alhora un exercici de creativitat.

Contínuament se subverteix la llengua, per exemple en la utilització de la dièresi (i d'altres signes gràfics) en mots a on la norma lingüística diu que no pertoca el seu ús. Tanmateix, com a tota matèria específica, tal com s'ha esmentat amb anterioritat, també té uns termes propis amb diferents nomenclatures.

Els Centres Socials Okupats, habitualment, no tenen un "bar" sinó una "kafeta", tampoc una "galeria d'art" sinó una "expo", no acostumen a dir-se "associacions" sinó "col·lectius", etc.

Okupació i opinió pública

La inseguretat, el dubte i la covardia de la gent s'ha intensificat, tot i que les dades demostren que la gran majoria de les ocupacions es fan a grans propietaris. Aquesta contradicció es deu al desconeixement que s'explica per la manera que tenen els mitjans de transmetre la disjuntiva. La paraula okupa ha arrasat les televisions i ha arrossegat irremeiablement un gran negoci d'instal·lacions d'alarmes de seguretat, amb la seva publicitat convenient.

Per tant, un dels aspectes a tenir en compte quan parlem d'okupar, d'okupació o de moviment okupa, és la repercussió i el tracte que se'ls confereix en els mitjans de comunicació, ja que des dels seus inicis, l'Okupació ha generat curiositat entre l'opinió pública.

Els poders fàctics han afavorit interessadament a crear una imatge negativa del moviment okupa a través, sobretot, dels mitjans de comunicació de masses, formades per empreses capitalistes (conegudes col·loquialment com a "Empreses de l'Ibex 35"). Quan aquests mitjans presenten el moviment okupa, l'equiparen amb moviments violents i buits de finalitats socials; exposen els okupes com a vàndals que irrompen en immobles buits i els destrossen i fan ús de termes que els criminalitzen i els neguen credibilitat, com ara "antisistema" o "perroflauta". D'aquesta manera, la societat concep una idea flagrant dels okupes: els apercep com una amenaça cap a ella mateixa i com un moviment sense cap objectiu social quan, realment, no és així.

En definitiva, existeix un discurs extern al moviment, construït des del prejudici, que té com a finalitat marginalitzar i invisibilitzar les alternatives que proposa l'okupació. Tot i així, existeixen mitjans alternatius que aconseguen crear xarxes de simpatia als barris i divulgar altres formes de viure, relacionar-se i que, en definitiva, donen cobertura a iniciatives d'okupació. Alguns d'aquests mitjans d'informació alternatius que proposen són:

Radar Squat

És una plataforma que mostra un calendari de les activitats dels espais autogestionats dels diferents països i ciutats a escala internacional.

`((o)) radar.squat.net`

Diagonal i La directa

Tots dos són un mitjà de comunicació alternatiu d'Espanya, en el cas de La Diagonal, i Barcelona, en el cas de La directa molt coneguda i admirats.

Diagonal *salta*

Directa

Pèsol negre

És una plataforma de publicació llibertària concreta de l'Alt Llobregat i Cardener que dona informació, notícies i projectes alternatius.

Ekintza Zuzena

És una publicació llibertària col·lectiva, no professional, no comercial, nascuda a Bilbao i que rebutja la inclusió de publicitat i no compta amb subvencions.

ZAPateneo Kultur Elkartea

És un lloc sorgit d'un projecte cultural amb una perspectiva autònoma i antiautoritària, en com camps les lluites assembleàries, la crítica de la ciència i la tecnologia, feminisme i gènere, crítica de la burocràcia, noves formes d'acció política i filosòfica, moviments socials, etc. Disposen d'una "llibreria associativa"; un espai alternatiu on aconseguir llibres, fanzines, fullets, informes, CDs i altres materials que, normalment, no tenen difusió en la xarxa comercial establerta.

Contra Info

És un node internacional multilingüe de contrainformació i traducció, mantingut per anarquistes, antiautoritarisx i llibertarisx activxs en diferents parts del món. Qui participa en els projectes i interactua amb la resta ho fa de manera autoorganitzada i antijeràrquica, facilitant un suport el més ampli possible a les tendències anàrquiques i revolucionàries en qualsevol context concret.

Convoca-la Barcelona

És un grup d'afins a les tecnologies lliures i autònomes amb l'objectiu de tirar endavant una agenda d'events, accions, tallers, etc.

És una iniciativa que s'ha posat en marxa en el darrer ant inspirat en altres experiències com InfoUsurpa o Indymedia.

Info Usurpa

És una agenda setmanal dels diferents espais okupats de Barcelona i rodalies. S'ha anat ampliant progressivament amb aflluència d'informació d'altres plataformes i indrets amb contrainformació com Kaosenlared (portal de contrainformació català i internacional), alabarricadas (portal de contrainformació a l'estat espanyol, o barcelona.indymedia (portal de contrainformació barcelonina).

Indy media

És una xarxa mundial d'autoanomenats Independent Media Centers que va ser creada com una alternativa comunicativa als mitjans de masses, i la formen col·lectius locals amb presència als cinc continents.

Tal i com s'explica en detall en els següents punts, el moviment okupa no suposa cap amenaça cap a les classes treballadores sinó cap al capitalisme i el poder, ja que els objectius que l'engresquen són majoritàriament socials i de benefici per a la comunitat. L'Okupació és una eina que conjuga teoria i pràctica contra la propietat, pilar que sosté els sistemes de dominació -patriarcat, estat i capital-.

“Disposar d'espais ens permet desenvolupar les nostres vides i atendre les nostres necessitats sense intermediaris”.

OFICINA PER L'OKUPACIÓ DE BARCELONA

Per tant, el moviment okupa no està format per joves eixelebrats que irrompen en una propietat, hi fan destrosses i la proclamen com a seva, sinó que la seva finalitat és alliberar espais del capital per tal que la societat en pugui fer ús. Així doncs, l'okupació pren el significat de convertir-se en un espai on convergeixin diferents grups ideològics per desplegar les seves activitats i es produeixi un intercanvi d'ideologies, idees i formes de veure el món, com pot ser la unió i organització conjunta anarquistes i independentistes o de comunistes i anarquistes.

Tanmateix, la paraula okupa i els seus derivats s'han popularitzat per la premsa de manera que ha arribat a ser reconeguda acadèmicament i actualment és d'ús corrent, tant en la llengua col·loquial com en els mitjans de comunicació, així com en els diccionaris bilingües com a equivalent català de l'anglès *squat*.

Paral·lelament, el terme okupa s'ha incorporat i definit en el Gran Diccionari de la Llengua Catalana de l'Enciclopèdia Catalana. No obstant això, en el seu valor popularitzat per la premsa s'ha utilitzat per a designar a qualsevol que s'instal·li en un habitatge abandonat, tingui aquesta acció caràcter polític o no.

Finalment, cal afegir que les notícies sobre ocupacions d'habitatges han estat sempre motiu de debat i un tema de controvèrsia habitual. Per això, l'informe creat per Obra Social Bcn, “La vivienda para quien la habita”, desmenteix amb dades extretes de més de 600 enquestes i 39 entrevistes moltes de les declaracions alarmistes que apareixen en l'agenda mediàtica.

L'okupació té una gran força i uns ideals molt clars que són vigents des de fa dècades. És fonamental entendre la història i el punt de partida de les mobilitzacions socials actuals, l'evolució de les anteriors o el possible sorgiment de noves reivindicacions a partir d'anteriors. Per aquest motiu, en el següent punt s'explica en detall i cronològicament l'evolució del moviment okupa des dels seus inicis a Europa i concretant-se a Espanya.

La Okupació, pas a pas - origen i cronologia

L'ocupació, entesa com l'acció d'habitar una magnitud de terra o un habitatge en abandó, ha existit des de sempre, i existeixen tant en antecedents rurals com a antecedents urbans. Si prenem l'exemple dels antecedents rurals, ens remuntem a les col·lectivitzacions a Catalunya i Aragó durant la Revolució espanyola de 1936 i 1937 o les preses de terres a Colòmbia, Xile i el Brasil per part d'indígenes i pagesos pobres. D'altra banda, com a antecedents urbans, trobem l'ocupació d'habitatges per part de milers de militars anglesos al seu retorn de la Segona Guerra Mundial.

Si bé, l'okupació amb k, s'aferma com a moviment social a principis dels anys 1970 amb la creació de Christiania, una Ciutat Lliure situada en un barri cèntric de Copenhaguen com a exemple paradigmàtic, i amb el precedent dels provos holandesos, que centraven la seva acció política en el boicot d'actes oficials a finals dels anys 1960.

El moviment okupa és de tipus centreeuropeu, i els primers signes d'aparició i els compassos del moviment d'okupació contemporani comencen als Països Baixos, Alemanya, el Regne Unit, França, Suïssa i Itàlia en la dècada dels seixanta i els últims anys dels setanta a conseqüència de l'accelerat procés d'urbanització i de creixement de les ciutats, sumat a l'escassetat del sòl, els elevats preus del lloguer, la bombolla immobiliària i les contínues crisis econòmiques europees.

En aquest context, el moviment d'okupació critica la manera de viure consumista de les societats capitalistes contemporànies, territorialitzant la resistència principalment a les ciutats.

Aquest desenvolupament del moviment okupa ha significat una clara resposta a les polítiques urbanístiques, especialment les vinculades al mercat d'habitatge, i ha proposat una via alternativa a la construcció de la vida individual i col·lectiva. Així, ha plantejat una opció de vida políticament conscient i participativa, autogestionada, creativa, sense dependència de les jerarquies establertes i fora de les dinàmiques del món del consum i del mercat. El moviment okupa, als seus inicis, era un moviment de resposta i qüestionament del sistema social imperant del moment, que no només afectava al cercle productiu i econòmic, sinó a la mateixa existència de les persones i al seu desenvolupament i reproducció.

A Espanya, aquesta pràctica arriba i es consolida a finals dels setanta i principis dels vuitanta. Aquest desfasament respecte altres ciutats europees es deu a la repressió de la dictadura, que va suposar un endarreriment en molts aspectes de la societat entre els quals hi és l'aparició i/o la consolidació dels diferents moviments socials.

En definitiva, l'arribada de la democràcia, l'existència de múltiples partits polítics i les eleccions lliures van fer que molta gent s'illusionés amb haver aconseguit la llibertat i es bolqués en la institucionalitat, la qual cosa va afeblir el desenvolupament de formes autònomes d'organització.

El moviment Okupa, per tant, neix de diferents aspectes sociopolítics i econòmics de la seva resistència al llarg de la història iniciant-se en la dècada dels seixanta i setanta a Europa i una dècada més tard a Espanya a causa de la repressió franquista. A Catalunya, aquesta acció va créixer considerablement en la mateixa dècada com a forma de donar sortida a la gran demanda generada per l'afluència de població del camp a les ciutats. Les ocupacions fora d'Europa, per exemple a Llatinoamèrica, sigui per autoconstrucció de vivendes o per producció agrària, tenen altres característiques bàsiques molt distanciades que no encaixen del tot amb el moviment okupa del qual parlo.

Fins i tot el moviment d'ocupants i inquilins de Buenos Aires també és bàsicament de famílies necessitades.

La crisi va ser un dels detonants més notoris de l'ocupació a Espanya, ja que moltes famílies es van trobar sense els fons suficients per finançar els seus préstecs, la qual cosa va fer que els bancs adquirissin les seves propietats. Sense cap altra alternativa, les famílies es van traslladar amb els seus pares o van ocupar edificis buits per reconstruir la seva casa. Alguns mai es van traslladar de les seves propietats que van ser adquirides pels bancs, resultant en una altra forma d'ocupació.

Figura 6. Imatge presa d'una de les moltes protestes contra els desnonaments. "Rescatan Bancos, Desahucian Familias" - Salven bancs, desallotgen famílies.

Font: Diario16, Domínguez Moreno, Manuel (2018)

Aquesta secció del treball és interessant no només perquè s'endinsa en els girs del moviment okupa al llarg del temps des dels seus orígens, sinó perquè, al mateix temps, permet seguir els esdeveniments socials, observar l'afectació del moviment en un moment històric i veure com s'insereixen i s'influeixen mútuament amb altres moviments socials.

La primera okupació

La primera okupació a Barcelona va ser el desembre de 1984, al carrer Torrent de l'Olla de Gràcia. Només va durar unes hores, però el desallotjament va ser molt dur per part de la policia, que va portar al grup de joves a organitzar-se i planificar-ho millor.

Posteriorment, en la segona meitat dels anys vuitanta, es va okupar la casa de Bolívar 12, al barri de Vallcarca, i la casa de Cros 10, a Sants. Aquestes eren les primeres cases ocupades amb caràcter social, ja que s'entrava il·legalment en cases i edificis abandonats per fer-hi concerts i tenir el local obert per a activitats socials i culturals. Dins d'aquesta època, el moviment d'okupa es va associar en gran manera amb la cultura "punk" que era molt popular en els anys vuitanta.

Okupar pot ser un camp d'acció captivador per tots aquells involucrats en la política antisistema i per als que, tàcitament o explícitament, s'identifiquen amb idees revolucionàries o "autònomes". Per a ells, el concepte de poder té una gran rellevància, per exemple, el contrapoder cara a cara amb l'Estat.

Figura 7. Imatge de la primera okupació a Barcelona el 7 de desembre de 1984

Font: Article periodístic LaMarea, Ayllón, Daniel (2014)

A l'hora de narrar la història del moviment okupa hi ha diferents perioditzacions, les fases en les quals s'ha dividit i inscrit al moviment han anat variant segons han anat passant els anys i la perspectiva s'ha anat ampliant.

A Espanya, he distingit les següents etapes a les quals he anomenat de la següent manera:

- **Els primers rastres, 1977-1996**
- **Era daurada, 1996-2001**
- **Maduresa, 2001-2006**
- **Bifurcació, 2006-2011**
- **Actualitat, 2011-present (15M i més enllà).**

Pel que fa al conjunt de Catalunya, FERNÁNDEZ GÓMEZ (2010) fixa el començament de les primeres okupacions entre els anys 1984 i 1986. Continua amb el període 1987-1996, que representa la reactivació de l'okupació i la consolidació de la via autònoma, amb el període 1997-1999, en el qual es produeix un creixement quantitatiu i, finalment, el període que va del 2000 al 2009, que es considera com el de la mort de l'okupació.

En aquest sentit, m'he centrat en la cronologia del moviment okupa a Catalunya, ja que el motiu de la meva investigació és el desenvolupament del moviment en el meu territori.

Puntada a la porta! (1984-1996)

En la gènesi i eclosió de grups autònoms i okupes, a més de les organitzacions veïnals, també hi havia moltes lluites obreres de caràcter autònom, perquè l'àrea de Barcelona era un pol industrial. El desenvolupament dels moviments okupa i autònom estan influenciats per factors comuns: crisi de legitimitat, qüestionament de les relacions socials i de poder, controvèrsies polítiques, etc i la mateixa matriu de lluita engloba a l'okupació i a l'autonomia. Els Centres Socials, a més de ser màquines de guerra singulars, formen part d'un mateix moviment autònom o un mateix moment de lluita.

Als inicis dels 80, en un context del final de la dictadura, l'emergència de lluites veïnals i obreres, l'expansió de l'associacionisme, etc, va haver-hi una recuperació de l'amb transcultural, de les polítiques radicals i un antifeixisme, herència del 36.

Es van obrir ateneus, centres contraculturals que funcionen com a universitats populars i que solen constar de llibreria, programen activitats, xerrades, excursions, etc. Aquests centres, com en els anys trenta, eren conformadors d'identitat de grup i desenvolupaven una consciència i actituds crítiques, mitjançant una cultura i educació que transformés individualment i socialment. Un exemple que perdura fins avui és l'Ateneu Popular de Nou Barris, un centre cultural de control directe i autogestionat —avui dia cedit per l'Ajuntament— per al veïnat d'aquest barri obrer.

Figura 8. Imatge de l'edifici de l'ateneu popular nou barris

El moviment per l'okupació a Catalunya va començar a perfeccionar el seu discurs anti-sistema en la mateixa pràctica de l'okupació, entesa com a insubmissió quotidiana, així com fent que la denúncia de la manca de l'habitatge entrés en l'agenda pública. Aquesta estratègia està més dirigida a la identitat i la creació d'una contracultura que en el poder. El moviment arrenca inicialment amb la reivindicació d'habitatges okupats, però són els Centres Socials els que li confereixen major transcendència i conflicte amb les autoritats i polítiques locals.

La constitució dels Centres Socials Okupats o Autogestionats és el primer salt innovador i qualitatiu, en els quals les funcions d'habitatge s'han integrat, subordinat o eliminat, a favor d'un ampli conjunt d'activitats contracul-

turals, polítiques i productives obertes a altres moviments socials i a sectors de població.

Els Centres Socials es creen amb una voluntat d'oferir maneres de vida alternatives i suposen una rebel·lió urbana perquè deslliguen l'agregació de col·lectius, persones i projectes en un indeterminat flux d'activitats de discussió, protesta, solidaritat i diversió. Amb els Centres Socials, per tant, es forma una nova autopercepció basada en el desig i pràctica d'una transformació sociocultural directa de la societat.

L'emergència del moviment okupa que va tenir lloc a Barcelona, va esdevenir un dels seus epicentres més importants de l'Estat, coincideix igual que en altres ciutats amb la crisi del moviment veïnal. Fins llavors, el desacord estava canalitzat principalment per partits polítics, associacions de veïns i sindicats, però una vegada acatada la transició, els partits es van situar al Parlament, els sindicats a protestes puntuals i a la deriva reformista i les Associacions de Veïns van entrar en declivi, en favor dels moviments socials, que passen a ser els nous portadors del malestar. Aquests necessiten espais on reunir-se i comencen a okupar, públicament, portant l'okupació més enllà del conflicte entre el propietari i l'okupa, a una disputa amb l'Estat, i així s'originen els Centres Socials.

La progressió creixent en la creació de centres socials okupats va ser un factor decisiu per a obrir la pràctica de l'okupació a altres sectors juvenils i polítics. En les protestes contra l'entrada en l'OTAN els punks i okupes van tenir per primera vegada una repercussió pública, van trencar la seva marginalitat i van teixir llaços de solidaritat en els seus enfrontaments amb la policia.

L'any 1986 Barcelona és designada seu olímpica, i aquesta designació va comportar grans transformacions, però també va suposar la fixació entorn de la idea olímpica de sectors juvenils. El cicle de protestes estudiantils del 86-87 va fer que molts joves experimentessin l'assemblearisme i la presa de decisions horitzontalment.

Es va intentar crear un Centre Social Okupat, perquè fins llavors els centres socials eren llogats. Després va venir la lluita contra el servei militar, que va arribar a funcionar com un moviment autònom, un moviment de joventut urbana radical.

L'any 1987 es va consolidar l'okupació en l'àrea de Barcelona. En general, la dècada dels vuitanta va estar caracteritzada pel govern hegemònic del PSOE de Felipe González, la normalització i homologació internacional del model capitalista espanyol (entrada en la Comunitat Econòmica Europea, en l'OTAN), el domatge del pujolisme (sense marge de maniobra per l'escàndol de Banca Catalana), el fet diferencial català i una finalment reeixida de pau i consens social.

Entre l'any 1994 i el 1995 s'organitza la primera assemblea okupa i, finalment, l'any 1995 neix Info Usurpa, el primer mitjà intern dels okupes de Barcelona.

Figura 9. Imatge logotip info usurpa amb el lema: des de 1996 pre-okupant Barcelona

Font: Info Usurpa (2022)

L'extensió del moviment autònom (1996-2006)

L'any 1996 va suposar un punt d'inflexió indiscutible en l'evolució del moviment perquè és quan va entrar en vigor el nou Codi Penal, que suposava la criminalització legal del moviment, cosa que va incrementar el càstig a l'Okupació.

No obstant això, el moviment ja havia adquirit experiència i una fortalesa organitzativa. La desobediència policial a buscar la marginació i deslegitimació política del moviment va portar al fet que es connectés l'activitat d'ETA amb els okupes. Aquesta estratègia no era nova per al moviment, perquè ja s'havia dut a terme a Europa amb anterioritat. Al mateix temps, a Barcelona, és l'any en què s'inaugura la major visibilitat mediàtica del moviment, amb la okupació del **cinema Princesa** a Barcelona i les intenses protestes i coalicions desfermades arran del seu violent desallotjament. Aquest edifici, situat en ple centre de la ciutat, va ser okupat per a denunciar l'elitització produïda arran dels Jocs Olímpics i també pel seu simbolisme en haver acollit reunions obreres just després de la mort de Franco.

El seu desallotjament va ser simbòlic pel moviment i la seva visibilització. De fet, després del fet i l'enduriment del Codi Penal va haver-hi un augment quantitatiu de les okupacions i va ser la prova iniciàtica militant d'una generació tant per a activistes del moviment okupa com per a altres corrents.

En aquest sentit, el llibre *Ciudad Princesa*, MARINA GARCÉS¹ (2018), explica en primera persona les vivències polítiques entre octubre de 1996 i octubre de 2017, des del desallotjament del Cinema Princesa fins al referèndum de l'1 d'octubre. *Ciudad Princesa* és un testimoniatge de la ciutat que aplega una visió dels moviments socials emergits a la Barcelona postolímpica i en altres ciutats europees i que es van agermanar amb les protestes i els moviments del món global fins a l'actualitat.

1 Marina Garcés és una filòsofa, activista i assagista catalana que centra el seu treball en la política i el pensament crític, i en la necessitat d'articular una veu filosòfica que busca el compromís, l'acció i l'emancipació a partir de la consciència de la nostra independència en un món compartit.

Figura 10. imatge cinema Princesa okupat

Font:

Figura 11. imatge cinema princesa sent desokupat

Font:

Malgrat l'abrupta resposta del govern, diverses cases van ser okupades en els mesos posteriors (es destaquen **La Hamsa** a Sants, **El Palomar** en Sant Andreu i el **Casal de Joves** a Gràcia). Més tard va ser okupat **Kan Pasqual**, el primer brot de l'okupació rurbana; una combinació de característiques urbanes i rurals desenvolupades en la vora entre la ciutat i el camp.

En aquells anys va haver-hi més okupacions significatives (com **Els Naus** a Gràcia o **Can Vies** a Sants) i es van reforçar les xarxes de col·laboració i els mitjans de difusió i coneixement mutu amb la creació i reforç de llistes de coordinació i mitjans de comunicació com Info Usurpa o Contra Info i l'existència d'un centre social, Espai Obert, que feia de node i d'acollidor de trobades i reunions.

El moviment es va expandir notòriament passant de 40 a 150 cases okupades entre 1996 i 1998, concentrades majoritàriament a Barcelona. Aquests espais es van convertir en veritables motors culturals i comunitaris dels barris on s'impulsaven, així com en els principals punts d'articulació de totes les okupacions i les seves activitats i projectes.

Aquesta progressió creixent de centres socials okupats, hauria estat, des del meu parer, un dels factors que més van obrir la pràctica de la okupació a altres sectors juvenils i polítics.

A més a més, l'estructura està en la mateixa acció dels joves i no tan joves, que promouen algunes okupacions molt duradores (fins a deu anys) i una oposició política, encara minoritària, al context de reestructuració capitalista.

Finalment, un altre dels moments decisius d'aquest període va ser l'entrada de noves sensibilitats en el moviment provinents sobretot de l'antimilitarisme i del moviment estudiantil, que el doten d'una creixent capacitat de mobilització i incidència pública.

Després de 1996, a partir de l'any 2000 es van organitzar diverses protestes contra grans esdeveniments que van desplaçar el lideratge dels okupes i les seves reivindicacions en favor d'altres moviments. Trobem al moviment okupa involucrat en noves onades de protesta anticapitalista, ara més massius i "antiglobalitzadores" amb manifestacions extraordinàries i amb una vinculació cada vegada més gran amb les xarxes socials més àmplies com les lluites contra el servei militar, contra la guerra, contra el Fòrum de les Cultures o contra l'Ordenança del Civisme.

Tanmateix, això no significa subsumpció o dissolució. El moviment okupa ha continuat estenent la seva experiència d'autoorganització social, de reokupacions i de transmutació de molts dels seus projectes d'intervenció social, però els costos han augmentat i han mudat el context de legitimació i les capacitats d'incidència social per consolidar les okupacions i per guanyar simpaties, suports i coordinació entre els que aposten per aquest tipus de desobediència urbana.

Aquesta obertura ja venia donada des de 1992, però es va reforçar la xarxa crítica amb una resiliència mobilitzadora i transformadora. Així mateix, també es va visibilitzar la participació de dones en el moviment.

De fet, el moviment okupa porta en els seus valors la idea profundament feminista de «el personal és polític», i en aquest sentit, aquesta visió ha anat guanyant protagonisme amb el pas dels anys.

Els CSOs han acollit col·lectius feministes i fins i tot s'han creat espais okupats netament feministes, com **Ca la Dona**, un espai on convergeixen experiències polítiques, de reflexió i producció de pensament crític amb el desig de compartir intercanvis, discussions i activismes des d'una mirada feminista en relació amb el context polític i social de l'actualitat. Ca la dona ha tingut una trajectòria històrica molt complexa amb el seu auge l'any 1976 amb les Primeres Jornades Catalanes de la Dona, després de gairebé quaranta anys de silenci forçat per la dictadura franquista.

En aquestes jornades s'hi van reunir dones d'ideologies, professions, i classes socials diverses que van debatre durant tres dies les reivindicacions primordials per les quals s'havia de lluitar.

A més a més, l'any 1987 van ocupar un local municipal al carrer Font Honrada, al barri del Poble Sec per donar resposta a una necessitat d'un espai propi perquè fins aquell moment es reunien en espais cedits per entitats progressistes.

Aquesta ocupació duta a terme per un centenar de dones va durar onze dies i va acabar amb l'actuació violenta de la Guàrdia Urbana. Finalment, es va arribar a un acord amb l'ajuntament i l'any 1995 disposaven d'un espai al carrer Casp, 38. Després de més de tres dècades de lluita, Ca la Dona ha esdevingut una referència del Moviment Feminista de Catalunya. Es tracta de dos moviments socials, o micromoviments que convergeixen. CARLES FEIXA (2022)¹

Figura 12: Logotip de Ca la dona

Font: Caladona.org

¹ Entrevista realitzada el 13 de juliol de 2022 a Carles Feixa adjuntada a l'annex

D'altra banda, els desallotjaments preventius i les nombroses il·legalitats que s'han produït en els darrers anys han anat acompanyats de les primeres fortes condemnes a persones acusades d'okupar i de delictes associats a la defensa d'aquestes okupacions (danys materials a l'immoble urbà, resistència a l'autoritat, etc) o enllaçat a accions que han trobat en els centres socials el seu millor espai de desenvolupament (les manifestacions antifeixistes o la lluita contra les presons, per exemple). Les campanyes de premsa, policials i judicials que criminalitzen de manera irresponsable a tot el moviment d'okupació en lligar-lo amb grups armats s'han intensificat i continuen fins a l'actualitat, amb persones detingudes que residien o dinamitzaven cases okupades.

Per tant, han aparegut barreres crucials per la difusió pública dels projectes contraculturals ja habituals en les okupacions (música alternativa, activitats de formació social i política, autofinançament de col·lectius i persones okupants, etc.) i de les més innovadores (ecologia urbana, cibercultura, xarxes d'intercanvi, etc)

L'exigent i poc reconegut treball de barri, les dificultats laborals i residencials, l'oscil·lació constant entre elles i les accions polítiques de caràcter més general han contribuït a retornar un nou tipus d'invisibilitat social al moviment: se sap que hi és, però no què és, i rep una atenció mediàtica puntual. A partir de l'any 2000 es van organitzar diverses protestes contra grans esdeveniments que van desplaçar el lideratge dels okupes i les seves reivindicacions en favor d'altres moviments, com l'antiglobalitzador, contra el servei militar i la guerra, etc.

A més a més, a partir de l'any 97 es van produir una sèrie de crisis financeres que, juntament amb la tendència creixent al desmantellament de l'Estat de benestar i l'excessiva càrrega d'un Deute Extern draconianà, va regirar consciències i va provocar les protestes de Seattle (1999), Praga (2000), Porto Alegre (2001) i Gènova (2001). Aquestes lluites van mostrar el canvi d'escala en la reivindicació i una certa internacionalització i globalització de les reivindicacions, que combinaven la demanda de canvis locals des d'una escala trans fronterera.

Aquesta dimensió internacional és fruit dels temps globals, perquè les tecnologies de la informació fan accessible les problemàtiques i lluites llunyanes i la creixent interconnexió de l'economia fa que aquestes mateixes lluites es concebin sota el mateix prisma, la qual cosa ha fet possible un marc d'actuació comuna mundialment.

Això mateix és el que comenta Carles Feixa, catedràtic d'antropologia social i especialitzat en l'estudi de les cultures juvenils. Ell, ha dut a terme diverses recerques sobre el terreny a Catalunya i Mèxic i s'ha interessat per temes com la violència, la ciutat, l'esport, la memòria oral, els moviments socials i les cibercultures.

En l'última dècada, hem entrat en un nou cicle de moviments socials. Des del 2000, quan va haver-hi el moviment antiglobalització nascut a Seattle amb el lema: "un altre món és possible", ha calgut donar més força als moviments populars. CARLES FEIXA, (2022).

El diferents moviments socials que sorgeixen en territoris concrets, posteriorment es globalitzen, és a dir que són moviments que anomenem “glocals” perquè són reivindicacions locals molt concretes, però alhora són molt globals perquè els mitjans de comunicació intervenen i perquè les tres grans crisis: l'econòmica, la sanitària i la climàtica, afecten sobretot a les noves generacions d'arreu del món. CARLES FEIXA (2022).

Un exemple d'aquest fenomen és la Primavera Àrab, que succeeix al Nord d'Àfrica amb tot el moviment juvenil dels països nord-africans, però que després es globalitza a Espanya amb el moviment dels indignats i posteriorment passa a Estats Units. En aquest sentit, aquesta nova onada de moviments social que neix el 2011 amb el moviment dels indignats i té el seu clímax el 2018-19 amb el **moviment neoecologista** de “Fridays for future” creat per la Greta Thunberg.

En segon lloc, el **moviment neofeminista** que també neix de les adolescents de la generació dels 2000 que van intentar renovar el moviment feminista.

Finalment, el tercer nou moviment és el **moviment antiracista** “Black lives matter” que neix als estats units, però que també té un missatge i expressió de no discriminació i lluita contra l'abús policial que s'ha estès arreu del món.

Retornant al punt anterior, la freqüent entrada i sortida de les okupacions efectives també s'associa a una condició juvenil de nomadisme i inestabilitat que, malgrat això, no es correspon amb la persistència en el temps i en la reproducció ampliada de les okupacions a tantes ciutats.

En aquest sentit, les okupacions haurien animat i suportat físicament (oferint espais) les múltiples activitats polítiques i personals del “moviment alternatiu” i d'altres nous moviments socials semblants. Però el seu protagonisme quedaria sempre en un segon pla: utilitàries, simptomàtiques, transitòries, més que “similars en si mateixes”.

La convergència o dinamització d'una part del moviment alterglobalització va augmentar els vincles internacionals i les xarxes de suport i trobada, encara que això no va significar dissolució, perquè el moviment d'okupació va continuar estenent la seva experiència d'autoorganització social, de reokupacions i de transmutació de molts dels seus projectes d'intervenció social. A més a més de la constant reorientació del seu discurs i la seva praxi per a encarar una lluita no sectorial, plantejant la ruptura directa amb les estructures del sistema, no la seva reforma. No presenta una ideologia definida, i aquesta complexitat dificulta l'acceptació d'uns objectius generals i conforma una xarxa contractual (i contracultural) de persones i no d'organitzacions que es neguen a entrar en espais de negociació, en espais o esferes de governança.

En conclusió, es pot afirmar que es constitueix un moviment social amb un progressiu creixement en el nombre d'okupacions, especialment notable a partir de l'increment de la seva repressió penal (des de 1996 en endavant).

El transvasament de praxis polítiques, repertori d'accions i militants entre els diferents moviments va suposar un enriquiment mutu. Tots aquests moments van mobilitzar a persones d'espais polítics diferents i heterogenis. Així, s'aprofita el capital alternatiu preexistent i unes finestres d'oportunitat política: les aliances antirepressives amb el moviment antimilitarista, alterglobalizador. La pràctica de l'okupació, tant d'habitatges com de centres socials, és central en aquest moviment, encara que han estat els centres socials els espais que han generat més atracció contracultural i conflicte polític, al mateix temps que, de forma sovint paradoxal, s'ha tendit a infravalorar la prioritat reivindicativa de les necessitats d'allotjament, des del mateix objectiu del moviment.

No obstant això, hi ha un vincle estret entre les dues modalitats d'okupació i, des de finals de la dècada de 1980, s'ha anat teixint una xarxa densa de relacions socials de cooperació i autoorganització, present en tots els moments crítics d'aquestes formes de desobediència civil legítima (l'entrada a l'edifici, el desenvolupament de les activitats socials en el mateix, les accions públiques de protesta i la defensa davant els desallotjaments, fonamentalment).

Expansió i descentralització (2006-avui a dia)

L'okupació de cases es va mantenir, sense que necessàriament derivés en la constitució de Centres Socials Okupats. Aquesta obertura i expansió va comportar una varietat més àmplia en la seva composició, però també una menor unitat i cohesió, ja que Barcelona va atreure persones d'altres països a okupar aquí, i això va contribuir a la difuminació del moviment i a la seva heterogeneïtat. A més a més, tots els moviments van tenir el suport d'un o més espais físics específics des del qual operar, és a dir, van comptar amb l'especialització de les seves reivindicacions i necessitats.

En els inicis dels vuitanta l'Ateneu Llibertari va ser un centre destacat. Després va ser el **Kafe Volter**, on van prendre forma els moviments embrionaris punkie i autònom. El moviment okupa original dels 90 va tenir al **Cinema Princesa, la Kasa de la Muntanya i La Ham-sa** com a principals exponents, mentre que el nou mil·lenni va veure l'emergència de **Ca Masdeu**, estretament associat al moviment antiglobalització i la generalització de la preocupació sobre la crisi ambiental. Tanmateix, **el Forat de la Vergonya** també pot veure's com a exemple resistent contra l'especulació i **l'espai Magdalenes** com un referent de la lluita pel dret a l'habitatge. Més recentment, la Universitat Lliure La Rimaia, okupat durant les protestes estudiantils contra el pla Bolonya, va eixamplar i va ampliar la pràctica de l'okupació i l'autoorganització.

Totes aquestes okupacions van anar agafant força i van demostrar, finalment, amb l'okupació temporal de l'edifici del Banc Central a Plaça Catalunya durant la vaga general de setembre de 2010 i l'ocupació de la mateixa plaça l'any següent, que el moviment autònom pot colpejar en el cor físic i simbòlic de Barcelona.

D'altra banda, el moviment 15M va ajudar a estructurar i establir mecanismes democràtics per a interactuar amb i en la política, experimentant, alhora, amb l'okupació com a eina fent ús de l'edifici com a artefacte simbòlic i unificador que reivindica una insuficiència, un desig de superar les actuals limitacions. Aquest moviment 15M, igual que va fer el moviment antiglobalització, va revivar formes d'organització política llibertària i va permetre l'experimentació pedagògica de pràctiques socials alternatives i la revitalització de les okupacions, tant d'habitatge com de Centres Socials. El resultat d'aquest procés de semblança tan exemplar va ser una cadena d'acumulacions activistes que van fer possible la reactivació d'un nou front de lluites materials de la multitud precària i va facilitar uns fonaments i recursos socioespacials als nombrosos components del moviment.

A mode de tancament

L'okupació, com a pràctica i com a teoria, atre-sora grans fites amb els quals s'ha fet present en la vida social.

L'alt grau d'impacte de les seves propostes i polítiques d'acció directa significa que ha dut a terme un procés subsistent d'actualització que l'ha anat harmonitzant amb els moviments socials contemporanis. Així, l'okupació s'ha convertit en un dels camins més directes fets en aquesta autonomia espacial i política.

L'okupació, que durant molts anys va ser un acte marginalitzat i emmarcat en una comunitat concreta i assenyalada, en l'última dècada ha augmentat la seva legitimitat. Aquestes (noves) expressions territorials i de pràctiques es coordinen especialment en els Centres Socials Okupats en els quals s'exerceix l'auto-gestió col·lectiva directa.

Una altra de les pràctiques de confrontació que ha facilitat aquesta obertura han estat les okupacions amb finalitats socials. Així, l'okupació, una de les accions de resistència més emblemàtiques, quan qüestiona i ataca la propietat privada, i s'ha adoptat per a la lluita quotidiana i política de molts col·lectius que temps enrere no ho contemplarien. Els casos de l'operativa de l'Obra Social de la PAH o els recents casos del Banc Expropiat i el Pati Maravillas demostren que la nova expressió de les okupacions s'han normalitzat i que s'ha acceptat l'okupació com a resposta vàlida.

Tal com detalla la cronologia, la supervivència del moviment okupa ha estat possible gràcies a les discussions dutes a terme i que van reorientar algunes de les prioritats i eines de lluita. A través de l'obertura i l'aliança dels últims anys, s'han estès a persones i col·lectius que no aplicaven aquestes accions o lògiques en les seves pràctiques no associades a les dinàmiques de l'institucional (horitzontalitat, assemblees, okupacions, etc). És a dir que s'han socialitzat.

Aquesta expansió demostra la vigència i necessitat d'aquestes idees i assegura la seva fertilitat futura. La seva transformació aparent no és més que l'obligada adaptació als nous temps però sense deixar de costat els vells ideals.

Finalment, penso que cal dedicar un apartat individual a la relació entre Feminisme i okupació, ja que és una connexió peculiar i alhora interessant, així com esmentar, també, el paper de la PAH en l'okupació.

Aquests lligams aparentment irrisoris, però fonamentals, tenen un rere fons que encén i aviva la flama del moviment okupa. i s'expliquen en el punt següent.

Kapítol III:

Relacionant conceptes

El primer apartat d'aquest capítol té la finalitat de barrejar dos moviments socials molt actuals com són el moviment okupa i l'alterglobalitzador, amb un moviment amb molt més ancoratge històric, el moviment feminista. Posteriorment, el capítol està dedicat a la presència del moviment feminista en els nous moviments globals. Per analitzar l'espai feminista m'he centrat en el cas de Catalunya, concretant les característiques de la participació femenina en els moviments globals.

Les dones han experimentat una trajectòria difícil i complexa en la política al llarg de la història, i això s'ha obviat amb freqüència en els diferents estudis dels moviments socials. En la modernitat, l'espai del polític s'ha construït partint de l'exclusió de les dones, que van veure com se les confinava en l'espai privat. Fins i tot en els sectors de participació política menys institucionals, com és el cas dels moviments socials (en els quals les dones han estat molt presents des dels seus inicis), s'ha experimentat històricament la desigualtat de gènere. Aquest contrast s'ha manifestat en les diferents possibilitats materials de participar, a la capacitat d'incidència i poder de les dones i al reconeixement de la seva tasca. No tenir en compte aquests elements pot implicar donar solidesa a aquestes desigualtats i, en conseqüència, continuar contribuint a la invisibilitat de les aportacions femenines.

Finalment, es destina a les dones okupes on s'incideix en les particularitats d'aquest moviment des d'una perspectiva de gènere.

Així mateix, esmento breument les últimes tendències que vinculen el gènere i l'okupació i que es podrien sintetitzar en el mot anglosaxó queer. Per acabar amb el capítol, es presenten unes conclusions molt breus des de la mirada de gènere en l'anàlisi dels moviments socials actuals i el moviment okupa en concret.

Gènere i moviments socials en la tercera onada

En definitiva, la presència activa d'un gran nombre de dones en un moviment social aporta elements concrets al mateix moviment, i això ajuda a incrementar la capacitat d'impacte d'aquest. Contràriament, l'activitat activista d'aquestes dones també transforma la seva visió política, la perspectiva de si mateixes i de la seva capacitat d'agència, que afecta alhora de forma tangent als seus rols i responsabilitats de gènere.

Finalment, al llarg de la història fins a l'actualitat, el feminisme ha jugat un paper particular en l'àmbit dels moviments socials en què és per si mateix un moviment polític i, alhora, segueix una sèrie de demandes i reivindicacions que s'assumeixen per dones i homes que recullen altres moviments que no estan necessàriament vinculats a la qüestió de la desigualtat de gènere.

Segona onada **La lluita feminista**

Durant els anys seixanta i setanta, a causa de la contínua desigualtat de gènere a la societat, neix la segona onada feminista. Les mobilitzacions feministes es van centrar en el fet que, en l'època de la igualtat formal, la ciutadania continuava sense ser equivalent a ser ciutadà, ja que no podien accedir als àmbits de poder en igualtat de condicions; per tant, es va suggerir desvelar i denunciar el caràcter sexualitzat de la vida quotidiana. Així, aquesta onada s'acosta al feminisme tal com l'entenem avui dia, perquè pretén exposar i condemnar les desigualtats en l'àmbit de la família, el sexe, el treball, etc.

Tercera onada

En aquesta etapa, comencen a entrelaçar-se altres moviments socials perquè els fonaments són els mateixos. Així, enmig d'aquest progrés dels moviments socials, sorgeixen diversos corrents feministes que posen l'accent en diferents matisos de l'opressió de gènere: el feminisme de la diferència, el de la igualtat i el radical. No obstant això, actualment, el context és diferent: d'una banda, l'afermament i acceptació del discurs feminista, vinculat a la institucionalització de part del moviment feminista; i, d'altra banda, el manteniment de les desigualtats de gènere en totes les àrees. Paral·lelament, en l'àmbit social, s'ha posat un discurs reactiu basat en el fet que la igualtat entre homes i dones és un tema que ja està en bona part resolt. Davant d'això, tot i que continuen aflorant múltiples corrents, la necessitat d'unió dels feminismes és evident per totes les activistes.

Per tal d'endinsar-nos en el progrés i el desenvolupament del feminisme actual, cal conèixer els primers indicis de la lluita feminista i seguir la seva evolució fins a l'actualitat. Així, aquesta part del capítol esmenta breument aquest transcurs de fets històrics i la incidència del procés d'aquests en la societat. El moviment feminista es va desenvolupar per etapes, anomenades onades.

Primera onada

Els primers signes de lluita feminista s'adrecen al segle XIX i la primera part del segle XX i es van centrar, sobretot, en dominar l'accés formal tant en l'espai polític i la ciutadania, com al marc públic, per via de l'educació i el treball assalariat qualificat.

Paral·lelament a aquest moviment, apareix el feminisme socialista, que en moltes ocasions liderava les demandes del moviment obrer. Mentre que en els sectors més lligats a la burgesia es va protagonitzar la lluita pel sufragi femení. En aquest sentit, el dret a vot femení es va aconseguir, finalment, l'1 d'octubre de 1931 gràcies a la lluita de les sufragistes als carrers però també gràcies a la batalla política de CLARA CAMPOAMOR¹ a Espanya, una dona tenaç i reivindicadora dels plens drets de les dones.

¹ Clara Campoamor Rodríguez: advocada, escriptora, política i defensora dels drets de la dona. Va ser diputada a les Corts Constituents de la Segona República Espanyola entre 1931 i 1933.

Moviment okupa i moviment antiglobalització

Per acabar aquest primer apartat, cal una breu contextualització històrica dels dos moviments analitzats: el **nou moviment global** (conegut com a moviment antiglobalització) i el **moviment okupa**. Aquests són moviments contemporanis molt recents i el seu origen es situa, tal com s'ha explicat en capítols anteriors, en la dècada dels vuitanta. Encara que en el marc europeu, el moviment okupa sorgeix abans, a finals dels seixanta i principis dels setanta.

D'aquesta manera, aquests dos moviments manifesten el fet de desenvolupar-se després de la segona onada del moviment feminista, i de coincidir amb la institucionalització, a través de les polítiques públiques, de part d'aquest feminisme dels seixanta i noranta.

Consegüentment, en l'interior d'aquests moviments, considerats com antisistema, afloren unes pràctiques i discursos feministes, que aparellen la lluita contra el patriarcat amb la lluita contra el capitalisme i l'estat, ja que les declaren formes institucionals de legitimació de la dominació masculina.

Dona, feminisme i okupació

Davant la societat actual on el gènere femení està absolutament estigmatitzat, ser okupa ho intensifica. Com s'ha dit, els moviments com el feminisme i l'okupació convergeixen als anys setanta buscant llibertats i formes de vida alternatives.

La relació entre feminisme i Okupació és estreta, ja que els dos són moviments socials i polítics que van esclatar als anys setanta i vuitanta, qüestionant els valors i les normes tradicionals a través d'un compromís polític no tradicional com l'assemblearisme o l'autogestió. D'una banda, el feminisme neix amb la necessitat de disposar d'un espai propi i de llibertat en la societat, ja que les dones són un grup social oprimat, marginat i discriminat per les societats patriarcals.

La segona onada del moviment feminista, com s'explica en el punt anterior, té la intenció de redefinir el concepte de feminisme: es demana l'abolició del patriarcat i es comença a parlar d'estereotips.

“El pensament feminista està cada cop més arrelat tant al moviment okupa com a tots els altres moviments socials”.

ESTEL GUERRA¹, (2020)

A més a més, a partir de l'última etapa, comencem a parlar de feminisme, la diversitat és una de les característiques de la tercera onada, i és on es troben feminisme i okupació.

La radicalitat és una característica pròpia dels dos grups identitaris, la qual cosa implica risc i estigma contra les dones. Sobretot a principis dels vuitanta, la feminitat i el masclisme estaven marcats per unes normes socials fortes, que eren trencades per l'estètica de les dones okupes, que generaven desconfiança i jugaven amb les normes establertes, inventant-ne de noves de manera alternativa. Això condueix a l'estigma, la discriminació i els prejudicis.

Els valors i ideals plasmats en les posicions tradicionals de les dones continuen formant una resistència inaudible que s'activa amb cada avanç del feminisme, tot i que el canvi social ha millorat el paper de la dona. Les modes i les tendències socials inspiren una acceptació específica dels valors i, per tant, faciliten la creació de jerarquies culturalment segures.

“Una vegada consolidada la base ideal de l'acció social, és a dir, els valors de les nostres experiències diàries, és quan la possible eufòria davant els canvis que poden ser massa sobtats, va pel bon camí”

MARINA SANCHEZ,

¿Dónde están las llaves?

Això és especialment evident en aquells estatus en què la societat defineix el paper o l'expectativa de la conducta, que esdevé una funció clau i, per tant, institucionalitzada. Això passa en l'estatus social de la dona, que ha estat sancionada a més a més en un doble circuit de control perfectament treballat tant en l'àmbit microsocial informal (família, escola, feina, etc) com en el macrosocial formal (instàncies policial, judicial, penitenciària, etc).

1 ESTEL GUERRA, membre del grup feminista de Vallcarca.

La incongruència de la “Dona Okupa”

Hi ha diversos motius que expliquen el contrast entre el feminisme i l'okupació.

En primer lloc, la reapropiació d'espais, siguin urbans o rurals, sempre ha estat considerada com un recurs mobilitzador de primera magnitud, no només per la lluita contra l'especulació que suposa, sinó també perquè forma un reclam de legitimitat en ascens en una base social expansiva molt sensibilitzada i atordida per la segregació social que pateixen els joves, i en especial les dones. D'aquesta manera, l'assalt de la propietat privada pot convertir-se en l'alliberament d'espais que recuperen el seu valor d'ús en mans de la societat civil una vegada desposseïda de l'apropiació mercantilista indeguda del capital.

En segon lloc, és evident que aquests significats no es construeixen en el buit, sinó que són fruit de les experiències que les persones adquireixen al llarg de les seves vides en el desenvolupament de les seves relacions socials. Les dones que exerceixen el dret a l'habitatge okupant espais abandonats per qualsevol dels motius explicats al capítol II, assumeixen un estigma extern sense cap dany de la seva autoestima perquè, “el personal és polític”.

D'aquesta manera, Okupa és un distintiu que adquireix una doble valència: el fet inspirador que pugui tenir un viure perifèric per a les dones en el seu desenvolupament, alhora afavoreix una fuga de les classificacions i jerarquies racials, espacials i sexuals que el capitalisme imposa a l'obertura de la subjectivitat femenina.

No obstant això, okupa també significa l'adequació al nou estatus criminal per part de la jove socialment desqualificada que inicia un pendent de decadència permanent en el transcurs que acaba assumint la completa exclusió de la seva condició com a ciutadana i de la seva èpica conversió en un subjecte marginal, androgín i no desitjable. Perquè algú sigui qualificat en aquests termes no n'hi ha prou amb transgredir la norma, sinó que és necessari que la violació de la regla animi una reacció social.

Les dones rendeixen el preu de la fugida i això no implica cap desitjabilitat, sinó la pura conformació de la norma. Aquesta normalitat es construeix, encara, al voltant d'una idea de família basada en un model de parella heterosexual, amb descendència o sense, en la qual l'home respon com a cap de família (sigui el pare, el marit o el fill) i on la dona continua desenvolupant les funcions de dona de casa encara que també treballi fora de la llar.

Escac al patriarcat

Un dels emblemes més representatius dels okupes, i per extensió, de tota la xarxa que teixeix l'esquerra social, és l'explotació de l'@.

“El sexisme també és feixisme”

La igualtat de sexes, en conseqüència, és un valor fonamental que el col·lectiu expressa amb tota la seva energia i recursos simbòlics.

Les dones, especialment les dones okupes, volen combatre el patriarcat, l'estratificació de gènere i el sexisme dins i fora del grup. En altres paraules, aspiren deixar al descobert les expressions més inqüestionables i variades que adopta la dominació de la dona, la qual cosa inclou les actuacions masclistes dels seus companys.

Les feministes okupes volen incorporar plantejaments feministes tant a la teoria com a la pràctica del moviment. Dins les estructures internes encara mantenen estructures jeràrquiques i, per tant, repetint esquemes patriarcal; entesos com esquemes que alimenten una societat de poder i que, per tant, són la base d'aquest estat, de la propietat privada i de la família, pilar fonamental d'aquesta societat jerarquitzada, alienant, opressora i, en definitiva, patriarcal.

La PAH

Un altre moviment social amb una lleugera vinculació amb el moviment okupa és la Plataforma d'Afectats per les Hipoteques coneguda popularment com la PAH.

Aquesta plataforma és un moviment social pel dret a l'habitatge digne sorgit el 2009 a Barcelona i que és present a tot l'Estat espanyol.

La PAH es vincula difusament amb l'okupació, ja que va llançar la campanya "Obra social La PAH" per donar solució habitacional a persones desallotjades mitjançant l'okupació d'habitatges propietat d'entitats financeres.

Moltes de les persones que acudeixen a la PAH han estat direccionades cap a la plataforma a través de la publicitat o de boca en boca, moltes vegades massa tard. Altres vegades, sobretot als inicis, quan hi havia més problemes d'hipoteca, bancs estrictes, etc. Addicionalment, molts dels membres de la PAH que van construir la plataforma van sortir del moviment 11M, es tracta de persones no afectades, però que són activistes que volen solucionar els afers de la gent en aquest aspecte i que comencen a crear la PAH.

Gràcies a l'entrevista¹ realitzada durant la investigació vaig poder comptar amb dos membres de la PAH de Martorell, un d'ells afectat i l'altre activista.

D'aquesta manera, vaig saber que s'organitzen com a Baix Llobregat Nord, per tant, abasten diverses poblacions. Així, cada any fan les assemblees a una població diferent.

Un fet curiós del moviment és la seva fundació, ja que va ser fundat per Ada Colau, actual alcaldessa de Barcelona. Això condueix una incongruència, car el seu pensament inicial és contraposat amb l'estil de vida que porta en l'actualitat.

Malgrat això, la PAH és important perquè dona resposta a la problemàtica de la manca d'habitatges i els desnonaments de famílies i persones vulnerables. La magnitud de la plataforma va sorgir fa onze anys degut a la necessitat d'organització per fer front a aquest problema de l'habitatge, sobretot després de la crisi del 2008. Així, la seva funció principal és rebre i ajudar als afectats que hi han acudit un cop constituïda i organitzada l'assemblea.

1 Entrevista adjuntada a l'annex

Similituds amb el moviment okupa

A més a més, comparteix en certa manera el funcionament del moviment okupa, ja que es palesa l'autogestió i el funcionament per assemblees. La filosofia de la PAH és la col·laboració i ajuda mútua.

A la PAH no hi ha càrrecs.

En un moment determinat agafem la representació, però no hi tenim cap càrrec concret, de fet, ningú hauria de tenir cap càrrec. [...] Tothom hauria d'esforçar-se a tenir una feina dins de la PAH.

PERE CASALS¹ (2022)

Aquí ens ajudem els uns als altres i volem aprendre col·lectivament.

ARMAND² (2022)

La PAH és un moviment social transversal on no hi ha càrrecs i es treballa de manera horitzontal. Tothom és igual que l'altre tot i que hi ha gent que en sap més sigui per experiència o perquè se'n preocupa més. Així, veiem que comparteix aquesta característica amb el moviment okupa.

La PAH no es considera part del moviment okupa, però no hi està en contra, sempre que no s'okupin cases de particulars. En el cas que es tracti d'activistes que okupen un local de grans tenidors o de bancs i que, a més a més, està abandonat, i s'aprofita per a realitzar un centre social o un espai pel veïnat, aleshores donen tot el seu suport i hi estan completament d'acord.

D'altra banda, una altra característica que comparteixen és el fet de la desconeixença del tema i demagògia i manca de transparència mediàtica, ja que moltes vegades els fets s'expliquen de manera d'esbiaixada.

Hi ha molta comunicació i cala molt el missatge de: “se van dos dias a la playa y ya les entran okupas en su casa”.

Però això és completament mentida, i els ajuntament de la zona metropolitana juguen amb aquest sentiment i en la por de la gent, és una eina bestial.

PERE CASALS(2022)

1 PERE CASALS és un activista membre de la PAH al qual vaig realitzar l'entrevista.

2 ARMAND és un afectat per les hipoteques membre de la PAH al qual vaig realitzar l'entrevista.

L'acció de la PAH

Des de la PAH es fan diverses accions per lluitar davant la situació actual i aconseguir canvis. Algunes de les actuacions que es destaquen són la decoració i empaperació de les parets dels bancs, aturar desnonaments, realitzar murals expositius, etc. Tot això són activitats a les quals ha d'haver-hi molta implicació per part dels membres de la PAH, siguin afectats o no.

A més a més, una altra de les accions que prioritzen és la divulgació i la pedagogia, en aquest sentit, la PAH de Martorell ha escrit un llibre infantil que intenten llegir a les festes majors o a festivitats dels pobles del voltant. Aquest conte va ser inspirat per una nena afectada i el Joan Turú¹ va il·lustrar.

En definitiva, Intenten connectar a la gent i fer pedagogia no només entre ells sinó amb tota la població.

Figura 13. Fulletó obtingut durant l'entrevista. Mural realitzat el 2018, per la PAH Baix Llobregat Nord, a Olesa de Montserrat

Màfies d'Ocupació?

Figura 14. Pancarta del fullató obtingut durant l'entrevista.

Kapítol IV:

Més enllà del moviment
a Catalunya

El moviment okupa internacional

El moviment okupa no és exclusiu d'Espanya, sinó que té un recorregut molt ampli en territoris d'arreu d'Europa i més internacionalment fora d'aquest continent. És un moviment social que té els seus inicis molt abans del que s'ha viscut a Espanya durant els anys vuitanta.

D'altra banda, el nombre d'ocupacions en aquests països també és una dada rellevant i que ha anat en augment, en alguns casos, al llarg del temps. Així, l'any 1945 al Regne Unit 45.000 persones, majoritàriament famílies, van okupar unes instal·lacions de l'exèrcit per a viure-hi. El 1968, un petit grup de persones sense llar i anarquistes llibertaris es van anomenar a si mateixos "the London Squatters Campaign" i van ocupar el sostre d'un bloc de luxe d'apartaments a l'est de Londres per protestar contra la contradicció entre la propietat buida i la manca d'habitatge. El 1981, a la ciutat holandesa d'Amsterdam es van comptabilitzar 9.000 okupes i, al país, des de 1965 fins a 1999 es va registrar al voltant d'unes 50.000 persones que en algun moment havien okupat algun immoble. D'aquesta manera, els okupes holandesos van començar a usar el terme *krakers* per a designar a aquelles persones que pretenien convertir les ocupacions en les seves llars. A Berlín, per exemple, es va inventar el terme *instandbesetzen*, una fusió de *instandsetzen* (renovar) i *besetzen* (ocupar), dues paraules que signifiquen "renovar i ocupar".

A més a més, existeixen altres usos del terme "okupa", amb significats diferents. Així, en alguns reportatges en la premsa s'ha utilitzat aquest terme per a referir-se als qui usen els immobles només com llocs *crash* (per destrossar o per "usar i llençar") però que no intenten establir-s'hi en ells.

A Holanda es fa servir a vegades per designar a les persones que habiten en un apartament amb el consentiment del seu propietari, però contra les regles municipals d'assignació d'habitatge a rendes baixes. Al Regne Unit, els que lloguen propietats durant un període breu de temps es denominen "okupes amb llicència".

El moviment es va popularitzar als anys vuitanta perquè en aquella època proliferaven un gran nombre d'habitatges propietat de l'Estat i que es trobaven abandonats perquè no hi havia recursos suficients per a modernitzar-los. Inicialment, van començar en ciutats com Berlín, Frankfurt o Hamburg, i després el moviment va anar evolucionant. A Itàlia, per exemple, es dirigia a l'ocupació de fàbriques, habitatges o locals buits.

En definitiva, el moviment ha tingut una força significativa a Alemanya, Holanda i Espanya, però, no obstant això, existeix en moltes altres localitats d'Europa com Itàlia, França, Anglaterra, etc i a Llatinoamèrica com Xile, Argentina, Brasil, Colòmbia, Veneçuela, entre d'altres.

La pel·lícula *L'estratègia del caragol* tracta l'assumpte de l'okupació a Colòmbia.

Per tant, el moviment okupa s'ha desenvolupat a tota Europa i s'ha anat estenent d'uns països a uns altres, tot i que la legislació per lluitar contra el moviment varia molt en cada territori. Cal destacar que en ciutats com Amsterdam o Berlín, el moviment va tenir especial força, i en altres països va començar a cobrar importància després de determinats moviments socials o revolucions: en l'antiga Txecoslovàquia, per exemple, va començar quan determinats activistes anarquistes i punks van ocupar cases abandonades després de la Revolució del Vellut de 1989.

Referències d'okupacions en el món

The library house, Londres

Aquest espai autònom prop de la biblioteca Minet entre Brixton i Camberwell, funcionava com un punt de trobada pel moviment autònom i diversos grups subculturals, així com espai per concerts i festivals, des de 1982 fins al 2007.

Figura 15: The Library house

Font: Ungdomshuset

Vrankrijk, Àmsterdam

És un centre social okupat i autogestionat al centre d'Amsterdam. Compta amb una història curiosa, perquè després de més de deu anys, els mateixos okupes la van comprar l'any 1992. Aquesta acció va ser una bona decisió, ja que l'ocupació es va il·legalitzar al país el 2010.

Figura 16. Edifici Vrankrijk en Àmsterdam

Font: Alamy (2022)

La escalera karakola, Madrid

Va néixer l'any 1996 amb molta repercussió social, perquè s'ha convertit en un punt de trobada i debat crucial. Es basa en els principis de l'autonomia, el feminisme i l'autogestió i té una mirada i base feminista que comprèn diversos projectes amb el desig polític de reinventar el món des d'aquesta perspectiva.

Figura 17: Edifici escalera Karakola a Madrid

Font: El diario (2017)

Liebig 34, Berlín

Després de la caiguda del mur de Berlín, van emergir un gran nombre de cases okupes perquè amb la desaparició de la República Democràtica Alemanya es va crear un buit legal per a totes aquelles persones que es movien a altres zones de la ciutat i s'instal·laven en cases que havien pertangut a l'Estat.

D'aquesta manera, Liebig 34 va ser ocupada l'any 1990 i va ser descrita com 'anarco-feminista queer'. En els anys noranta era un espai per a dones lesbianes i trans i recentment, el 2020 va ser desocupada.

Figura 18. Edifici Liebig en Berlín

Font: TipBerlín, Stefan Zeitz (2020)

Prestes Maia, São Paulo

És el símbol més gran de l'okupació a São Paulo, Llatinoamèrica, una antiga fàbrica tèxtil de 22 plantes abandonada on habiten gairebé 500 famílies.

Figura 19. Edifici Prestes Maia en São Paulo

Font: VitruVius (2007)

Ungdomshuset, Copenhage

També coneguda com "la casa de la Joventut", Ungdomshuset era un punt de trobada per al moviment autònom i diversos grups subculturals, així com un espai per a concerts i festivals. L'any 2007 l'edifici va ser enderrocat per la policia.

Figura 20. Edifici abans de ser enderrocat

Font: Ungdomshuset

Okupem-nos de ben a prop

Tot el que he recopilat durant la realització del treball m'ha conduït a unes reflexions i inquietuds que m'han dut a voler traslladar l'essència d'aquests espais fora de l'àrea metropolitana i entendre la seva dimensió en aquest àmbit menys urbà. Si tot el que coneixem es relaciona directament amb les capitals i amb les zones centrals i urbanes, es pot concloure que no és una magnitud real ni tampoc representativa.

El moviment okupa, com a moviment social, existeix i es situa en contextos multidimensionals i multiterritorials, és, de fet, un moviment que engloba lluites que es creen, s'impulsen i desenvolupen darrere de molts veïns i veïnes, de feministes, d'afectats per la llei de l'habitatge i la pobresa, de joves disconformes amb el sistema... Per aquest motiu es parla d'un moviment internacional arrelat a les característiques de cada territori. Així, neix l'acció: Okupem-nos d'okupar, un treball que va més enllà d'una recerca que pretén analitzar la dimensió subjectiva i objectiva del moviment en la comarca del Baix Llobregat.

Després d'informar-me amb experts com en Carles Feixa i valorar les possibilitats que podien donar els fruits que volia aconseguir, em vaig plantejar la realització d'una aproximació a l'etnografia per implicar-me en els projectes dels diferents espais socials del Baix Llobregat, comarca en la qual resideixo.

És molt difícil investigar els moviments socials totalment des de l'exterior perquè si no hi ha cap concerniment en un tema, mai s'acaba d'entendre el seu interior.

És així com l'etnografia permet aclarir una mirada molt global i comparativa i, alhora, percebre una mirada des de molt a prop.

“Per entendre un element cultural s'ha de practicar, si no ens posem enmig de la patum no sabem el que és la patum, si no fem castells no sabem què comporten. L'etnografia analitza un text en el seu context”

CARLES FEIXA¹ (2022)

L'objecte d'aquest treball, precisament, s'enfoca en un espai okupa² que s'ha d'analitzar en si mateix: la seva estructura interna, l'organització i lògica, etc i s'ha d'analitzar en el seu context: context econòmic, polític, social, territorial, etc. D'altra banda, aquest lloc no està aïllat, sinó que forma part d'un barri, d'una comunitat on hi ha relacions amb els veïns, amb la policia, els pares, etc.

L'experiència viscuda en els diferents indrets així com el mapa interactiu, consisteixen en un recorregut pels diversos espais de lluita d'aquesta comarca que conflueixen en una mateixa línia per donar veu, també, a aquest col·lectiu fora de l'àrea metropolitana.

Així, el meu pas pels diferents espais conforma tota la riquesa del treball i dona sentit al rere fons de cada col·lectiu i, en conseqüència a la totalitat del moviment okupa.

1 Entrevista adjuntada a l'annex

2 El terme “Casa okupa” inclou Centres socials okupats, Ateneus i casals populars, i qualsevol espai okupa.

El temps ideal per a l'etnografia, en general, és d'un any, perquè aquest període de temps permet seguir tot un procés, no només pel calendari anual de les estacions, les festes o tradicions. Tot i això, també es pot partir d'un mínim de dos o tres mesos on realitzar observacions continuades. Per tant, no és imprescindible viure amb un centre okupa si no és factible, ja que també es pot partir de la realització continuada d'entrevistes, visites i observacions, etc. Breument, combinar tècniques que permetin arribar a entendre què és el centre okupa objecte d'aquest estudi.

En definitiva, l'etnografia és una pràctica molt complexa, però, malgrat tot, des d'un inici he tingut clar que volia implicar-me en una acció dins del meu territori i així respondre a les qüestions que més m'interessen del meu voltant. És així com he dut a terme un recorregut per tots els Centres Socials Okupats i casals i ateneus autogestionats del Baix Llobregat i n'he participat en els que m'ho han permès. D'aquesta manera, he pogut analitzar des de dins tot el seu funcionament, les problemàtiques que sorgeixen, els obstacles, l'organització, les inquietuds i valors, les activitats, etc.

Tot seguit s'exposa una infografia que mostra el recorregut seguit per ordre cronològic dels diferents espais que es concreten, també, a continuació. Finalment, cal remarcar la distinció entre centres okupats i Ateneus i Casals populars, ja que no són exactament el mateix, però tenen un funcionament molt similar en l'àmbit organitzatiu i de valors defensats. És per aquest motiu que s'ha inclòs dins d'aquest recorregut qualsevol espai amb aquestes característiques i, sobretot, en defensa o en pràctica del moviment okupa.

Esparreguera
Casal Popular
Les Canyes
Data: 09/11/22

Corbera de Llobregat
CSO
La Bandida
Data: 7/12/2022

Molins de rei
CSO Mallolis

Sant Boi de Llobregat
Ateneu SantBoià

Gavà
Ateneu Popular
a Màquia
a: 13/11/20

Castelldefels
Ateneu
Arreplegades
Data: 12/11/2022

Molins de rei

**Casal Popular
La Barrina**

Sant Feliu de Llobregat

**Casal Popular
Blanca Bardeira**

Data: 6/11/2022

Molins de rei

Mulei

Sant Feliu de Llobregat

Cal Suís

Data: 15/11/2022

Esplugues de Llobregat

**Ateneu Popular
d'Esplugues**

L'Hospitalet de Llobregat

**Ateneu Popular
La laia**

Sant Joan D'espí

**Ateneu Popular
La Paparra**

Data: 22/11/22

El Prat de Llobregat

**Casal okupat i autogestionat
El Labor**

Viladecans

CSO Els Timbres

Data: 13/11/2022

D'altra banda, he mantingut una distància suficient que m'ha permès obtenir una visió objectiva i poder, així, contrastar la informació adquirida amb certa perspectiva i alhora de manera experimental. Això m'ha proporcionat la visió interna que és, també, necessària per confluïr les dues visions i aconseguir conclusions més complertes.

A més a més, una vegada viscuda aquesta experiència tan enriquidora, com s'ha dit, he volgut realitzar una part adreçada a la ciutadania i, alhora, amb una utilitat per al conjunt de la societat. És així com vaig decidir realitzar un mapa interactiu amb els centres socials ocupats, casals populars, ateneus populars, etc amb arrels en el moviment okupa.

En aquest mapa es plasma la informació que he considerat més rellevant dels diferents edificis o espais en relació amb la seva història, les seves motivacions, els projectes i activitats que realitzen, les dificultats que han tingut al llarg del temps, etc. Tanmateix, el mapa està obert a la consulta de qualsevol individu que hi estigui interessat.

En el punt de a continuació es mostra un índex dels 15 Centres socials ocupats, Ateneus i casals populars, espais autogestionats i comunitats okupes del Baix Llobregat on posteriorment es detalla la participació i col·laboració específica en cada cas.

CSO's, Casals i Ateneus Populars del Baix Llobregat

Actualment, els Casals i Ateneus dels Països Catalans així com els centres socials okupats es troben en un moment de solidificació de la xarxa nacional en forma de Federació. Així, més de 150 casals i ateneus d'arreu del país fa anys que lentament es van organitzant i enfortint llaços. En aquest cas, l'objecte del treball es focalitza concretament en la comarca del Baix Llobregat, on en l'actualitat hi ha 15 espais d'aquestes característiques.

A més a més, cal afegir que tot i que no tots ells siguin específicament okupats, en comparteixen les seves arrels, els seus valors i els apliquen al seu funcionament, i per això també s'inclouen en la llista:

Casal Popular les Canyes (Esparreguera)

Casal Popular La Barrina (Molins de rei)

Ateneu Mulei (Molins de rei)

CSO Mallolis (Molins de rei)

Casal popular Blanca Bardiera (Sant feliu de llobregat)

Ateneu Popular d'esplugues (Esplugues de llobregat)

Cal Suís (Esplugues de llobregat)

Ateneu popular La iaia (Hospitalet de llobregat)

Ateneu Popular La Paparra (Sant Joan Despí)

Ateneu Santboià (Sant Boi de Llobregat)

Ateneu Popular la Màquia (Gavà)

Casal Okupat i autogestionat La Llavor (El Prat de Llobregat)

CSO Els Timbres (Viladecans)

Ateneu Arreplegades (Castelldefels)

CSO Ca La Bandida (Corbera de Llobregat)

Tots aquests espais són autogestionats, funcionen a través de les assemblees i són espais feministes, inclusivament i, majoritàriament okupats.

Casal Popular les Canyes

Esparraguera

Aquest és el casal més proper al lloc on resideixo, a uns 8 km per carretera. Actualment, el casal s'ha anat aturant, ja que no compten amb un local okupat a causa de les conseqüències organitzatives de la pandèmia Covid-19. Per aquest motiu, s'ha potenciat més la Barraka d'Esparraguera. El casal era l'espai més polític i físic, tot i que les dues són espais polítics, però ara ja no hi ha un espai físic.

La barraka es va fundar el 2002, quan un grup d'esperreguerins van començar a fer festes cada any. A partir d'aquí, es va generar progressivament un espai més seriós que paral·lelament es va anar construint amb el casal, que es definia com una entitat oberta, intergeneracional, intercultural, solidària, anticapitalista, autogestionada, popular, antifeixista, feminista, democràtica, compromesa amb les problemàtiques que afecten la població.

Actualment, arran de la desaparició del Casal i l'espai, s'està intentant reactivar el casal i s'ha anat generant més activitat al poble.

La Barraka s'encarregava, fins fa 4 o 5 anys, de la festa major d'estiu alternativa i alguna activitat de la festa major d'hivern. El casal s'ocupava més d'actes de dies assenyalats com el 8M, el 25N, el 12 d'octubre, i també de fer activitats setmanals. Ara, la barraka ha anat cobrint això i realitza activitats fora de les festes majors.

Algunes de les activitats que es feien al casal eren, sobretot, encarades al poble en termes de feminisme i política i, ocasionalment, també es feien activitats culturals en col·laboració amb el Montserratí o amb l'espai feminista d'Esparraguera.

El Contacte personal amb el Casal

La Barraka d'Esparreguera va accedir a concedir-me l'entrevista proposada que vam acabar realitzant el 09/11/22. En aquesta reunió, vam iniciar un breu debat sobre l'okupació i els valors que defensa en poblacions allunyades dels nuclis de la ciutat. Aquesta va ser una conversa interessant perquè vam comptar amb el punt de vista de dos membres amb recorreguts diferents. D'una banda, un dels membres provenia del barri de Sants on hi proliferaven centres socials okupats i, d'altra banda, l'altra persona era relativament nova en el casal i no coneixia molts aspectes tot i que es notava un gran interès en el tema.

Després d'aquesta xerrada, em van convidar a l'assemblea que es realitza metòdicament cada dimecres a les 20:00. L'assemblea es va dur a terme a casa d'un dels membres del Casal i es va compondre de set persones, inclosa jo mateixa. Allà, vaig poder experimentar el funcionament intern, l'estructura de la sessió i l'organització de l'assemblea en base a uns objectius específics.

En primer lloc, l'assemblea va començar amb l'ordre del dia, on es van exposar els diferents punts a tractar durant la sessió. Abans de començar es van repartir uns rols perquè hi hagués una persona encarregada d'apuntar en un full el que es comentava en la reunió. Aquests objectius em van cridar especialment l'atenció, ja que, a diferència de l'assemblea de la PAH, per exemple, tenien molt a veure amb assegurar el confort de la varietat de persones del poble, la seva seguretat, la correcta gestió de l'espai, el tracte amb l'entorn, etc.

Finalment, em van incloure en una de les seves múltiples comissions on vaig poder experimentar de primera mà com s'organitzen i s'autogestionen a través d'un grup en xarxa. En aquest cas, vaig situar-me en la comissió d'activitats.

Cal afegir que durant l'assemblea em van fer sentir molt còmode i inclosa en tot moment i això em va animar a continuar participant en els seus projectes. Es tractava d'un ambient sense judicis ni prejudicis on vaig tenir la sensació que em podia expressar lliurement.

D'altra banda, també hi havia una altra persona mostrant la feina de la seva comissió amb relació a l'organització a través del Drive. Aquesta plataforma, segons ells, resulta fonamental per la seva capacitat de formar diferents carpetes de les diferents comissions i aspectes del casal, ja que componen l'estructura interna del casal i milloren la classificació òptima de cada aspecte com l'economia, la burocràcia, les activitats per al poble amb els seus respectius objectius, futures propostes, etc.

En segon lloc, l'assemblea va continuar amb la revisió de les comissions respecte l'anterior assemblea i, finalment, es va realitzar una Check List¹ on es va comprovar que els objectius marcats durant l'activitat anterior organitzada (barraques), es complissin.

Casal Popular Blanca Bardiera

Sant Feliu de Llobregat

Blanca Bardeira és un espai intergeneracional, que aplega diferents col·lectius i moviments socials. El casal es va fundar el 2006, ja que arran del naixement de les Festes Majors Alternatives, un grup autogestionat de persones van formar un col·lectiu assembleari anomenat Assemblea Popular de Sant Feliu.

Aquest col·lectiu de base, va treballar activament des de llavors en lluites sociopolítiques de diferents àmbits i va mantenir com un dels objectius clau la necessitat d'un espai autogestionat. Dins del col·lectiu, part de les activistes provenien d'experiències autogestives, cosa que facilitava tota l'organització i funcionament.

D'altra banda, l'espai que utilitza Blanca Bardeira va ser motiu de debat, ja que volien donar

vida a espais de propietat municipal buits i sense vida. Finalment, el 2017 es van establir a l'antic edifici de la Creu Roja després de tres anys de campanya a peu de carrer i pressió al consistori.

Quan pensàvem en un espai idoni vam plantejar-nos l'opció de llogar un local, però no veiem possible sostenir el projecte en l'àmbit econòmic, alliberar també va ser una opció que no vam acabar executant, ja que no ens veiem amb forces reals per sostenir-la i defensar-la a mig termini.

SOFIA¹

¹ Sofia és membre del casal Blanca Bardeira a la qual vaig entrevistar

Des de llavors i després de debats en profunditat van arribar a la conclusió que volien donar vida a alguns dels espais de propietat municipal que estaven buits i sense vida i és aleshores quan es va iniciar la campanya *Volem un casal*.

A més a més, durant tot el procés de consolidació del projecte es van anar afegint noves persones al projecte i la idea es va anar enfortint. Blanca Bardeira és un espai que, des dels seus inicis, ha apostat per l'autogestió i l'assemblea com a ciments del seu projecte i com a mètode d'organització.

**Mantenim la necessitat que sigui lliure,
que treballi contra les discriminacions
i violències i que trenqui amb l'estructura
tradicional dels espais públics pensats
per col·lectius concrets que dificulten
l'aprenentatge mutu**

CASAL POPULAR BLANCA BARDEIRA

A més a més, des del casal es duen a terme activitats molt diverses encarades, sobretot, al conjunt de la població de Sant Feliu. Algunes de les activitats que s'han fet des de Blanca Bardeira són xerrades, tabalades populars, kafetes, concentracions polítiques en contra d'aspectes socials, projecció de pel·lícules, i fins i tot tornejos antiracistes en festes populars.

Figura 21. Façana de l'edifici del casal popular Blanc bardeira, a Sant Feliu de Llobregat.

El Contacte personal amb el Casal

Vaig posar-me en contacte amb el Casal Blanca Bardiera a través de les seves xarxes socials i, posteriorment, vam concretar l'entrevista de manera escrita el 6/11/2022.

És així com vaig saber que no són okupes perquè l'espai està cedit per l'ajuntament, però, tot i això, comparteixen els valors de l'okupació i són completament autogestionats.

Després de l'agradable entrevista, em van posar en contacte directe amb un membre del Casal Els Timbres, de Viladecans i amb Ca la Bandida, un CSO molt nou de Corbera de Llobregat. Així, a partir d'aquest contacte he anat teixint la xarxa de CSO's, ateneus i casals populars i he pogut continuar la meua ruta encaminant-me cap aquests dos espais.

Finalment, cal afegir que tot i que el casal no està okupat, té una identitat pròpia articulada pels col·lectius, persones a títol individual i moviments socials que el fan possible.

He pogut observar que tots els membres del casal es fan càrrec de totes les despeses de consums de l'espai així com el seu manteniment, de manera autogestionada i sense cap subvenció. Així, funciona horitzontalment, en contínua construcció i respon a la necessitat d'autoorganització.

Ca la Bandida

Corbera de Llobregat

La Bandida és un espai que neix producte del desig d'un grup de veïnes de Corbera de Llobregat, de recuperar espais buits, per a usar-los a través de l'autoorganització popular enfront de l'autoritat, el control i el poder que vivim. En definitiva, pretén ser un centre social autogestionat, assembleari, anticapitalista, feminista i antiracista, que obri les portes al veïnat, on es construeixin llaços i xarxes solidàries, tallers, xerrades, debats, fòrums, cinemes i trobades.

Així, des de la seva okupació, s'ofereixen activitats i serveis diversos on destaquen tres projectes: l'oficina d'empadronament, l'oficina per l'okupació i la botiga Gratis o l'espai d'intercanvi. Tot i que també es brinden tallers d'autodefensa feminista, un espai de gimnàs, una sala de projeccions, i, fins i tot, una zona que s'utilitza com a alberg temporal o a mig

termini quan algú necessita un lloc on residir. A més, també compten amb la Kafeta, un espai on realitzen festes, exposicions, concerts, recitals, etc, i que s'usa com a caixa de resistència. La casa és patrimoni històric de Corbera, ja que va servir de refugi durant la guerra civil. De fet, hi ha uns tirs a la façana, just a la panxa de la verge de la paret.

L'edifici va ser propietat del bisbat de Sant Feliu i, finalment es va tancar. Després de vint anys, es va voler derruir, però després de discutir-o en assemblees, es va decidir okupar-la davant la necessitat del poble de disposar d'espais per engegar els projectes.

D'altra banda, el nom prové de la història de les bandides i els bandolers de Corbera.

El Contacte personal amb el CSO

Vaig contactar amb Ca La Bandida a través de les xarxes socials després d'haver sabut de la seva existència gràcies al Casal Blanca Bardiera. D'aquesta manera, van accedir a realitzar l'entrevista i fer una visita al centre on poder compartir una estona amb elles per mostrar-me el seu funcionament de manera detallada. A més, em van recomanar acordar la data per un dimecres, ja que és el dia que s'obre la botiga gratis i van considerar que em resultaria interessant conèixer el seu funcionament. Així, vaig poder aprendre de primera mà i de manera impressionant molts aspectes i iniciatives d'un centre social okupat relativament nou el 7/12/2022.

Ca la Bandida és un dels Centres Socials més nous i més complets als quals he assistit, ja que és un espai idoni per a les múltiples activitats i projectes que ofereixen i, és precisament la història de l'edifici i la seva progressiva remodelació el que fa de Ca La Bandida un lloc amb molta història i amb un futur segurament pròsper.

Un dels fenòmens que vaig observar va estar l'aprofitament exhaustiu de tots els racons de la casa, ja que la totalitat de l'edifici té alguna finalitat ja sigui per al conjunt del poble o destinat a un sector d'aquest.

Durant l'assistència a la casa, he après una nova manera de funcionar molt més autogestionada, lliure, inclusiva, i implicada en les qüestions socials de Corbera. A continuació es mostren més en detall alguns dels serveis que s'ofereixen i el seu funcionament.

Figura 22. Façana del CSO Ca La Bandida. Fotografia presa personalment el 7/011/22

Corbera no compta amb càrites, i, per tant, Ca La Bandida va atalaiar-se de la necessitat d'un espai similar on intercanviar roba, entre altres coses. Així, el projecte de la **botiga gratis** va néixer com un espai d'intercanvi des d'una altra perspectiva. No obstant això, a Corbera hi ha un altre espai: *Corbera Solidària*, però és més paternalista i des de la beneficència.

No volíem que fos això, vam pensar que un espai com aquest i que donés el discurs sobre el suport mutu i l'intercanvi era necessari.

ANNA

[...] La gent es pensa que és càrites, però és un espai de col·laboració de tothom. És una perspectiva totalment diferent.

ANNA

D'altra banda, la Kafeta és un espai on es realitzen les festes, exposicions, concerts, recitals etc. A més, quan es duen a terme aquestes activitats, normalment s'aprofita per oferir un petit servei de bar com a caixa de resistència, aquesta és la manera d'autogestionar el que es refereix a La Bandida.

Cal destacar que els preus dels productes que es proporcionen són molt raonables: cerveses, tapes, pinxos, humus i guacamole a un euro.

Són preus orientatius, si algú vé i paga mig euro perquè no pot pagar més, no passa res.

ANNA

Figures 23 i 24. Botiga Gratis i de la kafeta de Ca La Bandida. Fotografia presa personalment

Figura 25. Biblioteca de Ca La Bandida. Fotografia presa personalment el 7/011/22

A més a més, l'espai de la biblioteca també serveix com a lloc d'atenció a les persones que consulten el servei d'empadronament o de l'oficina per l'okupació per tota la població però sobretot de la població migrant, que és invisible en el poble.

L'oficina d'empadronament és important ja que té molta demanda per la població de Corbera, sobretot, com s'ha dit, per la gent migrant.

Com és possible que des de fa tres anys i mig està aprovada una moció per a l'empadronament sense domicili fix, i encara vingui gent que diu que no ha pogut empadronar-se?

ANNA¹

¹ Anna és membre del CSO Ca La Bandida a la qual vaig entrevistar

CSO Els Timbres

Viladecans

L'ateneu és un col·lectiu que va sorgir deu anys enrere poc després del 15M. L'Ateneu és un col·lectiu que es dedica a la cultura llibertària. No obstant això, no sempre ha estat els "Timbres", ja que en aquests deu anys sempre ha tingut el seu espai propi.

No obstant això, fa poc va entrar l'Ateneu Llibertari de Viladecans a participar del col·lectiu. A principis del noranta va haver-hi un ateneu i, els Timbres actual és herència d'aquell. L'espai ha tingut a diferents projectes. Al principi era un col·lectiu de gent que gestionava tot l'espai i programava activitats contraculturals, d'oci alternatiu, exposicions, xerrades, tallers, totes activitats característiques del moviment dissident, del capitalisme.

Actualment, Els Timbres és un lloc de confluència de col·lectius que gestionen l'espai i fan activitats. És a dir que funciona com una casa d'entitats però amb col·lectius que lluiten contra el capitalisme.

L'edifici com a tal té una antiguitat de cent anys, ja que va ser una antiga farmàcia que comptava amb una gran quantitat de timbres per tota la casa per notificar des de qualsevol punt una possible urgència d'algú que necessités el servei. D'aquí neix el nom del Centre Social.

Els Timbres ofereix una gran varietat d'activitats com xerrades, tallers, classes, projecció de vídeos i documentals, concerts per recollir joguines, kafetes, servei de botiga gratis, etc.

El Contacte personal amb el CSO

Gràcies al contacte proporcionat per Blanca Bardiera, vaig poder posar-me en contacte amb ells per concretar una data per a conèixer els diferents espais del Centre okupat així com les diverses activitats que s'hi realitzen. És així com em van comunicar, encara a través de la xarxa, que comentarien la meva petició a la seva assemblea.

A més a més, també es van oferir en donar-me la seva ajuda a través de l'entrevista i una visita al centre social per explicar-me cada espai de manera detallada i traçar un pla més acurat.

Durant la visita al Centre social vaig poder observar les diferents sales de la casa i el seu funcionament en cada cas. Així, vaig saber que l'edifici es divideix en dues parts. D'una banda, la part residencial, on pot habitar qualsevol persona que ho necessiti sempre que hi hagi lloc disponible i, d'altra part, el Centre Social.

A més a més, en el Centre Social, disposen de sales d'exposicions, lavabo, una sala de concerts, una botiga gratis amb molt d'èxit i amb molta participació, una sala d'assemblees que es mostra en la següent fotografia.

Tot l'edifici està decorat amb pintades que mostren missatges en relació a l'anarquisme, l'anticapitalisme, qüestions locals de Vilafranca, pintades feministes, etc.

A més a més, a la planta alta, hi ha una biblioteca pròpia dels Timbres ordenada i gestionada per un dels membres del Casal on es posa a disposició una gran quantitat d'informació alternativa així com llibres d'història i de política.

Finalment, només antrar, l'espai compta d'una lafeta autogestionada decorada amb missatges i símbols on es realitzen actes solidaris sense cap mena de profit. A continuació es mostren les fotografies d'aquests espais:

Ateneu Arreplegades

Castelldefels

L'ateneu Arreplegades és un espai autogestionat situat a Castelldefels on es teixeixen vincles comunitaris de suport mutu a partir de l'acció local. A més a més, tot i no ser un espai okupat, no reben subvencions de cap mena ni són un projecte de l'Ajuntament.

L'Ateneu es va fundar entre el 2017 i el 2018, primerament, com una agrupació d'un grup de companyes que volien fer un Ateneu feminista i no mixta. Així, un projecte d'aquestes característiques portava molt de temps plantejada, ja que era evident la necessitat de Castelldefels d'un espai així.

D'aquesta manera, es va intentar fer una okupació l'any 2000 aproximadament que va durar un breu període de temps fins al moment del seu desallotjament.

Aquest Ateneu té diverses utilitats i funcions com l'ús de l'espai com a magatzem on poder guardar material sense haver de demanar permís a l'ajuntament o pagar, l'ús de l'espai per a fer assemblees a porta tancada tant de l'Ateneu com de col·lectius que participen en ell, i la realització d'activitats públiques, la botiga gratis cada dimecres que qüestiona el consumisme amb el tèxtil i va més enllà. I el repartiment de menjar els dimecres, tot i que s'està aturant aquesta activitat per problemes burocràtics.

El Contacte personal amb L'Ateneu

Vaig posar-me en contacte amb l'Ateneu Arreplegades i, després d'uns mesos, em van respondre accedint a realitzar l'entrevista. Van sorprendre's del tema del Treball de Recerca i es van alegrar que n'hi hagués un sobre això. Així, vaig poder fer l'entrevista el 12/12/2022 amb en David Tinoco, membre de l'Ateneu Arreplegades i okupa durant vuit anys.

En Tinoco em va exposar la seva visió del moviment des d'una perspectiva diferent i bastant curiosa i vaig poder aprendre del funcionament d'aquest espai de Castelldefels així com de la particularitat de la seva fundació exclusivament de dones entre altres coses.

Casal Popular La Barrina

Molins de rei

El Casal Popular La Barrina és un col·lectiu de Molins obert tots els dies que funciona com a espai de trobada i amb servei de bar i restaurant. A més a més, s'intenta encoratjar la promoció de productes de proximitat, ecològics i respectuosos amb els productors i l'entorn.

Així mateix, La Barrina té una gran oferta de begudes de la terra, menjars per vegans, menjar i beguda apta per celíacs, verdures fresques, cervesa artesana, etc i, cal destacar que tots aquests productes es brinden a preus populars molt assequibles, aptes per qualsevol mena de butxaques.

No obstant això, el casal també realitza activitats periòdicament com, per exemple, la presentació del joc de taula *Okupa Tu També*,¹ un projecte de creació i disseny de jocs de taula amb una mirada crítica i social a càrrec de Gall Negre, impulsor de jocs de taula revolucionaris.

¹ Okupa tu també és un joc de taula per a la defensa del dret a l'habitatge amb el lema: ni gent sense casa, ni cases sense gent!

Figura. Façana del Casal Popular La Barrina.

El Contacte personal amb el casal

Malauradament, el casal popular La Barrina està passant per un moment difícil a nivell d'organització i, per aquest motiu, no m'han pogut concedir una entrevista. Tot i això, s'han mostrat interessats en aquest treball i m'han desitjat molta sort.

Aquesta impossibilitat per a realitzar la trobada m'ha limitat l'obtenció d'informació del casal com les activitats que realitzen o la història de l'edifici i el projecte.

Ateneu Mulei

Molins de rei

L'Ateneu Mulei és un espai popular de dinamització social, política i cultural nascut el 2007 amb una gran consciència nacional i que promou els valors republicans, des de la implicació local, sent part del moviment independentista dels Països Catalans.

A més, els fonaments de l'Ateneu són els més d'un centenar de socis i sòcies, ja que és un projecte totalment autogestionat i l'espai és cada vegada és més intergeneracional i obert a nous públics.

El nom de l'Ateneu, Mulei, prové d'un turó de 227 metres de Molins de rei que ha estat testimoni del pas de la història. És un lloc singular de la geografia molinenca digne de conèixer i estimar i, per això, s'ha adoptat com a nom de l'Ateneu.

A més a més, en els darrers anys, l'Ateneu ha incrementat la seva vinculació amb el teixit associatiu de la Vila, establint forts vincles amb més entitats i col·lectius.

D'altra banda, Mulei ofereix una gran varietat d'activitats des de cursos d'economia crítica, sopars amb concerts, festes temàtiques, sessions de recuperació de la memòria d'Històries de Molins, presentacions de llibres, debats d'actualitat, sopars-tertúlia, activitats infantils, fins a participar en el Grup de Consum i adquirir productes ecològics i de proximitat.

El Contacte personal amb el casal

Després de contactar amb ells a través de les xarxes socials, em van comunicar que no els era possible fer l'entrevista. Per tant, no vaig poder completar la informació prevista sobre aquest Ateneu.

CSO Mallolis

Molins de rei

CSO Mallolis és un espai alternatiu autogestionat de Molins de rei compromès amb l'entorn més proper i decidit a lluitar per un món sense capitalisme, guerres, explotació, sexisme, racisme i sense jerarquies ni autoritat.

Així, Mallolis compta amb una cooperativa de consum, un espai musical, un espai cultural i polític i un espai destinat a l'habitatge per oferir diversos serveis i activitats al conjunt de la població. Algunes de les activitats que realitzen són els tallers d'autodefensa jurídica, xerrades de temes diversos, presentacions de llibres, kafetes solidàries, etc

A més a més, també ofereixen documentals, declaracions, pel·lícules així com diferents escrits redactats majoritàriament per ells mateixos de manera oberta i lliure perquè puguin ser consultats per qui hi estigui interessat.

El Contacte personal amb el casal

Vaig saber de l'existència d'aquest Centre Social durant la visita al CSO La Bandida, a Corbera de Llobregat mentre debatíem sobre la manca d'una xarxa de CSO's al Baix Llobregat. Així, vaig poder conèixer el CSO Mallolis gairebé en l'últim moment, però malauradament no es va poder realitzar l'entrevista conjuntament amb aquest CSO.

No obstant això, compten d'un blog oficial on realitzen una feina excepcional, dedicant cada pàgina a un tema concret i oferint els horaris de les activitats diàriament així com posant a disposició diferents documentals, declaracions, pel·lícules i escrits.

S. A. MALLOLIS CONFECCION

NEM
STRA
TUT
ME

HOLINS
ANDS
CONTRA
TACIA

CSO mallolis

SENSE
JUSTICIA
NO HI HA
PAC
#blacklivesmatter
716 11th Pl. St J

Handwritten graffiti in purple and pink ink, including a female symbol (♀) and some illegible words.

Ateneu Popular D'Esplugues

Esplugues de Llobregat

L'Ateneu Popular d'Esplugues és un espai autogestionat i assembleari fundat el 2014 amb la intenció de consolidar-se com a espai confluent d'activitats culturals i d'oci, punt de trobada de reflexió i activitat política, i de generació d'alternatives al sistema capitalista a la població d'Esplugues de Llobregat.

Cal destacar que, a part d'incidir en l'àmbit local, també formen part de la Xarxa d'Ateneus i Casals dels Països Catalans.

L'Ateneu, per tant, va néixer com a eina per a la transformació personal i social a través de la formació i l'autoorganització amb l'objectiu de ser un espai comú i de confluència obert a totes les entitats i iniciatives populars ja existents i connectat amb projectes alternatius afins d'arreu.

El Contacte personal amb el casal

Tot i haver contactat amb ells reiteradament, no he obtingut resposta i no he pogut realitzar una entrevista amb l'Ateneu. Això ha limitat l'obtenció d'informació prevista i la participació o coneixença dels seus projectes recents.

Malgrat tot, he obtingut la informació de la seva pàgina web i he intentat contrastar la informació en línia relacionant-la amb dades d'Ateneus als quals sí que he pogut assistir.

ateneu
POPULAR D'ESPLUGUES

Cal Suís

Esplugues de Llobregat

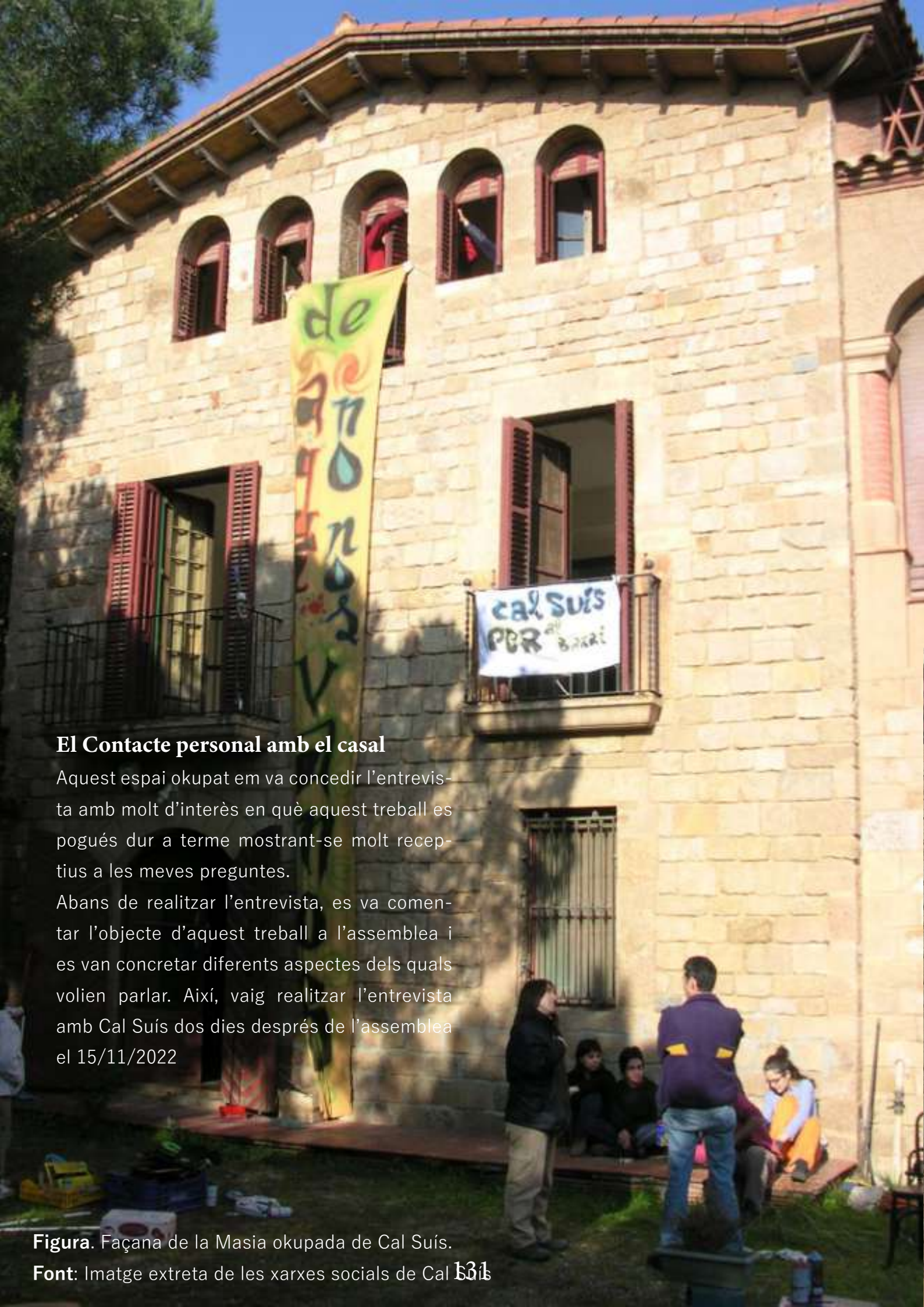
Cal Suís és una masia del segle XVII recuperada per les veïnes de Finestrelles l'any 2003 a Esplugues de Llobregat. Actualment, és un espai comunitari i autogestionat pel i per al poble on es realitzen activitats diverses obertes a tothom. En definitiva, és un espai de lluita contra l'especulació que aviva al barri de Finestrelles.

L'espai es va assegurar com un edifici pel barri quan aquest fos expropiat, però aquesta promesa es va trencar quan el van cedir a Sant Joan de Déu. Així, els veïns i veïnes del barri juntament amb joves d'Esplugues van decidir entrar i okupar-lo després de discutir-ho en una assemblea. Després de lluites contínues en molts plens, es va arribar a un acord on se'ls va permetre fer ús de l'espai fins que els polítics hi trobessin un altre ús.

Cal Suís s'organitza mitjançant assemblees, que, actualment, comprèn dos grups presents la majoria de dies: els horts i els músics.

D'altra banda, es realitzen tallers puntuals durant el mes i activitats vàries com cinema a la fresca o classes de Tai Chi.

La participació de Cal Suís és molt diversa, ja que assisteixen joves, persones de mitjana edat, gent gran i fins i tot infants. A més, cal destacar que hi ha una estreta relació amb l'associació de veïns. i inclús algun contacte amb assemblees de Caus i l'Ateneu d'Esplugues. Per tant, Cal Suís compta amb una petita xarxa de contactes que enforteixen el seu desenvolupament i presència en el conjunt de Casals, Ateneus i CSO's del Baix Llobregat.

El Contacte personal amb el casal

Aquest espai okupat em va concedir l'entrevista amb molt d'interès en què aquest treball es pogués dur a terme mostrant-se molt receptius a les meves preguntes.

Abans de realitzar l'entrevista, es va comentar l'objecte d'aquest treball a l'assemblea i es van concretar diferents aspectes dels quals volien parlar. Així, vaig realitzar l'entrevista amb Cal Suís dos dies després de l'assemblea el 15/11/2022

Figura. Façana de la Masia okupada de Cal Suís.

Font: Imatge extreta de les xarxes socials de Cal

Figura. Alliberament de Cal Suís amb aparició de la policia Local.

Fotografia extreta de les xarxes socials de Cal Suís

Ateneu Popular La iaia

Hospitalet de Llobregat

L'ateneu popular La iaia és un espai amb interès en crear consciència pels veïns i veïnes del barri de Santa Eulàlia i a la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat.

El Contacte personal amb el casal

L'Ateneu La iaia no m'ha pogut concedir l'entrevista. Això es pot deure a diversos motius com un mal moment pel que fa a gestió com ha succeït en altres casos, o simplement per una manca de temps.

Naturalment, això ha limitat l'obtenció d'informació prevista i la participació o coneixença dels seus projectes recents. A més a més, m'ha dificultat extremadament l'obtenció de detalls sobre l'espai, ja que tampoc apareix informació rellevant en les seves xarxes socials.

la iaia
ateneu popular i
independentista

Figura. Façana de l'Ateneu Popular La iaia

Font: Imatge extreta de les xarxes socials de L'Ateneu La iaia

Ateneu SantBoià

Sant Boi de Llobregat

L'Ateneu SantBoià és un espai amb l'objecte de promoure la cultura popular i independent implicant a la ciutadania per afavorir el teixit cultural, artístic i social a través de la defensa de la recuperació de l'espai i el patrimoni històric de l'Ateneu Santboià. Així, pretenen esdevenir una entitat de referència pel seu model de gestió i dinamització cultural i social en l'àmbit local així com per la seva integració en xarxes nacionals i internacionals relacionades amb la cultura independent.

Una de les dades més destacables és la seva importància durant els darrers anys de dictadura, ja que va esdevenir centre de referència per a l'oci i la cultura al Baix Llobregat.

A més, també és destacable el fet que molts artistes nacionals importants com Manolo Escobar, Joan Manuel Serrat, Núria Feliu, l'Orfeo Català van actuar a l'Ateneu.

En definitiva, des de l'Ateneu defensen el pensament i l'acció crítica i es presenten com alternativa de les necessitats i problemàtiques socials.

L'Ateneu neix al segle XIX, i compta amb una història molt llarga amb molts alts i baixos, però sempre amb l'objectiu d'apropar la cultura al poble i ser la seu social pel veïnat de Santboi. Així, té una de les històries més complexes juntament amb Ca La Bandida i Cal Suís, i això genera un fil de successos que ens situen a la perfecció en tot el procés fins a l'actualitat.

Tota la història de l'espai així com de l'Ateneu es pot reduir a diferents dates importants reflectides en la següent pàgina que van marcar el recorregut de l'Ateneu.

1905 Neix l'Ateneu SantBoià

Esdevé un espai que aglutina grups i comissions molt diversos i s'enriqueix el teixit cultural i social de la vila, ja que destaquen les escoles de l'Ateneu, gestionades per l'entitat i de molta qualitat educativa.

1922 l'Ateneu SantBoià compra els terrenys actuals i incrementa les activitats, la participació i l'economia.

1936-40 Ateneu inactiu-guerra civil

Durant la Guerra Civil l'Ateneu està pràcticament inactiu i és requisat pels falangistes. Després, a la Postguerra, es reprèn l'activitat amb les restriccions pròpies de l'època.

1950-60 Època de creixement i participació

S'amplien espais i es construeix la nova sala de teatre i cinema, una nova pista de ball d'estiu als Jardins, una piscina i nous patis per a les escoles.

1970-90 Període de decadència

Les noves tendències musicals, socials i de lleure redueixen molt la participació en l'Ateneu i s'inicia un període de problemes financers. A més a més, l'acció de les administracions públiques suposa una crisi a l'associacionisme en general. Més tard, la mala gestió de l'entitat va portar a una etapa de decadència: es van abandonar les activitats i l'espai com a punt de trobada de socis, entitats i col·lectius i van aparèixer conflictes a causa de la mala praxis econòmica i molt de deute acumulat per mala gestió i interessos personals de la presidència.

2000 Ateneu en mans d'una empresa

A finals dels anys noranta la propietat es va subhastar i va passar a mans d'una empresa constructora que posteriorment el va abandonar després de no aconseguir l'execució de projectes especulatius en el terreny.

Aleshores, a partir del 2000, un grup de joves del municipi va okupar alguns dels espais de l'Ateneu per estipular-hi el seu punt de trobada i espai social fent ús del teatre, la cafeta i els jardins, principalment.

2008 Reformes i millores de l'espai

Amb el pas dels anys es van malmetre més espais de l'Ateneu. Així, l'Ajuntament va comprar l'edifici, va tirar a terra l'antic edifici del bar i es van fer algunes obres.

2008-13 Aliances

L'Associació Amics de l'Ateneu Santboià va començar a buscar aliances, mentre gran part del col·lectiu es va debilitar pel desgast de la negociació amb l'administració i la pèrdua d'espai que van minvar la capacitat de dur a terme les activitats culturals de qualitat.

El 2013, després de rebre l'anunci per part de l'Ajuntament d'enderrocar l'edifici del teatre, es va iniciar la campanya #SalvemAteneu. En aquest segon procés participatiu, es van definir els espais, els usos i la gestió futura amb el compromís de l'Ajuntament de complir els acords sorgits d'aquest procés.

2018-20 Aliances

El resultat del procés participatiu va marcar un seguit de fases per recuperar l'Ateneu. L'Ajuntament va decidir enderrocar el teatre i no va implementar cap de les decisions pactades.

2014 Fase de recuperació de l'Ateneu

L'Assemblea va quedar afectada anímicament però, a poc a poc es va iniciar a projectar i

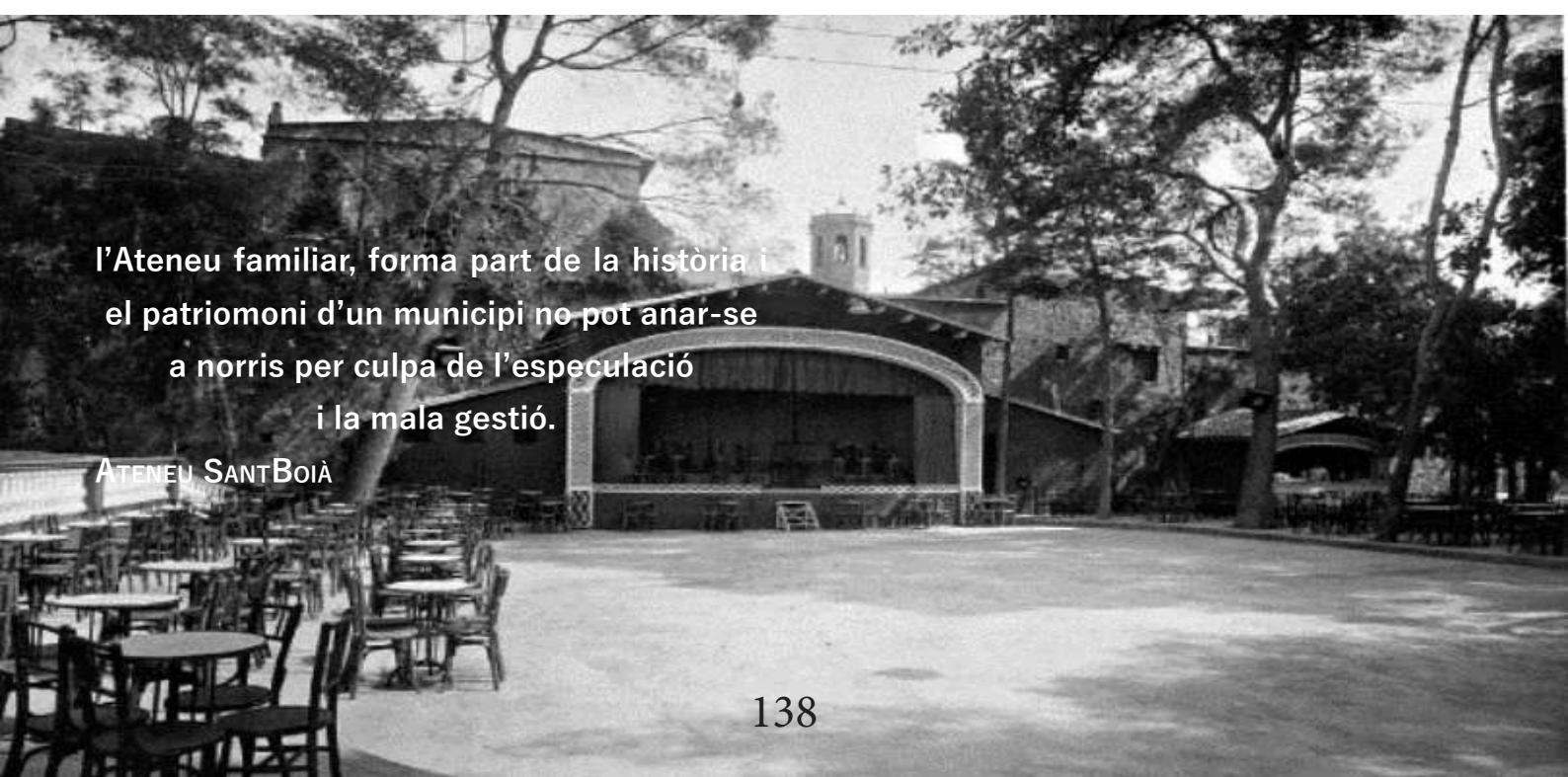
treballar en les obres de rehabilitació de La Caseta. El 2020, els membres de l'assemblea i les persones i entitats adherides van adequar la Caseta per a convertir-la en un espai polivalent on dur a terme projectes i activitats de contingut social, cultural i reivindicatiu.

2022 Actualitat

Durant tots aquests anys fins a l'actualitat, l'Assemblea ha intentat posar en valor el resultat d'aquest procés participatiu, mantenint vius els espais i reivindicant la necessitat de recuperar el patrimoni cultural que representa l'Ateneu Santboià, realitzant tallers d'autoconstrucció i projectes socials i culturals.

El Contacte personal amb el casal

Malauradament, no he pogut contactar amb l'Ateneu Santboià i, tot i que no he pogut obtenir informació detallada sobre l'experiència personal dels seus membres, la complexitat de la seva web m'ha proporcionat moltíssima informació sobre l'Ateneu.

l'Ateneu familiar, forma part de la història i el patrimoni d'un municipi no pot anar-se a norris per culpa de l'especulació i la mala gestió.

ATENEU SANTBOIÀ

Ateneu Popular La Paparra

Sant Joan Despí

L'Ateneu Popular La Paparra va iniciar el projecte a finals de 2015. En aquell moment hi havia altres moviments a Sant Joan Despí, però no comptaven amb cap lloc físic on poder realitzar activitats. Així, un grup de persones van discutir aquesta mancança del poble i van tirar endavant el projecte.

Es va fer una primera reunió on va assistir bastanta gent per ser un poble petit i molt desconnectat. A partir d'aquí, vam anar fent quedades periòdiques fins que va sortir el projecte.

Membre de La Paparra
entrevistada¹

L'Ateneu La Paparra no és un espai okupat tot i haver-ho plantejat i discutit en gran manera. Des de l'Ateneu s'ha preferit menys esforços

físics, ja que no comptaven amb el nombre de persones idoni per a tanta implicació. Per aquest motiu, es van decantar per llogar un espai que els donés més estabilitat. No obstant això, no van disposar d'un espai llogat fins al 2017, perquè durant dos anys van anar acompanyant activitats per recollir diners i poder pagar el lloguer del local.

Des de l'Ateneu es realitzen activitats diverses des dels seus inicis on destaquen activitats complexes com calçotades, les festes majors alternatives o el quinto de Nadal. D'altra banda, es fan activitats diàries com grups d'anglès i portuguès o cicles de cinema.

A més, compten amb una botiga de roba lliure cada tarda i, finalment, els divendres fan activitats disteses com jocs de taula o pel·lícules.

1 Entrevista adjuntada a l'annex

Cal destacar que, posteriorment, es va unir el grup feminista de Sant Joan Despí, on realitzen les seves pròpies activitats dins l'Ateneu. A més, també hi ha una certa col·laboració amb la cooperativa de consum.

Quan fem la calçotada, tot ho obtenim quilòmetre zero de la cooperativa com les carxofes del Prat, els calçots de pagesos locals, etc

Membre de La Paparra entrevistada.

D'aquesta manera, l'Ateneu manté una estreta relació amb l'associació de veïns des dels seus inicis, ja que s'han realitzat, fins i tot, activitats conjuntament en els moments de més activitats en l'àmbit del poble com les festes de primavera, on es munten parades de roba de segona mà o el bar des de l'Ateneu. Això suposa una manera d'autogestió per aconseguir diners per finançar La Paparra.

El Contacte personal amb el casal

L'ateneu popular La Paparra es va mostrar molt receptiu i il·lusionat per la realització d'aquest treball i van accedir a participar-hi.

Abans de l'execució de l'entrevista, es va traslladar el meu cas a la resta de components de l'Ateneu i, finalment, vaig poder realitzar l'entrevista el 22/11/22, on vaig poder entrevistar i conversar amb una de les seves membres de manera molt còmoda i fluida. Ella em va proporcionar tota la informació del funcionament de l'Ateneu, els seus orígens, la seva pròpia experiència personal i la seva opinió sobre el moviment okupa, perquè, tot i no ser un Ateneu okupat, en comparteixen els valors.

Ateneu Popular La Màquia

Gavà

L'Ateneu Popular La Màquia és un espai obert de trobada per la lluita i compromís orientada a vetllar per la transformació i emancipació de la societat. El seu àmbit d'actuació es focalitza a Gavà, creant així contrapoder popular, i apropant-se a les problemàtiques veïnals, així com a altres associacions locals.

L'Ateneu sorgeix d'una colla d'amics i coneguts de Gavà que decidim començar un projecte col·lectiu davant la impossibilitat de trobar espais culturals i de debat sense una intromissió institucional per part de l'ajuntament

ALBERT ALONSO¹

En definitiva, La Màquia permet vertebrar un espai autònom i autogestionat, on tothom se'l pugui fer seu i on puguin entrar tota mena de projectes populars.

Donat al fet que la seva actuació més propera es realitza en la pròpia població de Gavà, es crea, així, un contrapoder popular que s'apropa a les problemàtiques veïnals, així com a altres associacions locals.

D'aquesta manera, els eixos de treball són principalment la defensa del patrimoni natural, cultural i arquitectònic de Gavà, la difusió d'idees cap a la transformació social i l'alliberament nacional del país així com el suport a la cultura popular.

¹ L'Albert alonso és membre de La Màquia al qual vaig entrevistar. Entrevista adjuntada a l'annex

La Màquia realitza principalment actes polítics, culturals i artístics diversos com debats oberts, xerrades, exposicions, etc de manera lliure i oberta. D'altra banda, també du a terme cooperatives alimentàries, organitzacions polítiques, presentacions de llibres, cinefòrums, i fins i tot ha servit d'aula d'estudis.

A més, La Màquia és un espai on s'han fet diferents propostes i on s'han reunit grups de música del poble per assajar dins el local, s'han agrupat col·lectius en defensa de l'habitatge o diferents associacions que l'utilitzen com a punt de trobada.

La idea és fer un local que estigui obert a tothom.

ALBERT ALONSO¹

Aquesta variable fa que la participació en l'Ateneu sigui molt diversa, ja que, tot i que la majoria siguin persones d'entre trenta i quaranta anys, també hi ha hagut durant molt de temps un grup més jove que feia moltes activitats al local. No obstant això, la participació de persones noves o joves és escassa i això fa evident una mancança de l'esperit crític de la població de Gavà. Tot i això, la pandèmia i el moment polític actual també ha influït en aquesta manca de participació, ja que ha generat certa decadència en tots els sentits.

Finalment, cal destacar que dins l'Ateneu hi participen col·lectius feministes de Gavà o, fins i tot, l'associació muntanyista. A més, procuren mantenir una relació propera amb el col·lectiu de veïns del barri,

ATENEU POPULAR

La Màquia

www.lamaquia.cat

LA LLUITA ES L'ÚNIC CAMÍ

Fora feixistes
Pel nostre
Poble
PSC
Catalunya

El Contacte personal amb l'Ateneu

L'Ateneu Popular La Màquia va accedir a realitzar l'entrevista¹ obertament i amb molta disposició. Així, vam fer la reunió el 13/11/2022 on vaig poder gaudir d'una estona d'aprenentatge molt agradable conversant amb l'Albert Alonso, membre de La Màquia des dels seus inicis, que em va brindar el seu temps molt amablement.

1 Entrevista adjuntada a l'annex

Casal Okupat i autogestionat

La Llavor

El prat de Llobregat

El Casal Okupat La Llavor és un espai nascut el 1976 amb l'objectiu social de l'ensenyament i formació professional. No obstant això, el 2002 va tancar les seves portes i es va mantenir en estat d'abandó fins que el març de 2014 un col·lectiu van fer pública l'okupació d'aquest mateix espai (abandonat des de feia 12 anys) amb la intenció de fer un centre social obert a col·lectius i persones del municipi.

Arran de l'okupació, dues persones van ser identificades i citades judicialment i, es va celebrar la Primera Assemblea General del Casal, la qual va tenir molta assistència. Davant el procés judicial, els integrants de La Llavor van emprendre una campanya anomenada "Sembrem llavors" amb el fi de buscar solidaritat i suport.

Actualment, La Llavor és un projecte del poble que es vincula a les lluites socials i que aposta per la total autogestió econòmica per no comprometre la seva absoluta llibertat d'acció davant qualsevol partit polític o instància governamental. Així, ofereixen el seu espai i realitzen activitats enfocades a la població.

D'entre els seus objectius, estaquen la presa de consciència i l'articulació d'un moviment popular potent per frenar l'especulació urbanística i regular el mercat del lloguer, protegint el dret a l'habitatge.

Com la gran majoria d'espais okupats o autogestionats, el COA¹ la Llabor s'organitza de manera assembleària i es basa en un model de cooperació i autogestió, donant resposta a la necessitat social de crear activitats i espais que no tinguin cap mena de pressió econòmica o partidista.

D'altra banda, des dels seus inicis, La Llabor ofereix el seu espai a qualsevol col·lectiu que no disposi d'un propi i que el necessiti per a dur a terme les seves activitats. Així, s'han anat realitzant activitats gratuïtes ininterrompudament des de la seva okupació el 2014, sigui per iniciativa pròpia o en col·laboració amb altres col·lectius. Algunes de les activitats que es destaquen són conferències temàtiques, debats, dinars i sopars populars, concerts, tallers, projeccions de pel·lícules i documentals, recitals de poemes, mostra de teatres o campanyes de suport a moviments socials i polítics.

A més a més, a banda d'aquestes activitats, en el mateix Casal també s'hi troben diversos espais oberts setmanalment on realitzar activitats individuals o en grup. Aquestes activitats són, per exemple, una ludoteca infantil, una biblioteca, tallers, una sala de música i fotografia, un gimnàs, un rocòdrom, una fusteria, etc.

El Contacte personal amb el casal

Per desgràcia, el Casal Okupat i autogestionat La Llabor no m'ha pogut concedir l'entrevista, però tot i això he pogut contemplar la façana del seu edifici i nodrir-me d'informació de la seva pàgina web, de notícies en relació amb el casal, i de mencions d'altres casals i Ateneus. La Llabor és un espai que m'hagués agradat conèixer en profunditat en especial, ja que tots els espais visitats i la majoria d'entrevistats l'han mencionat i afalagat.

¹ COA són les sigles de Casal Okupat i Autogestionat.

Estructura interna dels espais

Després d'haver assistit en diverses assemblees, activitats, d'haver estat dins dels espais del Baix Llobregat i realitzar les entrevistes pertinents, he sabut que l'estructura de la majoria de les associacions es fonamenta en la formació de comissions diverses que alhora es divideixen en grups de treball per planificar les diferents línies d'actuació i realitzar-les després. Així, he comprès que, generalment, els Ateneus, CSO's i casals populars es componen de parts específiques que tenen funcions concretes per a l'òptim funcionament d'aquest:

Assemblees

Grups motors

Comissions

Grups de treball

L'organització de les associacions es basa en la participació i implicació voluntària, i per això, les diferents comissions i àrees de treball es formen segons la disponibilitat de les persones i poden variar en el temps. Així, les **assemblees** són indispensables perquè són el màxim òrgan de decisió d'un Ateneu, CSO o casal popular okupat. Normalment, s'encarrega de determinar les pautes de convivència, les línies d'estratègia, les normes d'utilització de l'espai, entre d'altres. A més, aclareix i valora els diferents enfocaments de les comissions i avalua el desenvolupament del projecte. Tanmateix, és totalment oberta a qualsevol individu amb propostes, respecte i ganes de compartir inquietuds i, a més, determina els objectius de l'associació, concreta el pla estratègic, valida els suggeriments i, finalment, qualifica i valora el desenvolupament del projecte.

D'altra banda, a part de les assemblees, un altre dels elements més importants és el **Grup Motor**, un espai on s'administren els diferents projectes i la quotidianitat de l'Ateneu que s'agrupa setmanalment. El Grup Motor està compost per la presidenta, el secretari i el tresorer i les persones representants de les diferents comissions i grups de treball i de qualsevol persona amb interès a participar-hi.

En aquestes trobades setmanals es valoren les tasques, es revisa el desenvolupament de les comissions, es convoquen les assemblees generals i es recullen totes les informacions i continguts que es generen en el desenvolupament del projecte. A més, també es fa càrrec de funcions específiques com la gestió de l'economia, les finances i els recursos de l'entitat; la coordinació amb les administracions públiques i la gestió de la coordinació interna del Grup Motor.

Les comissions que he trobat en la majoria dels diferents espais en els quals he participat i que, per tant, puc generalitzar i establir com a model són les següents:

La comissió Patrimoni;

la comissió de xarxes;

la comissió de comunicació i imatge;

la comissió de programació

No obstant, convé aclarir que cada espai és un món i funciona a la seva manera. Finalment, és important destacar que d'aquestes comissions es poden derivar grups de treball concrets per a poder executar tasques o projectes singulars definits en el temps.

Procés d'okupació

La desinformació és un dels aspectes que més m'he topat durant la realització d'aquest informe i, per tant, tal com s'ha explicat anteriorment, després d'assabentar-me per diverses fonts i persones coneixedores de primera mà aquest moviment social, he pogut recopilar una de les incògnites que més s'han ignorat: el procés d'okupació, especialment per les noves comunitats que volen emprendre aquests projectes.

L'ordre habitual i completament erroni d'aquest procés d'okupació consta de 3 punts principals: Primerament, buscar gent; després, buscar lloc; i finalment, dissenyar el projecte. No obstant això, l'ordre correcte és lleugerament diferent, ja que primerament, s'ha de buscar el lloc i dissenyar el projecte i, finalment, buscar gent.

Després de participar en espais d'aquest calibre al Baix Llobregat i d'haver fet entrevistes amb membres del moviment okupa, entre d'altres, he pogut concloure que el principal error que cometen la majoria de noves comunitats és ignorar el disseny del projecte o limitar-lo a quatre objectius molt utòpics. El disseny del projecte és fonamental, i hauria d'especificar els objectius i el seu funcionament a curt i a llarg termini, tant en l'àmbit teòric com pràctic. És senzill causar bona impressió davant els veïns, i que estiguin d'acord amb uns valors o ideals abstractes com són la sostenibilitat i l'autogestió, però s'ha de tenir en compte que cadascú té idees, criteris i habilitats molt diferents a l'hora de dur-los a terme.

Per això és imprescindible determinar exhaustivament el mecanisme pràctic del projecte en el dia a dia, especificant uns horaris diaris i un programa setmanal. A més a més, és crucial matisar al màxim el projecte per tal que les expectatives de la gent que s'hi uneixi siguin el màxim de realistes.

Durant l'assistència en diverses assemblees de CSO's que s'estaven iniciant en el moviment com Ca la Bandida, he pogut concloure que suposa una feina enorme reflexionar sobre com es vol que funcioni tot el projecte, punt per punt. A més, una altra característica que comparteixen tots els llocs és l'oportunitat de participar-hi o formar-ne part a tothom qui estigui disposat, tot i que alhora suposa més temps i energia per posar-se d'acord.

Tot i això, en molts dels llocs okupats ha estat difícil poder idear un projecte en detall, ja que no han viscut mai en aquest camp i, per tant, no han sabut què és allò que els motiva més ni tampoc com funcionen les tasques a realitzar.

La recerca del lloc, segons he recopilat, s'ha de determinar pensant en allò que es creu més important segons la concepció de comunitat i que depengui de l'espai físic. Cal remarcar que moltes vegades pot resultar difícil trobar el lloc ideal que s'acomodi a l'esquema amb les característiques reals i concretes de l'espai.

Pràctiques dels espais

Quan s'okupa un immoble, els activistes entren, el rehabiliten i impulsen la seva activitat, sigui com habitatge, o bé com a centre social okupat autogestionat. Així, el moviment okupa realitza, en conseqüència, un gran nombre de pràctiques en els seus espais, àmbits dels quals se'n destaquen els següents:

Oci Alternatiu

Espais per activitats culturals i recreatives com concerts, centres de dia, espais festius, galeries d'art, llibreries, centres informatius, lectures o teatres, centres de veïnat, espais d'educació com classes de català o anglès, bars okupes (els beneficis es destinen a accions i projectes solidaris), botigues de reparació de bicicletes, cases per a dones, restaurants, impremtes, serveis de préstecs d'eines, escoles alternatives, botigues gratuïtes, etc.

Politització de la vida quotidiana

Un espai okupat també pot ser un lloc amb la fi de fer-se políticament responsable de la pròpia vida arribant a acords interpersonals o de forma democràtica entre els seus membres. Així com pot ser un espai destinat a la formació política i la posada en pràctica de la teoria.

Autogestió

L'okupació permet, també, una gestió participativa entre iguals. Es poden organitzar diferents maneres de producció econòmica igualitàries que permetin beneficiar als participants de l'espai okupat així com amb la comunitat.

Vida Comunitaria

Alhora, la trobada entre els okupes permet superar els desajustos i una major convivència, i això fomenta la seva unitat. Igualment, el lloc okupat pot estar obert a les persones que viuen o treballen al seu voltant i així convertir-se en un lloc de trobada que promogui la unitat comunitària.

El Mapa Interactiu

Procés de creació

Com s'ha dit a la introducció, el producte final del treball és la realització d'un mapa interactiu que reuneix la informació obtinguda durant l'experiència amb els diferents espais okupats del Baix Llobregat. D'aquesta manera, amb aquesta pràctica, es resol clarament un dels objectius plantejats, entre d'altres:

Exposar i visibilitzar l'okupació com a via revolucionària.

Així, el mapa comprèn el territori del Baix Llobregat i inclou el plànol interactiu de carrers combinat amb un arxiu digital sobre la història, les característiques i les activitats fixes de cada espai en aquesta comarca. El plànol explica les motivacions de l'okupació de manera directa, revelant algunes d'elles a través de l'explicació de cada col·lectiu i mostrant, també, què ha estat dels respectius emplaçaments en l'actualitat.

Així, amb el mapa es pretén visualitzar espais comuns de resistència i d'autogovern amb representació d'actors dins de la lluita local per a demostrar que les dissensions i els moviments polítics, socials i mediambientals poden tenir èxit en un àmbit més dissipat i fora de les àrees de confluència de col·lectius més consolidats. Breument, el mapa convida al debat polític i mostra l'espai urbà fora de l'àrea metropolitana com a resultat de les lluites per l'apropiació de l'espai en els diferents territoris del Baix Llobregat. De la mateixa manera, aquest apartat exposa el punt de partida i procés de creació del mapa, el desenvolupament del projecte i el resultat final a través d'un codi QR.

Primerament, tal com s'explica amb anterioritat, he recopilat dades individuals de cada espai durant l'estada en els diferents Ateneus, Casals populars i CSO's del Baix Llobregat, que m'han servit per omplir el contingut del mapa. Aquestes dades es basen, sobretot, en les ubicacions i el context de les okupacions així com la història dels espais okupats o utilitzats i els seus esdeveniments i activitats. Totes aquestes referències s'han mostrat en l'explicació donada en les pàgines de la 106 a la 143.

A més, cal recalcar que la col·lecció de les fotografies de la descripció dels diferents punts del mapa s'han aconseguit, en la gran majoria, durant la visita personal del local o, en menor mesura, a través d'internet.

Segonament, una vegada reunides totes aquestes informacions, s'han adherit minuciosament a MapHub¹, una plataforma que permet fer accessible el mapa visualment en línia de diverses maneres, entre les quals he optat per exportar el projecte i, posteriorment, generar un codi QR amb el resultat final.

El mètode de visualització del mapa permet una visió general ràpida de territori que comprèn, així com una navegació molt diàfana i intuïtiva perquè qualsevol persona pugui utilitzar-se amb facilitat.

¹ MapHub és un lloc web que permet crear i compartir mapes interactius.

Talment, aquesta fàcil comprensió del funcionament del mapa està pensada perquè el missatge arribi a tothom, per la qual cosa és accessible per a persones sense coneixements previs, tot i que, alhora, també té l'objectiu d'arribar a persones expertes, investigadores, estudiants, i, naturalment, a CSO's, Casals i Ateneus populars. Així, el mapa en línia està destinat principalment per al seu ús amb l'ordinador a casa o, fins i tot, a través de qualsevol dispositiu intel·ligent.

D'altra banda, cal afegir que per a la correcta realització del mapa, he utilitzat OpenStreetMap¹, ja que m'ha permès obtenir les coordenades de totes les localitzacions que m'interessen de manera precisa.

A continuació es mostra el codi QR que redirecciona directament a l'usuari al mapa interactiu:

¹ OpenStreetMap és un projecte col·laboratiu per crear mapes de contingut lliure usant dades obtingudes mitjançant dispositius GPS mòbils, ortofotografies i altres fonts de dades. Les dades dels mapes i les imatges obtingudes amb elles es lliuren sota la llicència Open Database License

punt i final

Conclusions

Projecció futura del moviment

A l'hora de conjeturar una previsió futura del moviment okupa, he tingut en compte la síntesi de la informació recopilada durant el treball i, sobretot, els testimonis de les persones entrevistades.

D'aquesta manera, en aquest apartat s'exposa la unió dels diferents plantejaments acumulats així com fragments de les diferents entrevistes dutes a terme als diferents experts, activistes i membres dels espais i col·lectius proposats a la part pràctica. A més a més, amb aquest recull, he elaborat un plantejament de la meua projecció futura del moviment okupa d'acord amb el context econòmic, social i territorial actual.

En primer lloc, concloent el que s'ha vist durant tot el treball, el moviment okupa és una activitat social clarament de contrapoder que lluita principalment per la reivindicació de l'accés a un habitatge digne. No obstant això, com a moviment únic, no té la força necessària per a incidir notòriament en la societat i, per tant, esdevé un moviment social molt identitari i poc transformador tot i ser una eina igualment necessària.

“L'okupa representa més un sector bastant privilegiat, universitari, amb certs ideals, i amb projectes poc transformadors, molt d'autoconsum.”

DAVID TINOCO, Ateneu Arreplegades, 2022

En tot cas, també comptem amb altres moviments socials igualment crucials per a la promoció dels canvis necessaris en la nostra societat. Per això, penso que en els pròxims anys, serà important l'harmonització dels moviments okupa amb el moviment climàtic, el moviment neofeminista i el moviment “black lives matter”, els tres moviments socials vigents i més visibles en els darrers anys, ja que aquesta unió configurarà una agitació més potent i supralocal que, segurament, provoqui una reacció més poderosa en la societat.

“Tots tres tenen potència, però per separat no tenen capacitat d'influència. En canvi, si s'uneixen amb algun tipus d'organització més tradicional com el moviment sindical, el moviment obrer, el moviment veïnal i els moviments de les nacions sense estat, dels grups marginats podran arribar a esdevenir molt més potents.”

CARLES FEIXA, 2022

D'altra banda, després d'haver passat la crisi del Covid-19, Espanya plantejava una època de creixement econòmic que hauria suposat una tendència a la baixa d'un moviment de les característiques del moviment okupa. No obstant això, actualment, ha cimejat un conflicte bèl·lic que ha capgirat la situació del país.

Així, la guerra de Rússia ha provocat una crisi dels preus energètics i una inflació descomunal que han provocat un empobriment considerable de la població.

Per tant, existeix una incertesa davant la preocupació en l'economia davant una previsió a mig i curt termini que es continuarà plantejant de manera alarmant en els pròxims anys.

“S’auguren temps difícils i el nostre desig és viure l’Utopia que una altra forma de vida és possible”

CA LA BANDIDA, 2022

“El futur depèn del lloc i dels col·lectius que actuïn en ell. En general preferim pensar en aquesta qüestió amb optimisme, malgrat que la realitat de vegades ens imposi una altra visió.”

OFICINA PER L'OKUPACIÓ, 2022

Definitivament, aquesta unió dels diferents moviments socials més importants en l'actualitat amb el moviment okupa serà completament necessària per enfortir tots aquests moviments socials davant la crisi que s'està posant en escena. Al cap i a la fi, la unió fa la força. I, ara més que mai, no s'ha de defallir.

“Vindrà una onada de desnonaments en mig any aproximadament que serà un pols bastant fort en el tema de l'habitatge. Si ara el moviment de l'habitatge està fort, es podran treure victòries substancials, si no, podrem tenir un gran cop.”

DAVID TINOCO, Ateneu Arreplegades, 2022

Seguint el mateix fil, en termes del moviment okupa com a Centre social, auguro un futur complicat que caldrà dictaminar establint una connexió més forta entre tots els espais de les mateixes característiques.

La lectura dels Centres Socials okupats actuals és una situació de desconexió de la societat i, per tant, es podrà plantejar una via per convertir l'okupació en una xarxa d'aliances amb altres espais i moviments com el moviment de l'habitatge, que és molt més estructural. Així, els actuals Centres socials okupats, Ateneus o casals populars podrien esdevenir cases populars que s'adhereixin a la perfecció amb tota la població.

“Tornar a fer ressorgir les cases okupes i que aquestes siguin cases populars, cases que el poble senti que són seves, refugi de tothom. En definitiva, fer un canvi de paradigma que jo crec que és possible.”

DAVID TINOCO, Ateneu Arreplegades, 2022

D'altra banda, les entitats de crèdit i els governs penso que ara per ara no establiran mesures per corregir les incongruències del sistema ni tampoc per controlar cap de les conseqüències d'aquest. No obstant això, aquesta manca d'actuació es vincula directament amb el context econòmic de la societat occidental actual i, per tant, com s'ha dit, la crisi energètica podria fer un canvi de paradigma que obligui a la intervenció del govern en el moviment okupa.

“Els governs, penso que no faran res i els bancs puc assegurar que, de moment, tampoc. [...] Si en algun moment hi ha un decreixement econòmic, aleshores sí que es plantejarien actuar.”

SANDRA LÓPEZ, 2022

Altrament, aquesta actuació pel canvi tan demanada pel moviment okupa depèn, també, del govern vigent en cada moment a Catalunya i a Espanya. En la regència del PP anterior, per exemple, aquest any se li suma VOX, i això farà que la situació sigui més crítica en aquest sentit. Així, l'establiment de lleis fixes sobre les okupacions i els lloguers socials per part dels governs serà molt complicada, perquè cada govern donarà suport a les tendències i lleis que interessin en cada moment i en cada govern.

“La llei que vam firmar el febrer de 2021, tenim tots els números que el PP i VOX l'intentin tombar al constitucional o al suprem, malauradament funciona així.”

PERE CASALS, 2022

“Sempre trobarem l'esquerda per sobreviure a aquesta realitat cada cop més cruenta. L'augment de la representativitat i el poder de l'extremadreta, la precarització de les persones, la precarietat econòmica, etc, indiquen que cada cop viurem en un món menys lliure, més repressiu i més discriminatori. Tot i això, continuarem caminant.”

CASAL POPULAR BLANCA BARDIERA, 2022

Cal remarcar, també, que, des del punt de vista dels membres de l'okupació, s'ha vist que els projectes que tenen un llarg recorregut i experiència durant un llarg període de temps resisteixen, però costa molt començar-ne de nous, ja que el Codi Penal s'endureix progressivament. Així, penso que aquesta tendència no canviarà, perquè cada vegada tendirà a endurir-se més.

Serà difícil trobar nous espais d'okupació com a col·lectiu, però, a escala individual sempre hi haurà una part considerable de la població que no tindrà cap altra alternativa que ocupar.

“Crec que els temps de l'okupació han passat, cada vegada és més difícil, les lleis es van modificant per fer més difícil l'okupació.”

ALBERT ALONSO, La Màquia, 2022

D'altra part, el sector de la construcció europea s'està reconsolidant, i això provocarà un augment de la demanda de pisos i habitatges. Així, el preu d'aquests immobles podrà arribar a pujar paral·lelament als interessos i això podria generar una crisi com la del 2008. Si es dona aquesta possible crisi, confluirà amb la crisi vigent i resultarà en un conflicte de molta més importància i urgència.

A més, aquest augment dels preus del lloguer fruit de l'augment de les construccions i la venda i compra d'aquests, podrà generar, alhora, un augment del moviment okupa que continuarà lluitant davant la situació econòmica de la població, ja que aquest combat és vigent des dels anys noranta i mai no ha defallit ni defallirà tampoc en l'actualitat gràcies, també, a la unió amb altres moviments socials que podrà alimentar la força dels mateixos i empoderar la seva resiliència.

“Fa uns anys okupar era un fet habitual i ara sembla molt estrany, encara que la PAH ha tornat a normalitzar-ho.”

CASAL POPULAR D'ESPARREGUERA, 2022

D'altra banda, el moviment okupa podria adoptar una visió diferent del recorregut pres des dels seus inicis on s'observava el moviment com a pertinent i exclusiu dels punkies. Així, en els pròxims anys es vincularà amb els col·lectius populars, joves revolucionaris i, fins i tot, a les famílies. En definitiva, esdevindrà un moviment ciutadà més ampli i menys estereotipat.

Finalment, penso que totes aquestes previsions acabaran generant i enfortint una xarxa molt més consolidada d'aquests espais fora de l'àrea metropolitana, ja que, actualment, les diferents agrupacions en espais més petits i disseminats en territoris menys centrals com el Baix Llobregat, per exemple, perquè estan molt separades les unes de les altres i, per això, serà necessari fer vincles amb grans moviments de la ciutat amb qui poder col·laborar i tenir afinitat.

“[...] hi ha molta gent jove a Corbera que té vincles amb Barcelona i va allà a fer coses enlloc de venir a La Bandida. Fa una mica de mal estar tan a prop de Barna, perquè, al final, les coses es fan allà”

CA LA BANDIDA, 2022

Totes les citacions d'aquesta part s'han extret de testimonis de les entrevistes realitzades i es troben adjuntades a l'annex.

La importància del moviment okupa

Com s'ha vist durant el treball, el moviment okupa té una història i una trajectòria molt llarga que ha posat en valor la lluita pels drets de tota la societat. A més, engloba tot un projecte polític i social que dona resposta a qüestions que, actualment, encara falta per resoldre. L'okupació pot ser una alternativa a una situació de necessitat a zones a on hi ha molta degradació i a barris a on existeix un major empoderament popular. Contribueix a desenvolupar projectes socials i a crear xarxes de suport. Per tant, s'entén com una forma d'acció directa on es recupera un patrimoni acumulat per la classe propietària i s'aconsegueix un control sobre les necessitats bàsiques.

Definitivament, algun moviment ha de plantar-se i visibilitzar una confrontació més directa a les dinàmiques abusives de l'estat, amb la pràctica de l'acció directa i lluitant per influenciar les mobilitzacions des de la perspectiva de l'okupació com una eina pel canvi social.

En aquest sentit, els casals populars, generalment okupats, són també una eina de cohesió d'individus, col·lectius i entitats culturals del poble: un espai que facilita l'autoorganització de les veïnes i que és capaç d'imprimir, al seu entorn, una consciència política revolucionària. En definitiva, són espais de creixement i aprenentatge on tothom hi té cabuda

Conclusions

La força dels moviments socials i concretament del moviment okupa és, sens dubte, una realitat. Tal com s'ha demostrat en aquest treball, la societat té l'energia per abraonar un sistema que flaqueja.

Un cop finalitzada la recerca i participació social amb relació a aquest moviment, es poden recuperar els objectius plantejats a l'inici del treball. L'objectiu principal, que pretenia entendre el funcionament del moviment okupa vinculat amb els moviments socials i el seu impacte en l'àmbit local i el sistema vigent, ha estat assolit. El treball m'ha permès raonar i endinsar-me en l'okupació així com definir la seva dimensió social i constructiva i diferenciar les seves múltiples casuístiques.

El títol Okupem-nos d'ocupar, posa de manifest el plantejament ambigu que la societat està canviant i que com a ciutadans, hem d'implicar-nos al canvi. Ocupem-nos de que res continui com ara,

Okupem-nos d'okupar.

Fonts documentals

Ackelsberg, M. & Breitbart, M. (2017). THE ROLE OF SOCIAL ANARCHISM AND GEOGRAPHY IN CONSTRUCTING A RADICAL AGENDA: A RESPONSE TO DAVID HARVEY. Recuperat de Dialogues in Human Geography, vol. 7, n.º 3, pp. 263-273. [juny 2022]

Aguilar, J. (2020). LOS 'OKUPAS' NO SON LO QUE ERAN. Recuperat del Diario de Jerez. https://www.diariodejerez.es/opinion/articulos/okupas_0_1496850375.html [març 2022]

Amnistia Internacional (2021) DERECHO A LA VIVIENDA EN ESPAÑA. Recuperat de <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/espana/derecho-vivienda/> [Setembre 2022]

Anton, A. (2020) BARCELONS OKUPA! UNA POSSIBLE HISTORIA DE LA OKUPACIÓN EN BARCELONA. Recuperat de https://www.researchgate.net/publication/342563290_Barcelona_okupa_Una_posible_historia_de_la_okupacion_en_Barcelona [Juliol 2022]

Arribas, M; del Castillo, R; Conejero, D. (1994) OKUPAS. PROGRAMA "20 minutos". Recuperat de Telemadrid. <https://www.youtube.com/watch?v=xg3Nv2Y-1RE> [Març 2022]

Barroso Ribal, C. (2020) LOS MOVIMIENTOS SOCIALES: DEFINICIONES, CONCEPTOS, TIPOS Y ANÁLISIS. Recuperat de <https://webs.ucm.es/centros/cont/descargas/documento21985.pdf> [juny 2022]

Berberana, E. (2020). LOS OKUPAS SE APROPIARON DE 70.000 PISOS DE BANCOS Y PERJUDICAN A LA CLASE TRABAJADORA: "ESTO ES JAUJA". Recuperat de <https://www.libremercado.com/2020-07-24/okupas-apropian-70000-pisos-banco-perjudica-clase-trabajadora-1276661487/> [març 2022]

Bergantiños Franco, N. & Ibarra Guell, P. (2007). ECO-PACIFISMO Y ANTIMILITARISMO: NUEVOS MOVIMIENTOS SOCIALES Y JÓVENES EN EL MOVIMIENTO ALTERNATIVO GLOBALIZADOR. Recuperat de Revista de estudios de juventud, 76, pp. 113-127. [juny 2022]

Bermejo, J C. (2017) HISTORIA DEL MOVIMIENTO OKUPA. Recuperat de <https://www.actually-notes.com/historia-del-movimiento-okupa/?noamp=mobile> [Juliol 2022]

Camps i Mora, M. (2020) ELS ESPAIS AUTOGESTIONATS, MÉS AL MARGE QUE MAI. Recuperat de https://www.ara.cat/comarquesgironines/espais-autogestionats-mes-marge-que_1_1032022.html [Juliol 2022]

Carreiro, A (2015) "SOY OKUPA" /DESTINO LONDRES Recuperat de vídeo-reportatge https://www.youtube.com/watch?v=ro1PAjgTU_I [març 2022]

Casademunt, À; Alfama, E.; Coll-Planas, G.; Cruz, H. & Martí, M. (2006). PER UNA NOVA CULTURA DEL TERRITORI? MOBILITZACIONS I CONFLICTES TERRITORIALS. Recuperat de Barcelona: IGOP, Fundació Jaume Bofill. [juny 2022]

CEO. ÒMNIBUS DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA 2021 (2021). Recuperat de <https://govern.cat/govern/docs/2022/03/17/10/36/b2a3c75f-5d43-4025-85b3-76290222ea9d.pdf> [Juliol 2022]

Desokupacionlegal. (2020) QUÉ ES UN OKUPA?. Recuperat de DESOKUPACIONLEGAL <https://www.desokupacionlegal.com/que-es-un-okupa/> [maig 2022]

Diari Públic. (2019). EL 65% DELS DESNONAMENTS ELS HAN IMPULSAT ELS BANCS RESCATATS AMB DINERS PÚBLICS Recuperat de <https://www.publico.es/public/65-dels-desnonaments-els-han-impulsat-els-bancs-rescatats-amb-diners-publics.html> [març 2022]

DifonLaIdea (2014) MANUAL BÀSIC DE CONVIVÈNCIA. Recuperat de <https://difonlaidea.wordpress.com/2014/07/03/manual-basic-de-convivencia-en-comunitat-v3-1/> [Setembre 2022]

Domingo, M. & Bonet, M. R. (1998). BARCELONA I ELS MOVIMENTS SOCIALS URBANS. Recuperat de Barcelona Mediterrània. [juny 2022]

En Ibarra, P; Martí, S. & Gomà, R. (coords.), CREADORES DE DEMOCRACIA RADICAL. Recuperat de Movimientos Sociales y redes de políticas públicas (pp. 187-220). Barcelona: Icaria. [juny 2022]

En Steen, B.; Katzeff, A. & Hoogenhuijze, L. (eds.), THE CITY IS OURS: SQUATTING AND AUTONOMOUS MOVEMENTS IN EUROPE FROM THE 1970s TO THE PRESENT. Recuperat de Oakland: PM Press. (pp. 95-130). [juny 2022]

Feixa, C; Costa, C; Pallarès, J. (2002) MOVIMIENTOS JUVENILES EN LA PENÍNSULA IBÉRICA. GRAFFITIS, GRIFOTAS, OKUPAS. Recuperat del llibre entregat en mà. [Juliol 2022]

Fernández Buey, F. (2007). SOBRE EL MOVIMIENTO DE MOVIMIENTOS. Recuperat de la Revista de estudios de juventud, 76, pp. 21-36. [juny 2022]

Fernández Gómez, F. P. (2010). OKUPACIÓ A CATALUNYA (1984-2009). Recuperat de Barcelona: Edicions Anomijuny 2022. [juny 2022]

Francisco, A (2021) VIVIENDA SOCIAL EN ESPAÑA: EN MINIMOS HISTÓRICOS Y A LA COLA DE LA UNIÓN EUROPEA <https://www.businessinsider.es/vivienda-social-espana-minimos-historicos-cola-ue-834281> [Setembre 2022]

Garcia, J. (2006). BARCELONA, CAPITAL 'OKUPA'. Recuperat de http://www.elpais.com/articulo/espana/Barcelona/capital/okupa/elpepuesp/20061209elpepinac_15/Tes. [juny 2022]

Garcés, M. (2008) CIUTAT PRINCESA. Galaxia Gutenberg.ed [setembre 2022]

Gonzalez Garcia, R (2009).EL MOVIMENT PER L'OKUPACIÓ AL BAIX LLOBREGAT: TEIXINT CONTRAPODERS EN ELS CENTRES SOCIALS (1985-2006). Recuperat de https://www.academia.edu/8689694/El_moviment_per_l_okupaci%C3%B3_al_Baix_Llobregat_teixint_contrapoders_en_els_centres_socials_1985-2006_ [Juliol 2022]

González, R.; Pelàez, LI. & Blas, A. (2002). OKUPAR, RESISTIR Y GENERAR AUTONOMIA. Los impactos políticos del movimiento por la okupación [juny 2022]

González, R; Martí, M; Peláez, L; Barranco, O; i Brunet, D. (2003) JOVENTUT, OKUPACIÓ I POLÍTICS PÚBLIQUES A CATALUNYA. Recuperat de https://dretssocials.gencat.cat/web/content/JOVENTUT_documents/arxiu/publicacions/col_estudis/ESTUDIS11.pdf [Juliol 2022]

Ibán, R. (2004) ACERCA DE LOS OKUPAS Y OTRAS CUESTIONES. Recuperat de https://www.lahaine.org/mm_ss_mundo.php/acerca-de-los-okupas-y [Juliol 2022]

KLEIN, O. (2012). EL MOVIMIENTO DE LOS INDIGNADOS: DESDE ESPAÑA A ESTADOS UNIDOS [maig 2022]

Madrid Okupa. (2016). LA "OKUPACIÓN" COMO ANALIZADOR. MEMORIA HISTÓRICA DEL MOVIMIENTO DE "OKUPACIÓN" EN LA COMUNIDAD DE MADRID (1985-2000) Recuperat de [okupa Madrid https://laokupacioncomoanalizador.wordpress](https://laokupacioncomoanalizador.wordpress). [març 2022,]

Martínez, M. (2003). CONDICIONES SOCIALES DE VIDA Y AUTOREFLIXIVIDAD EN EL MOVIMIENTO DE OKUPACIÓN. Recuperat de De Univ. de Vigo. Fac. CC. Educación. Dpto. Socioloxía, CC. Política e da Admón. e Filosofía. Campus de Ourense. [maig 2022]

Martínez, M. Á. (2002). CONTEXTOS Y TRANSVERSALIDAD: AÚN COM LOS PROBLEMAS AL DEFINIR LOS MOVIMIENTOS SOCIALES?. Recuperat de la Revista Vasca de Sociologia y ciencia política, Inguruak, 33, pp. 119-146 juny 2022]

Martínez, M. Á. (2002). OKUPACIONES DE VIVIENDAS Y CENTROS SOCIALES. AUTOGESTIÓN CONTRACULTURA Y CONFLICTOS URBANOS. Recuperat de Barcelona: Virus. [juny 2022]

Martínez, R. Coderch, N. Adsuar, C (2020) OCUPACIONES: UNA REALITAT DEFORMADA. Recuperat de <https://www.diaridebarcelona.cat/-/okupacions-realitat-deformada> [Juliol 2022]

Marín, A. (2021). MOVIMIENTO SOCIAL. Recuperat de Economipedia.com <https://economipedia.com/definiciones/movimiento-social.html> [juny 2022]

Minguella, L. (2020). ALLIBERAR ESPAIS DEL CAPITAL. Recuperat d'okupa Movement BCN <https://okupamovementbcn.wixsite.com/misitio/movimentokupa> [maig 2022]

Molina, L. (2010). ANARQUIA I MOVIMENT OKUPA. Recuperat de <https://sites.google.com/site/anarquiautopia/moviment-okupa> [desembre 2021]

Neveu, É. (2002). SOCIOLOGIA DE LOS MOVIMIENTOS SOCIALES. Recuperat de Barcelona: Editorial Hacer. [juliol 2022]

Nuño, A. (2021). DEPRESTES MAIA A LIEBIG 34: LA HISTORIA DEL MOVIMIENTO OKUPA. Recuperat de ACyV https://www.elconfidencial.com/alma-corazon-vida/2021-06-24/la-historia-del-movimiento-okupa_3145099/ [gener 2022]

Puente, C. (2021). LA OKUPACIÓN DE VIVIENDAS, UNA PROBLEMÁTICA REAL EN 2020?. Recuperat de la Universitat de Corunya, (7-16, 28-34, 49-54) https://ruc.udc.es/dspace/bitstream/handle/2183/28930/PuenteMella_Carlos_TFG_2021.pdf?sequence=3 [maig 2022]

Tamayo, J. (2020). NO US EQUIVOQUEU!!, EL PROBLEMA NO SON ELS "OKUPES". Recuperat de DiariSantQuirze, <https://www.diarisantquirze.cat/no-us-equivoqueu-el-problema-no-son-els-okupes> [març 2022]

Usero, R. (2018). EL MOVIMENT OKUPA. Recuperat de <https://elcugatenc.cat/rafa-usero/el-moviment-okupa> ElCugatenc, [desembre 2021]

Annex
Entrevistes

Carles Feixa

Antropòleg expert en joventut i etnografia

Entrevista realitzada el 13/07/2022

Carles Feixa és catedràtic d'antropologia social a la Universitat de Lleida. Doctor per la Universitat de Barcelona i Honoris causa per la de Manizales (Colòmbia).

Especialitzat en l'estudi de les cultures juvenils, ha dut a terme diverses recerques sobre el terreny a Catalunya i Mèxic. S'ha interessat per temes com la violència, la ciutat, l'esport, la memòria oral, els moviments socials i les cibercultures.

En primer lloc, presenta't. A què et dediques i quin ha estat el teu recorregut professional? Quin és el teu projecte actual?

Em dic Carles Feixa, estic a punt de complir seixants anys, per tant, ja no sóc jove tot i que quan vaig acabar la carrera als 23/24 anys sí que ho era i va ser en aquell moment que em vaig interessar pels moviments juvenils. Quan vaig començar eren els anys vuitanta, on hi havia una crisi, l'època de la postransició i, a Espanya i Catalunya, era l'època de les anomenades "tribus urbanes".

Els moviments juvenils com els rockers, els mots, els punks, començaven a emergir. A Europa havien anat evolucionant al llarg de la posguerra i a Espanya, després del final del Franquisme, van arribar tots de cop molt vinculat a l'anomenada "moguda nocturna". L'últim any de la carrera vaig realitzar una tesi de llicenciatura analitzant els espais d'oci nocturn que es distribuïen en funció de les diferents subcultures o tribus que hi havia. Després, vaig fer una tesi doctoral sobre la història.

de la joventut a través d'històries de vida entrevistant a persones de diferents generacions que havien viscut la seva joventut en diferents etapes des de la guerra civil fins al present. Això em va servir molt per entendre l'evolució dels joves al llarg del temps.

Quan vaig acabar, vaig anar a Mèxic i vaig fer un treball de camp sobre els mierdas punks, una banda juvenil. Després vaig anar fent alguns estudis sobre les discoteques, el moviment okupa indirectament i des del 2005, l'ajuntament de Barcelona em va encarregar un estudi sobre les anomenades bandes llatines. Des de llavors vaig començar a investigar als Latin Kings. Finalment, fa 5 anys em van donar un projecte Europeu que es diu transgang, on hi canalitzava les bandes juvenils enteses com a grups juvenils de carrer comparant dotze ciutats del sud d'Europa, Nord d'Àfrica i Amèrica Llatina.

Actualment, estem en l'últim any, ja hem recollit tota l'etnografia, hem fet el treball de camp juntament amb tot el meu equip i ara estem començant a analitzar tots els resultats del projecte.

Com són els joves d'avui en dia tenint en compte el context sociocultural i econòmic dels darrers anys?

Ara, cal diferenciar els postadolescents com tu dels joves adults que ja tenen 25-30 anys o fins i tot 40 anys.

De tota manera, jo parlo de què els joves actuals estan vivint tres crisis: la crisi econòmica que prové del passat (2008) i que va suposar una precarització de la feina, els minijobs i una situació econòmica complicada; la crisi sanitària del present que és el coronavirus, que va

fer que la generació de joves actual hagués de viure el confinament, cosa que cap altra generació ha viscut; i la crisi del futur que és la crisi climàtica, que és una projecció que genera aquests canvis en l'ecosistema que s'estan produint i que tots patirem però que són els joves actuals els qui tindran el protagonisme d'intentar donar la volta a la truita.

Tot això des de punt de vista econòmic i social, des del punt de vista de les actituds, els joves actuals són una generació omnivalent perquè, per una banda, està hiperformada i té una gran connexió amb el món digital, i, d'altra banda, està precaritzada perquè no té les capacitats polítiques de presa de decisions i econòmiques de gestió del treball que els permetin planificar un projecte de vida a mig-llarg termini. L'avantatge d'això és que la flexibilitat, la creativitat i la innovació és molt gran i l'inconvenient és que l'estabilitat i el projecte de vida estan en qüestió i depèn de com us ho prengueu els joves, podeu tirar cap a un cantó o cap a un altre.

Segons vas dir en una entrevista, un altre dels aspectes que defineixen a la joventut és el nomadisme: una ruptura sense precedents de la noció d'espai i de pertinença. Creus que això té a veure amb la formació dels moviments socials en l'actualitat?

Si, quan parlava de nomadisme em referia tant a una dimensió material en el sentit que es una generació molt mòbil a nivell territorial, és a dir que no li costa gaire estudiar, viatjar, també perquè les facilitats de mobilitat actualment són majors, a excepció de la situació amb el coronavirus que ho ha limitat.

Però sobretot em referia a un nomadisme ideològic o simbòlic.

En el passat, en altres generacions, després de la joventut, la persona estabilitzava una identitat professional, sexual, ideològica, religiosa, política, etc, molt clara que normalment no canviava en la resta de la seva vida, sino que ja era una opció de futur.

Avui a dia, en canvi, aquestes identitats rígides de classe, de gènere, d'ideologia, creença, etc, són molt més nòmades, ja no són sedentàries ni estables sinó que poden anar canviant no perquè siguin superficials, anecdòtiques o exòtiques sinó perquè vivim en una societat on el canvi és la norma. Això, a vegades es viu de manera negativa i es critica als joves perquè no saben el que volen ni on van, però alhora els dona una gran força d'adaptabilitat.

Així com a altres generacions ens costa molt més adaptar-nos als canvis tecnològics com els telèfons mòbils, el coronavirus, etc que no sabem com reaccionar, la vostra generació es pot adaptar millor en les noves circumstàncies.

Com definiries el concepte de moviment social? Per què són importants els moviments socials?

Jo parlo de tribus urbanes i cultures juvenils, quan té la dimensió de moviment social és que hi ha una voluntat de canvi. Pot ser un canvi revolucionari com hi ha hagut històricament la Revolució Francesa, la Revolució Industrial, la Rusa, etc, però més aviat avui en dia es donen micro moviments socials. Moviments socials, per una banda, a escala local i, per altra banda, a escala global.

El concepte de moviments socials va néixer sobretot als anys seixanta, setanta molt pensat en moviments sectorials com el moviment feminista, el moviment ecologista, el moviment contracultural, el moviment okupa, etc. Aquest tipus de micro moviment social s'adrecen a un sector, volen un canvi en un sector de la societat.

En canvi, des de l'última dècada (el 2011) hem entrat en un nou cicle de moviments socials. Des del 2000, quan va haver-hi el moviment antiglobalització, un moviment nascut a Seattle que suposava una globalització corporativa amb el lema: "un altre món és possible".

La globalització crea més desigualtat entre Nord i Sud, entre joves i grans, i estava governada per les grans corporacions multinacionals com el banc mundial, el Fons Monetari Internacional, les grans marques, els grans imperis com Estats units, etc. Calia una globalització alternativa que donés més força als moviments populars.

No obstant això, en ple creixement econòmic hi ha una presa de consciència que també té una dimensió ecològica i que, quan ve la crisi, es trenca i neix un nou tipus de moviment social: els moviments en xarxa. Internet esdevé una forma no només de reflex d'aquests moviments sinó també d'organització.

Al Nord d'Àfrica succeeix la Primavera Àrab amb tot el moviment juvenil dels països nord-africans que posteriorment es globalitza a Espanya amb el moviment dels indignats i després passa a Estats Units. És a dir que són moviments que anomenem "glocals" perquè són reivindicacions locals molt concretes però alhora molt globals perquè els mitjans de comunicació intervenen i perquè les tres grans

crisis que abans he comentat, afecten sobretot a les noves generacions d'arreu del món.

Quins creus que són els moviments socials que lideren els joves?

En aquest sentit, aquesta nova onada de moviments social que neix el 2011 amb el moviment dels indignats, té el seu clímax al 2018-19 amb el moviment neo ecologista de "Fridays for future" un projecte de batxillerat creat per la Greta Thumberg quan tenia aproximadament la teva edat. En segon lloc, el moviment neo feminista que també neix de les adolescents de la teva generació que van intentar renovar el moviment feminista. Finalment, el tercer nou moviment és el moviment antiracista "Black lives matter" que neix als estats units però que també té un missatge i expressió de no discriminació i lluita contra l'abús policial que s'ha estès arreu del món.

El repte actual és investigar la trajectòria post pandèmia de moviments socials que vé dels anys 60, la clàssica, la que va del 2000 de l'antiglobalització, la que va del 2011 dels indignats i la del 2019 d'aquests tres moviments neo ecologista, neo feminista i neo civilista. Caldrà investigar com es desenvoluparà aquesta herència de moviments després de la pandèmia, què crearan i com les noves generacions s'involucrarán en un nou tipus de moviment social que necessàriament tindrà una part online o virtual i una part offline o presencial. Però perquè tinguin efectes, s'han d'unir i han de tenir un impacte polític. Aquí hi ha la pregunta de com és que els joves moltes vegades no tenen impacte polític i perquè els governants no els tenen en compte a l'hora de prendre decisions.

És a dir el repte és si tot moviment social per definició és contestatari però alhora ha de buscar un impacte polític necessari per a no fracassar. Aquest impacte gairebé mai és immediat, ha de ser a mig termini. En els tres moviments socials que t'he comentat, sobretot el climàtic, ha d'haver-hi un impacte polític en la presa de decisions que és clau que la joventut hi pugui participar.

Coneixes en què consisteix el moviment okupa com a alternativa d'autogestió i comunitat? Quina opinió tens respecte a aquesta manera de mobilitzar-se?

Em vaig interessar pel moviment okupa als anys vuitanta, quan estudiava les tribus urbanes, perquè era un dels moviments juvenils de l'època contracultural i tenia una dimensió política. No s'ocupaven les cases perquè si, sinó que s'ocupaven espais abandonats o en desús, perquè el sistema capitalista no els utilitzava. Per tant, no es feien servir d'aprofitament individual sinó que tenien una voluntat i finalitat col·laborativa i comunitària amb un objectiu de centre social o cultural on fer activitats.

A Barcelona, els anys noranta van ser l'època de major apogeu d'aquest moviment on hi havia tot un mercat immobiliari que estava en desús i els joves organitzats de diferents barris els van okupar.

La primera reacció de la població va ser molt positiva perquè un centre buit de sobte era un centre ple d'activitats culturals. Fins i tot, és quan jo començo a dirigir una tesi doctoral i començo a investigar el tema que veig que en molts d'aquests centres okupes ni tan sols s'hi viu, sinó que són un lloc per a fer activitats.

El declivi va aparèixer amb la campanya de desprestigi per part d'un determinat sector immobiliari on es va començar una persecució molt sistemàtica que van iniciar els desallotjaments. De fet, això és la contradicció de la Constitució Espanyola sobre el dret a una vivenda digna a tot ciutadà espanyol que no es fa res per assegurar aquest dret. Això coincidia amb una crisi de la vivenda per als joves, ja que l'emancipació juvenil era molt complicada perquè el mercat de la vivenda a Barcelona era pràcticament impossible. Per tant, hi havia una justificació ideològica del moviment okupa.

Des del 2000, quan comença aquesta repressió molt radical fins ara, ha aparegut un nou tipus que no és el moviment okupa que existia fins aleshores: l'ocupació de gent sense llar. L'ocupació dels joves era una okupació militant, tenien la seva vivenda i la seva família, però amb una voluntat política de construir un espai alternatiu.

En canvi, sobretot a partir del 2008 amb la crisi de les hipoteques i els desallotjaments, apareix aquest nou tipus que s'anomena ocupació però és un altre tipus d'ocupació precària on hi ha de tot. És a dir, la immensa majoria ocupen vivendes desocupades o de bancs però també és cert que en algun cas s'ocupaven vivendes de persones privades. Aquí és on es crea tot un escàndol perquè es calcula que a Catalunya i Espanya, més del 30% de les vivendes estan buides. Per tant, com pot ser que hi hagi tantes vivendes buides i després sigui tant car l'habitatge? Hi ha alguna cosa que falla en la llei de l'oferta i la demanda.

Com definiries la metodologia de l'etnografia? Consideres que és important per conèixer a fons el funcionament de qualsevol moviment social? Per què?

Els moviments socials és difícil investigar-los des de fora totalment perquè si no t'involucrem en un tema no acabes d'entendre mai l'interior d'aquests grups. Jo ho he posat en pràctica no només en moviments socials sinó també en les cultures juvenils. Sempre hi ha d'haver una interacció entre el dins i el fora. L'etnografia es defineix com la mirada des de molt lluny, molt global, molt universal, molt comparativa i des de molt a prop de posar-te al mig.

Per entendre un element cultural l'has de practicar; si no et poses enmig de la patum no saps el que és la patum, si no fas castells no saps què comporten, etc. És a dir que t'has d'apropar per pensar i t'has de distanciar per entendre'l. L'etnografia analitza un text en el seu context. El context no és només l'escriptura, pot ser una imatge, un ritual, una cerimònia, una protesta política, pot ser una casa okupa que s'ha d'analitzar en si mateixa: la seva lògica, la seva estructura, etc i s'ha d'analitzar en el seu context: context econòmic, polític, social, context territorial, etc. Una casa okupa no està aïllada, sinó que forma part d'un barri o d'una comunitat on hi ha relacions amb els veïns, amb la policia, amb els pares, etc i això és l'etnografia.

Per a realitzar una bona Etnografia hi ha d'haver una continuïtat en el temps. En el món urbà no es pot fer etnografia de la mateixa manera que es fa en una ciutat primitiva o en el món rural, és una etnografia més fragmentària.

Però la lògica de fons sí que és fonamental i és que per entendre una cultura o un grup, s'ha de conviure amb aquest grup durant un període relativament llarg, un temps no momentani sinó intens fins que arribes a un moment en què entens de què va, i quan ho entens ho pots escriure. Llavors, és el moment de sortir d'aquesta comunitat i escriure i reescriure

En el cas del moviment okupa, quin seria el temps idoni per a l'etnografia?

El temps ideal en general és d'un any, perquè permet seguir tot un procés no només pel calendari anual de les estacions o de les festes o dels rituals sinó per un temps llarg. No obstant, això no sempre és possible, per tant, hi ha un mínim i un màxim. Jo crec que el temps ideal és un any, el temps mínim és que durant dos-tres mesos puguis fer observacions continuades, no és imprescindible viure amb un centre okupa si no és possible, però com a mínim anar-hi cada setmana, fer entrevistes i observacions, etc. En definitiva, fer una combinació de tècniques que et permetin arribar a entendre què és aquell centre okupa.

Quina estratègia creus que duen a terme els diferents mitjans de comunicació envers la societat i els moviments socials?

Depèn de quins mitjans de comunicació. La majoria, certament, tenen una visió molt negativa dels moviments socials per què, d'una banda, creen una ruptura de l'ordre establert, però també són noticiables, sobretot quan hi ha violència. Aquest és un element a destacar, un moviment social específic no apareix als mitjans de comunicació o apareix d'una manera molt marginal.

En canvi, quan hi ha un acte de violència contra les coses o les persones, de seguida es representa mediàticament.

Els mitjans de comunicació tendeixen a reflectir la ideologia dominant, però en la societat digital, per sort, tenim mitjans d'informació diferents: els mitjans alternatius i mitjans de contrainformació com les xarxes socials.

De fet, aquí, els moviments socials han estat capaços de generar els seus propis mitjans de comunicació per tal de difondre informacions que ajuden a entendre el que està succeint. El perill és que hi hagi un encapsulament, és a dir que cada grup només llegeixi el mitjà de comunicació que correspon a la seva ideologia. Amb la qual cosa mai canvies la teva opinió perquè sempre és la mateixa font d'informació. Això és un perill de la societat contemporània perquè vivim molt en mons aïllats i molt separats.

T'atreveixes a fer una previsió social de futur amb relació al sorgiment de nous moviments socials, l'extinció d'algun o el desenvolupament de moviments existents?

Jo crec que ara el repte és com aquests tres moviments socials actualment vigents i més visibles: el moviment climàtic, el neofeminista i el "black lives matter", aconseguiran articular-se en un moviment més potent i més ampli, més supralocal, o no. I si aconseguiran unir el virtual i el presencial.

Penso que tots tres tenen potència, però separatament ho tenen complicat perquè no tenen capacitat d'influència. En canvi, sí si s'uneixen amb algun tipus d'organització més tradicional com els sindicats o els moviments veïnals, que són moviments d'una altra època: el moviment sindical, el moviment obrer, el moviment veïnal

i els moviments de les nacions sense estat, dels grups marginats.

Ara vinc d'un curs on hem parlat d'Antonio Gramsci, un pensador italià que va raonar sobre els moviments socials de l'època del feixisme. Ell parlava del bloc històric, com en un moment de sortir d'una crisi molt profunda causada pel coronavirus i per la crisi econòmica anterior, els que volen apostar per construir un nou futur aconseguixin crear una aliança per influir en la presa de decisions i així aconseguir canvis com, per exemple, el més radical i més urgent, el tema ecològic i climàtic i no per aconseguir el poder.

El bo dels moviments socials és que sempre posen el dit a la nafra d'allò que realment és una ferida i si no es cura la ferida, acaba podrint-se, i tothom acaba perjudicat. Per tant, per curar la ferida no hi ha prou amb posar turetets, sinó que cal curar la ferida de veritat.

Pere Casals

Activista i membre de la PAH de Martorell

Armand

Afectat i membre de la PAH

Entrevista realitzada conjuntament el 30/08/2022

En primer lloc, presenteu-vos. Qui sou i quin funció teniu o quin càrrec ocupeu dins de la PAH?

Pere: Per començar, caldir que a la PAH no hi ha càrrecs. En un moment determinat agafem la representació, però no hi tenim cap càrrec concret, de fet, ningú hauria de tenir cap càrrec. A vegades sí que hi ha persones que ocupen més espai del que hi hauria perquè en sap més, però això, al final, no és bo. Al contrari, tothom hauria d'esforçar-se a tenir una feina dins de la PAH.

Armand: No obstant això, sí que persones com el Pere que tenen molta més experiència i s'impliquen molt més que d'altres. Jo, per exemple, m'encarrego principalment de la cartelleria, presa d'actes, etc. El paper que qualsevol persona ha d'agafar quan entra a la PAH és col·laborar en el que sap fer, dur a terme accions col·laboratives i no esperar que li solucionin el problema perquè moltes vegades la gent es pensa que la PAH és una assessoria i no és així. Aquí ens ajudem els uns als altres i volem aprendre col·lectivament.

Què és el que es realitza a la PAH? Quin és el seu origen?

Pere: En primer lloc, dir que la PAH va sorgir fa onze anys degut a la necessitat d'organitzar-nos per fer front a la problemàtica que facin fora a famílies i persones del seu habitatge, sobretot després de la crisi del 2008.

La funció de la PAH és que un cop constituïda i organitzada l'assemblea, el que fa aquesta reunió és rebre a la persona afectada que s'ha assabentat d'aquest col·lectiu que el pot ajudar i ha sigut dirigit cap aquí a través de la publicitat o de boca en boca, moltes vegades massa tard.

Altres vegades, sobretot al principi d'aquests onze anys que comentava, hi havia més problemes d'hipoteca, bancs estrictes, etc i ens vam organitzar. En aquells moments on l'assemblea ja es va construir, al principi sortíem bona part de l'11M, persones no afectades, però activistes que volien solucionar els problemes de la gent en aquest aspecte que van començar a constituir i crear la PAH.

En definitiva, la nostra funció és acollir i donar estabilitat i confiança a les persones que acudeixen a la PAH. La PAH ha fet una gran feina durant tots aquests anys, hem aconseguit lleis, etc. La filosofia de la PAH és la col·laboració i ajuda mútua. Sempre diem a les persones que acudeixen a la PAH per primera vegada és que sempre els escolarem, que entenem el seu problema, els intentarem ajudar a solucionar-lo, però que això no és una gestoria i que el problema probablement no és més greu que el que té el company del costat. L'únic que demanem és que hi participin i ajudin en el que puguin, es fa tot de forma col·lectiva tot i que no sempre s'aconsegueix que tothom ho faci.

Quina és l'organització a nivell de La PAH? Quines accions es duen a terme?

Pere: Nosaltres estem organitzats com a Baix Llobregat Nord, per tant, abastem diverses poblacions.

El que fem és que cada any fem les assemblees a una població diferent. La setmana que vé la fem a Abrera, a la que et convidem a venir. A més, fem diverses accions com decorar els bancs i empaperar-los, aturar desnonaments, són accions a les quals demanem als afectats que participin, demanem implicació. D'altra banda, també hem escrit un llibre infantil de pedagogia que intentem llegir a les festes majors o a festivitats dels pobles del voltant, a vegades també fem murals, etc. Aquest conte va ser inspirat per una nena afectada i que el Joan Turú, Martorellenc molt implicat en tots els àmbits socials. En definitiva, Intentem connectar a la gent i fer pedagogia no només entre nosaltres sinó amb tota la població.

Armand: A més, vam presentar aquest document¹ a l'ajuntament d'Olesa de Montserrat i el van rebre molt bé, els va agradar molt i tenir la funció d'ajuntament.

Com ha dit Pere, com a entitat el que fem és sobretot que quan es fa la fira d'entitats, col·laborem entre tots i intentem participar a tot arreu i fer pedagogia, especialment a Olesa on estem bastant més actius.

A Catalunya, creus que les lleis actuals respecte als habitatges és correcte/efectiva? Tenint en compte que treballau a la PAH, com hauria de ser? Quines lleis injustes voleu abolir o canviar? Per què?

Pere: En primer lloc, el que s'hauria d'intentar fer és un parc públic.

¹ i ² Document proporcionat durant l'entrevista referent a la moció de la PAH presentada contra l'ocupació il·legal d'habitatges explicada en l'apartat del lloguer social.

Aquí tenim uns bancs que tenen milions i milions de diners públics sense demanar-li res a canvi. Aquests tenen milers de pisos quan hi ha milers de famílies que estan al carrer. Al govern se li podria demanar, evidentment, que habilités lleis on hi hagués un parc públic d'habitatge per tota aquesta gent, ja que això no s'està fent, o no amb la mesura que caldria. Tot i que s'han creat lleis que poden sancionar tots aquells habitatges de grans tenidors i fons voltors que tenen aquests pisos buits durant més de dos anys. Si es sancionen, segurament, en bona part no en faran cas, però, si es comença a fer progressivament cada cop més, aquí ja tindrien més pressió per donar aquests pisos a l'Ajuntament, per exemple.

Armand: En aquest document² ho tens, això és la vivenda pública a Espanya, un 2,5%. La mitjana europea és un 9,3% i fixa't en quin punt estem nosaltres. En aquesta moció volen fer que l'okupació d'un pis sigui un delictes penal, però jo crec que abans haurien d'arreglar tot això. No és un tema de llei, és un tema de posar a l'abast de la gent vivenda social. El que pot ser és posar pressió a la gent que okupa quan tota la resta no funciona.

Quines accions han tingut uns resultats més grans o importants dins la PAH?

Pere: Per sort, hi ha hagut molts casos que podem elogiar. Molts casos que hem anat aturant, ajornant o solucionant. Personalment, no els hi dono tanta importància com els que hem perdut, ja que alguns han estat molt dolorosos.

T'explico, per exemple, un cas sense donar-te noms: Un pis dins d'un bloc de la Caixa que amb un conveni amb la generalitat, part d'aquests pisos estaven disposats a ser donats com a lloguer social. En un d'aquests casos, vam aturar el desnonament a la porta de l'edifici i la secretaria judicial va dir que aquell dia aturaven el desnonament, però que segur que tornarien i va afegir que tant l'ajuntament com l'afectat tenien un mes per solucionar el problema i que la caixa donés el lloguer social. Va haver-hi una mala gestió de l'ajuntament, va arribar el dia i no va entrar en aquesta negociació La Caixa i la Generalitat. Finalment, els van desnonar i aquesta família es va quedar al carrer sense llar. És un dels casos que em perdut, i em dol especialment perquè hi havia possibilitats que no es perdés. Per tant, no mesurem tant els èxits, tot i que ens alegrem perquè serveixen per valorar la feina feta i les eines que ens han donat. Ja fa 14 anys que batallem. Hem aconseguit progressos com la llei 24 del 2015 que van denunciar el PP i Ciutadans. En definitiva hi ha hagut tot un trajecte de denúncies, lluites amb la generalitat per a que ens donés recolzament, etc És una gran feina de molta gent durant molts anys.

Com transmeteu les vostres reivindicacions a la societat?

No sempre ho sabem fer, jo sóc dels que defensen la pedagogia, sortir al carrer, explicar-ho, etc. Així, també el que estem fent amb tu també: ens demanes ajuda a nosaltres i per nosaltres això que fem per tu és bo, perquè t'estem donant a conèixer tot això perquè tu després donis a conèixer el teu treball d'una manera o una altra i així també se'ns escolta a nosaltres.

Armand: D'altra banda, la potència mediàtica que tenen els ajuntaments també és important, com en aquest cas de Martorell, o d'altres, ja que amb això és molt complicat lluitar. Per exemple, aquesta moció, a Martorell segurament que la coneix tothom. Però realment, el contraargumentari que nosaltres vam posar a l'ajuntament aquí a Esparreguera i Abrera no el coneix ningú

Quines propostes a favor de qualsevol ciutadà no necessàriament desallotjat té la PAH que la majoria de la població desconeix?

Pere: Jo, personalment, són activista, no sóc un afectat i porto molts anys a la PAH perquè veig que al carrer hi ha molta gent afectada que ho ha perdut tot, que no té res i no pot ni menjar. Tot això em porta a estar en aquest col·lectiu i lluitar per aconseguir una millora.

Armand: D'altra banda, si dins de la PAH s'ocupa un pis, tenim clar que aquesta persona serà una persona que ha de complir una sèrie de normes i paràmetres que s'han de garantir per a assegurar-nos que al pis no hi entrarà cap màfia, sinó una família que vol tenir un sostre on posar-se i viure tranquil·lament. És el contrari del que fan alguns ajuntaments quan declaren que les okupacions porten malestar amb els veïns. Més aviat és tot el contrari, però com que només diuen això, la gent cala aquest missatge i es cega. Hi ha molts tipus d'ocupacions.

En quines situacions us heu trobat com a associació? Recordes alguna que t'hagi cridat especialment l'atenció? Com va acabar?

Pere: Moltes vegades són famílies en una situació molt precària, recordo diverses famílies on barrejaven la llet amb aigua per arribar a final de mes i poder pagar el rebut. Aquestes famílies acudien a la PAH completament des-trossades i desconsolades.

Sentien vergonya de la seva situació i per això vam decidir per una assemblea prèvia amb un nombre més reduït de persones perquè normalment comptem amb un gran nombre de persones en cada assemblea i això pot resultar intimidant pels nous membres de la PAH.

Consideres que la PAH és un moviment social? Com definiries el concepte de moviment social?

Pere: És un moviment social transversal com comentàvem al principi, on no hi ha càrrecs i es treballa de manera horitzontal. Tothom és igual que l'altre tot i que hi ha gent que hi ha gent que en sap més sigui per experiència o perquè se'n preocupa més.

Coneix en què consisteix el moviment okupa com a alternativa d'autogestió i comunitat? Quina opinió tens respecte a aquesta manera de mobilitzar-se?

Bé, no som nosaltres, però no hi estic en contra. No obstant això, no ens barregem, ells fan una okupació perquè com hem dit hi ha molts tipus d'okupacions. No és la nostra, però sempre hi estaré d'acord sempre que no s'okupin cases de particulars. Sé que hi ha activistes com jo que okupen un local, si aquest espai és d'un particular, no hi estaré d'acords, però si és de grans tenidors o d'un banc i que a més a més està abandonat, si senyor. I si a partir d'aquí es pot fer un centre social pel veïnat, estic completament d'acord.

Quina estratègia creus que duen a terme els diferents mitjans de comunicació envers els desallotjaments, els moviments socials, la okupació, el pagament d'hipoteques i la PAH?

Armand: És un tema desconegut on moltes vegades falta transparència alhora d'explicar les coses, s'expliquen d'esbiaixades. Els polítics tenen aquesta habilitat d'explicar les coses tal com a ells els interessa, hi ha molta demagògia i "palabreria".

Pere: Hi ha molta decomunicació i cala molt el missatge de: "se van dos días a la playa i ya les entran okupas en su casa". Això és completament mentida, i els ajuntament de la zona metropolitana juguen amb aquest sentiment i en la por de la gent, una eina bestial. Si que hi ha una minoria que ho fa, que el seu ofici és rebentar portes, però no la PAH ni el moviment okupa. Al contrari, si alguna vegada ens adonem d'això ho denunciem, som els primers als que els afecta, ja que quan ens posen a tots en el mateix lloc.

T'atreveixes a fer una previsió social de futur sobre el desenvolupament de les lleis amb relació als desallotjaments, la llei de la vivenda, etc? I del moviment okupa?

Pere: Bé, dependrà en bona part del govern que hi hagi en tot moment aquí a Catalunya i a Espanya. Si la situació és com la del principi quan hi havia el PP i aquest any acompanyat de VOX, la situació serà molt pitjor a la previsió que es pugui fer. Ni m'atreveixo a fer-la.

Armand: Aquí també el problema és l'economia, que actualment no pinta bé. La previsió que tenim a mig i curt termini no és gaire bona, amb la qual cosa, si la situació va pitjor en

l'àmbit econòmic, pugen els interessos com està passant ara i, la situació no pot millorar gaire. Per contra, quan hi ha bonança econòmica, tothom compra i lloga i no hi ha problemes, quan la cosa va de baixada, es complica moltíssim.

A més, tampoc es farà mai una llei fixa sobre les okupacions i els lloguers socials perquè la tombaran en els pròxims governs. La que vam firmar el febrer de 2021, tenim tots els números per a que el PP i VOX intentin tombar-la al Constitucional o al suprem, malauradament funciona així. Hem d'intentar aconseguir els majors lloguers socials per intentar aprofitar la llei mentre duri.

Pere: El temor que jo tinc i que espero que no es compleixi és que actualment la construcció europea s'està refent. Aquí a Martorell s'està construint la Sínia, un lloc que es va projectar de fer 8 anys enrere. La gent comprarà i està comprant en el moment que està a un preu determinat.

Fins ara el diner no tenia quasi valor i, ara, tots aquests venedors de pisos s'estan afanyant a vendre perquè aquest preu pujarà i els interessos aniran pujat cada cop més. Si els interessos pugen tant, passarà com la crisi del 2008: petarà la bombolla i tornarem altra vegada al principi. Això suposarà una suma del que hi ha ara amb el que vindrà. No voldria que passés, però té tots els números. Creuem els dits.

Sandra Lopez Elias **Exdirectora de BBVA d'Esparreguera i actualment docent.**

Entrevista realitzada el 33/03/2022

Sandra López Elías va ser directora de l'Oficina BBVA d'Esparreguera durant més d'una dècada. Actualment és docent de Batxillerat i Secundària.

Presenta't, en quin banc vas treballar? Quants anys hi vas treballar? Quina funció tenies o quin càrrec hi ocupaves?

Sóc la Sandra Lopez Elias i vaig treballar al BBVA, que inicialment era Caixa Terrassa, però que després, precisament en l'any 2009 vaig ser directora i, quan va venir la crisi immobiliària, va haver-hi un moviment de fusions i vaig acabar al BBVA pel 2013 aproximadament. Des d'aleshores, he estat dotze anys de directora.

Quins consideres que són els motius econòmics principals pels quals les persones tendeixen a ocupar?

Sempre, sobretot eren persones que estaven a l'atur, que es quedaven sense vivenda i al final, perquè el que havien de fer era buscar-se un sostre perquè realment les autoritats legals tampoc ho faciliten. I també es pot donar com un moviment de protesta. De fet, jo he parlat amb persones que firmaven dacions en pagament i lloguer social i li deia: Ostres, això és molt injust, no? Per les persones que cada dia es lleven, treballen i paguen la seva hipoteca. I ells em contestaven: Doncs que no la paguin. Perquè realment, ells cada vegada més, es temien això i si no l'economia no aniria bé.

Molts mitjans de comunicació pateixen una espècie de crisi terminològica, no saben com anomenar ben ve a aquest moviment també perquè no sempre té la mateixa finalitat. Quina és la visió que té el banc en aquest aspecte?

Bé, inicialment, es va rebre molt malament tot aquest moviment i, a més, atacaven moltíssim a les oficines, ocupaven. La meua oficina va ser ocupada durant tres dies, van tirar a terra tota la documentació que teníem a l'oficina i inclús insultaven als empleats. Jo tenia un equip de vuit persones al càrrec meu i els insultaven. Estaven molt enrabiats i, al final, quan van sortir d'allà el tercer dia per ordre judicial, es van haver de desocupar precisament per aquestes protestes. No obstant això, no era habitual, normalment les ocupacions havien de ser més pacífiques, però en el nostre cas van ser més violentes. El banc, al principi ho agafa molt malament, de fet, hi havia un departament en el banc que negociava amb aquesta gent. Al final, com tot, es va començar a normalitzar i a arribar a acords que també beneficiaven al client final.

En quines situacions us heu trobat com a bancs? Recordes alguna que t'hagi cridat especialment l'atenció? Com va acabar?

Aquesta que acabo d'explicar potser seria la més flagrant, però jo recordo també signar molts refinançaments els de la plataforma d'allà, a vegades em feia una mica de ràbia perquè els de la plataforma no feien res i després feien la foto per després publicar-ho i tal, però a vegades algun client ens venia amb algú de la plataforma per negociar aquest refinançament. Inicialment potser sí que tenia més sentit,

perquè el banc no estava per refinançaments, però després, a mesura que es va normalitzar i el banc ja negociava, potser aquest pes va baixar. Recordo una família que estaven ocupant una vivenda del banc que em van venir a dir que donéssim d'alta els comptadors de la llum, de l'aigua i de tot perquè el seu marit es pujava a la teulada per connectar-ho i el banc tenia una responsabilitat en aquesta situació, demanant que paguéssim, també, els subministraments.

Quines són les actuacions que feu quan us trobeu amb una residència del banc ocupada? La llei està a favor vostre?

No, no està a favor nostre. De fet, està encara molt mal vist que hi hagi immobles que estiguin desocupats i, al final, per que fa a oficines l'únic que fas és notificar-ho al departament dient que aquella residència està ocupada. A vegades també ens hem trobat amb veïns que han vingut a queixar-se de què la casa del seu costat acaba de ser ocupada demanant al banc que hi fes alguna cosa perquè hi ha la por que sigui gent violenta que els provoqui malestar. A més, en el moment que hi ha moltes ocupacions en un barri, les vivendes d'aquest barri perden valor, i això no agrada a la gent.

Quines lleis actuals a escala nacional qualificaries que tenen polítiques més adients a les situacions vulnerables de la població pel que fa a habitatge?

Fins ara el diner no tenia quasi valor i, ara, tots aquests venedors de pisos s'estan afanyant a vendre perquè aquest preu pujarà i els interessos aniran pujant cada cop més. Si això ocorre, passarà com la crisi del 2008: petarà la bombolla i tornarem altra vegada al principi.

Això suposarà una suma del que hi ha ara amb el que vindrà. No voldria que passés, però té tots els números, creuem els dits.

Als països nòrdics, sobretot a Suècia, tenen unes vivendes socials preparades i allà sí que realment tothom té dret a un habitatge i les autoritats s'impliquen en aquesta causa.

Però aquestes vivendes són rotatives, formen a persones, s'asseguren que aconseguixin una feina i, un cop estiguin estables donen pas a unes altres persones que ho necessitin.

A escala nacional no hi ha lleis a favor de l'habitatge, la Constitució assegura que tens dret a l'habitatge, però no especifica res. Llavors, té sentit que hi hagi moviments ocupes. Si aquest aspecte estigués més regulat o ajudessin més, potser el moviment okupa no es donaria.

A Catalunya, creus que l'ús i l'apropiació dels habitatges per part dels bancs és correcte? Tenint en compte que treballem en un banc, com hauria de ser per a tenir en compte als afectats i a l'economia?

Penso que ara ha millorat molt més, però va haver-hi un temps que no. Hi havia un volum important de vivendes que el banc no sabia ni com treure's de sobre. En un moment donat, aquestes vivendes es van vendre amb fons immobiliaris i potser no va ser el més adequat. Potser, si aquestes vivendes s'haguessin posat com a lloguer social (que hagués sigut el més adequat), aquest problema s'hauria resolt i la societat s'hauria beneficiat.

Quines propostes a favor del poble té un banc que la majoria de la població desconeix?

Jo que vinc d'una caixa d'estalvis, quan no érem caixa d'estalvis, teníem l'obligació que

el 50% dels beneficis els havíem de donar o aplicar a obra social. Això era una obligació i, per tant, la societat s'hi beneficiava més que ara. En el moment que va haver-hi totes aquestes fusions, el banc com a societat anònima, es va deure als seus accionistes i en aquest punt va esdevenir més egoista. Tot i això, es fa obra social. Recordo que fa anys, el BBVA va donar varies vivendes a l'ajuntament de Barcelona perquè les poguessin usar com a lloguer social. Però això no es va publicitar enlloc i hauria estat important publicitar, perquè em vaig adonar que les poques coses que fa bones el banc, no les publiciten i moltes vegades ressalten coses que no ho són tant. El banc realment fa coses bones pel poble encara que potser no en el volum que faria falta. No obstant això, penso que les autoritats també haurien de fer molt més.

Quina creus que serà la tendència ocupa en el futur? Hi haurà mesures per part dels governs o dels bancs?

Crec que la tendència okupa ha baixat perquè va acord a les crisis econòmiques. Ara, realment, tot i que hem passat una pandèmia no estem en crisi econòmica i això també és important. Ens trobem en un moment de creixement encara que ja veurem què passarà en un futur amb tot el tema dels preus energètics i la guerra a Rússia, perquè cada vegada la població s'empobreix més. Els governs penso que no faran res i els bancs puc assegurar que, de moment, tampoc. De fet, tot el tema del refinançament l'han restringit. Actualment, estem en creixement econòmic i, per tant no es farà cap actuació ni es prendrà cap mesura. Si en algun moment hi ha un decreixement econòmic, aleshores sí que s'ho plantejarien.

Entrevistes als CSO, Casals Populars i Ateneus

Per ordre cronològic

CASAL POPULAR D'ESPARREGUERA

Presenta't, En quin ateneu, CSO, casal, dones el teu suport o participes?

Em dic David i he estat en diferents col·lectius tot i que ara mateix estic aquí a Esparreguera participant de la Barraka alternativa, que és un espai que s'ocupa més de la feina d'oci i lleure, és un espai més festiu tot i que també fa coses polítiques. També participo del Casal popular d'Esparreguera, que ara mateix no disposa d'espai físic però s'està treballant per tornar a reactivar-lo i realitzar, també, feina política.

Quina és la història del projecte en el que estàs involucrat/da? Com es va fundar?

La barraka es va fundar fa uns 20 anys. Va haver quatre o cinc persones d'Esparreguera que es van motivar, van començar a fer festes cada any i, a partir d'aquí es va generar progressivament, un espai més seriós que paral·lelament es va anar construint amb el casal. El casal era l'espai més polític i l'espai físic, tot i que les dos són espais polítics. La barraka es dedicava més a festes, però actualment, arran de la desaparició del casal i l'espai, s'ha anat generant més activitat al poble, tot i que ara s'està intentant reactivar el casal.

¹Fira de la Passió de Catalunya amb l'objectiu de potenciar el comerç local, augmentar el vincle amb les entitats de cultura popular de la vila i, al mateix temps, divulgar el patrimoni teatral i cultural d'Esparreguera.

Quines activitats públiques es solen fer al teu CSO? (tipus, temàtiques, organització)

Bàsicament, la Barraka s'encarregava, fins fa 4 o 5 anys, de fer la festa major d'estiu alternativa i alguna activitat de la festa major d'hivern. El casal s'ocupava més d'actes de dies assenyalats com el 8M, el 25N, el 12 d'octubre, etc. A més, el casal també s'ocupava de fer activitats setmanals, cosa que va desaparèixer, i ara la barraka ha anat cobrint això i fent activitats fora de les festes majors. Algunes de les activitats que es realitzaven al casal eren, sobretot, encarades al poble en termes de feminisme, política, etc.

Ara mateix, les activitats planejades són un quinto de Nadal, alguna activitat a les festes majors d'hivern, a la fira Passió¹. L'any passat es va començar a fer un concurs de música de grups del Montserratí, per promocionar música local. També es va fer, paral·lelament amb Turbina (un espai feminista d'Esparreguera), una col·laboració per fer activitats conjuntes, xerrades feministes, tallers d'art, etc.

Quin tipus de gent hi va (usuaris/participants)?

Realment, sí que és veritat que, a excepció de Barcelona, el moviment okupa sol estar una mica més deslligat dels veïns. És trist però és veritat. A Barcelona, per exemple, com que sí que hi ha una bona xarxa i porten molts anys d'història, llavors, l'okupació és un tema que està més arraigat. Aquí, gent que okupi, tristament, més aviat són gent que no pot accedir a un local, no per activitats polítiques.

Teniu alguna relació amb l'associació de veïns, vocalies de joventut, etcètera?

Si, sobretot des de barraka perquè és on es monten actes que necessiten més infraestructura, més espai públic okupat, etc. Llavors sí que es necessita connexió amb l'Ajuntament i es treballa una mica amb ells, almenys per notificar, quadrar horaris amb totes les entitats, etc. Més enllà d'això, intentem col·laborar amb totes les entitats del poble, de fet ara a la primavera volem muntar una festa d'entitats semblant a la que es fa a Olesa (poble veí), però intentant agafar el màxim d'entitats possibles i inclòint a tothom qui vulgui. Realment hi ha moltes entitats al poble però hi ha poca xarxa de connexió entre elles, llavors, també es vol potenciar això. Però no acostumem a treballar directament amb ajuntaments.

Per què vas decidir participar en l'okupació?

Bé, jo, personalment m'he criat a Barcelona, a Sants, llavors ja és una cosa que bé del barri. Alhora de venir a Esparreguera, vaig voler veure què hi havia aquí. Jo venia de la temporada que sortia cada divendres a Can Vies¹, aleshores, tot això ho he volgut mantenir.

Per què creus que és important l'existència del moviment okupa?

Realment és, segurament, dels contrapoders més silenciats però dels més necessaris. Són espais que realment són de tothom i no són de ningú i, si es porten ben portats, són espais 100% alliberats. Som nosaltres els que decidim què volem i què no.

Podries definir breument en què consisteix el moviment okupa com a alternativa d'autogestió, lluita, etc?

Realment, el moviment okupa és molt ampli i fer una definició sobre el moviment és incloure moltes coses, però segurament el definiria com una espècie de contra poder que va fent treball de formigueta però fa, també, que la flama no s'apagui.

Construint la teva propia definició de moviment social, creus que el moviment okupa s'ha de considerar un moviment social?

Jo entenc que sí, al final, les lluites que defensa són lluites per l'habitatge, lluites per una vida digna, per drets, etc.

Quins consideres que són els motius principals per els quals existeix el moviment okupa?

Penso que les desigualtats econòmiques i de classe, i que això porta a tota la resta.

Quins valors defenses en l'okupació?

Sobretot, autogestió. Encara que, la okupació no és el mateix, tot i que ha de ser-ho, si és per necessitat d'un habitatge que si es un espai social, ja que llavors entren el joc moltes altres casuístiques. Al final, l'assemblearisme i l'autogestió no té perquè anar lligat a la vivenda ni la propietat privada. Des del punt de vista de casal, els valors que defensem són horitzontalitat, feminisme, ecologisme, assemblearisme, autogestió, etc.

1 El Centre Social Autogestionat Can Vies és un centre social autogestionat okupat des de 1997 molt important en el moviment okupa

L'anarquisme és un dels valors que defensen?

En el nostre cas, Casal i Barraka estan vinculats a l'Esquerra independentista i, més aviat, s'enmarcarien en el socialisme i comunisme. Els valors de l'anarquisme estan a pràcticament tots els moviments socials, el tema de l'horitzontalitat, l'acció directa, el treballar sense intermediaris, etc. Però, autodefinir-se com a anarquistes és un tema que no compartim, justament, no va sortir com a valor del casal en l'assemblea, tot i que tampoc s'ha debatut. A nivell personal et podria dir la meua opinió, però a nivell de col·lectiu és complicat.

Quines variacions s'utilitzen en el llenguatge? Així com la "k", per exemple? Per què s'utilitzen?

Al final, la "k" prové de la tradició punkie, una incomformitat de tot el que estigui establert. "Anti todo", escrivim com ens dona la gana. A nivell simbòlic és un element que reflecteix aquesta oposició al sistema, a la manera tradicional del sistema.

Quin és el significat del símbol del moviment okupa? Per què no es coneix el significat exacte?

El tema de la A circular és el cercle compartit: "anarquía y orden". La "O" és l'orden i la "A", l'anarquia. I, possiblement, la fletxa deriva d'aquí, ja que s'assembla bastant a una "A". Així, aquesta "A" lliga aquests dos moviments: l'anarquisme i l'okupació. Però tradicionalment, si que venia més lligat al moviment lliibertari, però ara, fins i tot la PAH ho fa.

Quina estratègia creus que duen a terme els diferents mitjans de comunicació envers l'okupació?

Malament, molt malament. Ho retracta com una cosa molt perillosa i negativa. Ho fan servir perquè la gent tingui por i s'instal·li alarmes. L'arrel de tot és la propietat privada i sense propietat privada no s'aguanta el sistema. Bàsicament, fan servir la por de que t'okupin per mantenir la propietat privada i que no es desenvolupin altres maneres de viure.

Partint el fet que existeix un discurs extern al moviment construït des del prejudici amb l'objecte de marginalitzar i invisibilitzar les alternatives proposades per l'okupació, quins mitjans de comunicació dels CSO's alternatius als convencionals coneixes?

Sí, InfoUsurpa, Causa en la Red, La Directa aquí a nivell local, n'hi ha unes quantes. Són mitjans, sobretot, d'internet o, fins i tot, paper com és el cas de La Directa.

D'altra banda, també hi ha tot el tema de pancartes, cartells i accions al carrer, que serien canals de comunicació més directes, ja que al cap i a la fi, trobar-te tot això al carrer de manera directe és molt efectiu.

També és veritat que abans, per a cada col·lectiu, es portava una revista. Això estava molt guai perquè hi havia informació per tot arreu i era una manera fàcil i ràpida de donar el teu missatge, tot i que també hi havia més tradició de lectura de diaris i revistes. Però mitjans de comunicació on inclouen a periodistes o militants treballant, n'hi ha les mencionades i alguna més.

Creus que les propostes reaccionaries del moviment okupa es podrien arribar a dur a terme en el cas que aconseguissin una gran influència en el conjunt de la societat?

Sí, si no so estaria aquí. Jo parteixo de la base de que ja s'ha dut a terme en aquests mateixos carrers no fa tants anys i, per tant, es pot repetir.

Creus que la ideologia i els valors que proposa el moviment okupa són realistes pel conjunt de la societat? Es podrien arribar a valorar com a nova forma de vida?

Jo ho trobo súper realista, és a dir, sorgeix d'una necessitat real. De fet, ja és una forma de vida per molta gent. És complicat d'imaginar, però jo he anat a alguns Centres Socials Okupats on la gent hi viu com creu que ha de viure. I també hi ha pobles que ja són així, com a poble.

T'atreveixes a fer una previsió de l'okupació en el futur?

Penso que és difícil, m'agradaria que tornés a ser com era als noranta, però no sé si podria arribar a passar. Tristament, sembla que el moviment va a menys, en comptes d'anar a més. Crec que la previsió depèn de com evolucioni tot, fa uns anys okupar era un fet habitual i ara sembla molt estrany, encara que la PAH ha tornat a normalitzar-ho.

D'altra banda, jo crec que es pot convertir en alguna cosa més visible, que es deixi de veure com un fet de punkies i sigui un fet més de famílies. En definitiva, que sigui un moviment ciutadà més ampli i menys estereotipat.

Què creus que seria interessant parlar. hi ha alguna cosa que no apareix mai als mitjans de comunicació com la televisió i que és important i interessant?

Bé, sí que és interessant veure com el moviment té alts i baixos com tot a la vida. Va haver un boom del moviment cap al 2011, que portava una anys parat després de la gran activitat dels anys noranta. Ara mateix no és el moment més àlgid del moviment okupa ni del moviment de carrer en general, és un fet que està parat des de la pandèmia.

També penso que hi ha molta desconeixença i és molt interessant, molts cops no es dona l'okupació perquè no se sap molt bé com s'ha de fer.

CASAL POPULAR BLANCA BARDEIRA

Entrevista feta per escrit el dia 06/11/2022

Presenta't, En quin ateneu, CSO, casal, dones el teu suport o participes?

Sóc Sofia i sóc membre activa del Casal Popular Blanca Bardiera des dels seus inicis.

Quina és la història del projecte en el que estàs involucrat/da? Com es va fundar?

Des del 2006, arran del naixement de les Festes Majors Alternatives La Petita, un grup autogestionat de persones van formar un col·lectiu assembleari anomenat (Assemblea Popular de Sant Feliu). Aquest col·lectiu de base, va treballar activament des de llavors en lluites sociopolítiques de diferents àmbits i va mantenir com un dels objectius clau la necessitat d'un espai autogestionat. Part de les activistes ja venien d'experiències autogestives. Quan pensàvem en un espai idoni vam plantejar-nos l'opció de llogar un local, però no veiem possible sostenir el projecte a nivell econòmic,

alliberar també va ser una opció que no vam acabar executant, ja que no ens veiem amb forces reals per sostenir-la i defensar-la a mig plaç. Des de llavors i després de debats en profunditat vam arribar a la conclusió que volíem donar vida a alguns dels espais de propietat municipal que estaven buits i sense vida i vam començar la campanya Volem un casal. No va ser fins a l'any 2017 que el Casal Popular Blanca Bardiera veu la llum a l'antic edifici de la Creu Roja després de tres anys de campanya a peu de carrer i de pressió al consistori. Pel camí i durant aquest anys es van sumar noves persones al projecte i la idea es va anar enfortint.

Quines activitats públiques es solen fer al teu CSO? (tipus, temàtiques, organització)

Des de Blanca Bardiera hem realitzat una gran varietat d'activitats com xerrades, tabalades populars, kafetes, concentracions polítiques en contra d'aspectes socials, projecció de pel·lícules, i fins i tot hem fet tornejos antiracistes en festes populars.

Teniu alguna relació amb l'associació de veïns, vocalies de joventut, etcètera?

Si, la particularitat del Casal Popular Blanca Bardiera és que és i sempre ha estat un espai intergeneracional, que aplega diferents col·lectius i moviments socials.

Per què vas decidir participar en l'okupació?

Bé, com he dit, després de debats profunds vam arribar a la conclusió que volíem donar vida a alguns dels espais de propietat municipal que estaven buits i sense vida.

Per què creus que és important l'existència del moviment okupa? Podries definir breument en què consisteix el moviment okupa com a alternativa d'autogestió, lluita, etc?

Els espais autogestionats són imprescindibles per a la vida. En un model social basat en la discriminació, la construcció de l'alteritat i les violències estructurals poder tenir un espai relacional segur esdevé una necessitat. Requereix compromís col·lectiu, però l'efecte «taca d'oli» existeix. El «moviment okupa» ha estat la llavor que ha donat peu a altres formats.

Construint la teva pròpia definició de moviment social, creus que el moviment okupa s'ha de considerar un moviment social?

És un moviment social i alhora casa de moviments socials. Els espais alliberats com comentava abans, esdevenen terreny fèrtil per noves idees, projectes, contactes... sense aquests espais moltes accions, activitats i trobades no serien possible.

Quins consideres que són els motius principals per els quals existeix el moviment okupa?

El primer és la pura necessitat, en un món on tot es monetitza i que basa el seu funcionament en l'explotació capitalista, crear espais que surten d'aquesta dinàmica és una necessitat. Per altra banda, existint com a tal continua assenyalant com de violent és aquest sistema. Durant la darrera dècada s'ha pogut observar com s'ha anat modificant l'opinió pública en relació a la ocupació destinada a la vivenda, ja que l'habitatge ha estat una necessitat bàsica no coberta per l'estat (tot i que així ho recullen les lleis) i els moviments autogestionats han lluitat per exigir i trobar sortida a una crisi sistèmica.

Quins valors defenses en l'okupació? Per què?

Des del Casal Popular Blanca Bardiera treballam per ser un espai obert, anticapitalista, feminista, internacionalista i ecologista. Un lloc des d'on oferir alternatives al model polític econòmic i social actual. Un espai de dinamització i agitació social, cultural i política, intergeneracional i d'organització assembleària i autogestionària que aglutina persones amb inquietuds i moviments socials.

Quina estratègia creus que duen a terme els diferents mitjans de comunicació envers l'okupació?

Els mitjans massius i a sou del poder sempre tindran un discurs contrari a allò que els qüestionen. Bàsicament, hi ha dues opcions o invisibilitzen o criminalitzen.

Partint el fet que existeix un discurs extern al moviment construït des del prejudici amb l'objecte de marginalitzar i invisibilitzar les alternatives proposades per l'okupació, quins mitjans de comunicació dels CSO's alternatius als convencionals coneixes?

Aquest fet ha anat evolucionant notablement en els darrers anys. Fa deu anys existien publicacions autogestionades arreu del territori. Publicacions en paper editades per activistes. A Sant Feliu existia el Sant Feliu Respon publicació autoeditada que va sobreviure durant més d'una dècada. Actualment, amb l'ús de les TRIC cada col·lectiu fa servir els seus canals digitals propis.

Creus que les propostes reaccionaries del moviment okupa es podrien arribar a dur a

terme en el cas que aconseguissin una gran influència en el conjunt de la societat?

Ojalá! Si analitzem la realitat veníem que algunes pràctiques habituals s'han traslladat a la societat especialment en moments de crisi com per exemple els menjadors populars, els mercats d'intercanvi, els espais de cura autogestionats... i com abans deia l'okupació com a via per garantir el dret bàsic a la vivenda. Si tota la societat caminés de manera cohesionada cap al trencament de la subordinació al sistema capitalista (i totes les violències derivades d'aquest), la societat seria una altra.

Creus que la ideologia i els valors que proposa el moviment okupa són realistes pel conjunt de la societat? Es podrien arribar a valorar com a nova forma de vida?

No crec que siguin una nova forma de vida, són una forma de vida, de fet la més antiga i funcional. La col·lectivització i la vida comunitària continuen sent un pilar social en moltes estructures, no deixa de ser una fórmula per posar la vida al centre. Òbviament és una realitat no existent, a totes ens atropella la vida, es fa mal, i contagiem els espais en què participem, però els defensem per què els sentim necessaris.

T'atreveixes a fer una previsió de l'okupació en el futur?

Ui doncs no... crec que sempre trobarem l'esquerda per sobreviure a aquesta realitat cada cop més cruenta, però l'augment de la representativitat i el poder de l'extremadreta, la precarització de les persones, la precarietat econòmica... tot indica que cada cop viurem en un món menys lliure, més repressiu i més discriminatori. Tot i així continuarem caminant.

CAL SUÍS

Entrevista realitzada el 10/11/2022

Presenta't, En quin ateneu, CSO, casal, dones el teu suport o participes?

Sóc membre de la masia okupada Cal Suís (Esplugues de Llobregat), que forma part d'un conjunt de diverses entitats antirepresives.

Quina és la història del projecte en el que estàs involucrat/da? Com es va fundar?

Els polític de torn ens vam prometre que quan l'expropiessin, Cal Suís seria pel barri. A l'hora de la veritat, la cedien a Sant Joan de Déu. Els veïns del barri juntament amb joves d'Esplugues vam entrar i, amb una assemblea, vam decidir quedar-nos i okupar-la. Després de lluitar-ho en molts plens, es va arribar a un acord verbal de que podiem fer servir l'espai fins que ells hi trobessin un altre ús.

Quines activitats públiques es solen fer al teu CSO? (tipus, temàtiques, organització)

Ens organitzem mitjançant assemblees. En l'actualitat hi ha dos grups que estan pràcticament tots els dies: els horts i els músics. A més a més, hi ha tallers puntuals que es fan durant el mes. També es fan activitats varies com assemblees i d'altres.

Quin tipus de gent hi participa?

Al centre okupat hi ve gent de totes maneres: joves, persones de mitjana edat, gent gran i fins i tot canalla.

Teniu alguna relació amb l'associació de veïns, vocalies de joventut, etcètera?

Sí que hi ha relació amb l'associació de veïns, però amb vocalies institucionals, no.

No obstant això, sí que tenim algun contacte amb assemblees de Caus i l'Ateneu d'Esplugues.

Per què vas decidir participar en l'okupació?

Des dels 15 anys he caminat per Cal Suís i he estat fent activitats amb el Cau (dels 15 al 18 anys). Un cop m'he fet més gran tenia la motivació i les ganes de formar part de l'assemblea i construir alternatives des de Cal Suís. Volia aportar el meu granet de sorra i fer més gran el projecte.

Per què creus que és important l'existència del moviment okupa? Podries definir breument en què consisteix el moviment okupa com a alternativa d'autogestió, lluita, etc?

Avui a dia és molt difícil trobar un pis amb un lloguer assequible, hi ha molts pisos buits i gent que no té cap lloc on viure o que no pot marxar de casa. Per tant, és legítim okupar-los. Els espais okupats i autogestionats com Cal Suís son espais alternatius al sistema, on entre totes construïm el que volem i oferim activitats al poble. Son espais de creixement i aprenentatge on tothom hi té cabuda sempre que respecti a les persones que s'hi troben.

Podries definir breument en què consisteix el moviment okupa com a alternativa d'autogestió, lluita, etc?

I tant, el moviment okupa consisteix en dotar de vida i estructures espais buits o sense ús per una millora col·lectiva. Un espai on fer front a les injustícies que es viuen dia a dia en aquest sistema. En definitiva, un espai de canvi i transformació.

Construint la teva propia definició de moviment social, creus que el moviment okupa s'ha de considerar un moviment social?

Si, rotundament.

Quins consideres que són els motius principals per els quals existeix el moviment okupa?

La necessitat de tenir un sostre, ja que no et pots permetre un lloguer. Neix, també, de voler generar espais populars i autogestionats diferents als ja existents, de construir col·lectivament i no des de la part individualista, generar espais de política social on incentivar la transformació social, d'oferir activitats socials al poble...

Quins valors defenses en l'okupació?

Principalment, l'autogestió, l'assemblearisme, l'autonomia, transformació. etc

Quines variacions s'utilitzen en el llenguatge? Així com la "k", per exemple? Per què s'utilitzen?

Ho desconec.

Quin és el significat del símbol del moviment okupa? Per què no es coneix el significat exacte?

Ho desconec.

Quina estratègia creus que duen a terme els diferents mitjans de comunicació envers l'okupació?

Definitivament, criminalitzar i marginalitzar l'okupació i fer créixer l'estigma que hi ha cap aquest cada cop més.

Partint el fet que existeix un discurs extern al moviment construït des del prejudici amb l'objecte de marginalitzar i invisibilitzar les alternatives proposades per l'okupació, quins mitjans de comunicació dels CSO's alternatius als convencionals coneixes?

La Directa com a diari crític i social acostuma a donar veu a espais autogestionats i okupats

T'atreveixes a fer una previsió de l'okupació en el futur?

Penso que hi haurà un augment d'aquesta fruit dels preus de lloguer i la situació econòmica de la població. També degut a la feina que s'està fent des del moviment per l'habitatge (sindicats d'habitatge, PAH...).

ATENEU POPULAR LA PAPPARRA

Entrevista realitzada el 22/11/22

Presenta't, En quin ateneu, CSO, casal, dones el teu suport o participes?

Doncs el meu casal és un Ateneu popular, l'ateneu Popular La Papparra, a Sant Joan Despí.

Quina és la història del projecte en el que estàs involucrat/da? Com es va fundar?

Nosaltres vam començar amb el projecte a finals de 2015, on hi havia altres moviments al poble i una certa gent que ens coneixem de veure'ns a altres espais. Clar, la majoria no tenien un lloc físic on poder realitzar activitats, i trobavem que era una cosa que faltava al nostre poble. Llavors, arran de parlar-ho en diverses ocasions vam decidir agrupar-nos un dia a veure si s'animava més gent i engegàvem un projecte que tingués tirada i poguessim tirar endavant. Aleshores, a final del 2015 és quan es va fer una primera reunió on va assistir bastanta gent per ser un poble petit i molt desconectat. A partir d'aquí, vam anar fent quedades periòdiques fins que va sortir el projecte.

Vam trigar any i mig, més o menys fent activitats quan podíem per recollir diners, fins que vam poder obrir el local el febrer del 2017. Així, el nostre Ateneu no està okupat, tot i que vam tenir el debat de: Què volem fer? Volem okupar un lloc o el volem llogar. Llavors, d'aquí va sortir que volíem una cosa més estable, ja que per nosaltres okupar requeria molts esforços físics, molta implicació, un grup nombrós de persones, etc.

En definitiva, organitzar-ho de manera molt diferent. Llavors vam decantar-nos per l'altre opció que era poder llogar un espai amb molta més estabilitat i calma.

Quines activitats públiques es solen fer al teu CSO? (tipus, temàtiques, organització)

Nosaltres teniem activitats més grans com la calçotada que sempre fèiem, o les festes majors alternatives. També vam començar a fer un quinto per Nadal, etc i després, en el nostre dia a dia doncs teniem un grup d'anglès que vam començar, s'han fet cicles de cinema, es va començar un grup de portugués, etc. També obriem les tardes perquè teniem una botiga de roba lliure on es portava roba i la gent que volia agafava roba o, també havíem fet mercats de segona mà. Els divendres ens reuníem i feiem activitats disteses, si volíem mirar una pel·lícula la miràvem, o jugàvem a jocs de taula, etc. Als finals, es va unir també un grup feminista del poble i, llavors, es reunien allà i feien les seves pròpies activitats dins l'Ateneu.

Quin tipus de gent hi participa?

Crec que és bastant barrejat perquè, per exemple, a les festes alternatives potser sí que vé com un tipus de gent més jove, gent d'esplai, etc. I potser altres coses que hem fet doncs potser vé gent com més gran de 40 cap amunt. Al cicle cinema, les classes d'anglès i tal, venia gent que ja tenia la seva feina, com més estable. Clar, era com el nostre debat, que no sabíem com arribar a tothom o, sobretot, a la gent més jove.

Teniu alguna relació amb l'associació de veïns, vocalies de joventut, etcètera?

Clar, nosaltres vam començar a reunir-nos a l'associació de veïns i, llavors, sempre que hi havia alguna cosa per exemple les associacions de veïns aquí organitzen les festes de primavera o per tardor i, llavors, muntàvem una parada de roba de segona mà o el bar.

Era una manera d'autogestionar-nos per aconseguir diners per l'Ateneu. I també això, amb el grup feminista que va sortir més endavant, la cooperativa de consum quan feiem la calçotada perquè tot ho feiem quilòmetre zero d'aquesta cooperativa com les carxofes del Prat, els calçots de pagesos locals, etc Segur que amb algú més però no ho recordo ara mateix

Per què vas decidir participar en aquest Ateneu?

Doncs jo venia d'altres moviments i era una cosa que trobava que feia falta. Simplement per això jo crec, jo havia estat a moltes altres coses abans i em vaig trobar que faltava un espai. Ens havíem de reunir a llocs que potser no eren els més adequats i ens feia il·lusió poder tenir un projecte amb més continuïtat per fer altres tipus d'activitats, que poguéssim reunir a més gent, etc.

Per què creus que és important l'existència del moviment okupa o dels Casals i Ateneus en general?

Bé, sobre el moviment okupa jo diria que és important per reivindicar. Potser el moviment okupa surt com bastant de la gent jove que està descontenta, que arriba a un món que és horrorós en la seva totalitat. Un jove que té la necessitat d'independitzar-se però no té els diners suficients perquè la vivenda és supercara i, llavors, és com una reivindicació de dir: No, això ha de canviar. No pot ser que per a fer activitats o per tenir un accés digne a la vivenda hagi de passar per coses que són inviables en aquest punt de la meua vida.

D'altra banda, els Ateneus en general, siguin okupats o no, són importants per donar sortida a diferents aspectes, per funcionar com un

punt de trobada per diferents col·lectius o persones que puguin trobar-se allà i fer tot tipus d'activitats o protestes o el que sigui.

Podries definir breument en què consisteix el moviment okupa com a alternativa d'autogestió, lluita, etc?

A veure si puc, el moviment okupa és una reivindicació per fer veure les mancances de la nostra societat en els temes de vivenda concretament.

Construint la teua pròpia definició de moviment social, creus que el moviment okupa s'ha de considerar un moviment social?

Si, i tant.

Quins consideres que són els motius principals per els quals existeix el moviment okupa?

Jo diria això, gent jove que no troba cap altra sortida, gent que vol independitzar-se però no té els recursos i, en el cas de moviment okupa no només per viure en aquell lloc sinó com un casal, doncs com a reivindicació de que davant la falta d'un espai al meu poble jo el crec i, potser no puc aconseguir un gran nombre de socis per aconseguir un lloc, però davant d'un edifici buit i inutilitzat, reivindico el fet de que hi ha espais buits en un poble amb una necessitat de llocs on fer activitats.

Quins valors defenses en l'okupació?

En el nostre Ateneu defensem principalment el feminisme, l'ecologisme, el cooperativisme, un lleure i oci alternatiu, ens preocupem pel tema de l'habitatge, per qualsevol tipus de discriminació i desigualtat social, pels drets LGTBIQ+, etc.

Quines variacions s'utilitzen en el llenguatge? Així com la "k", per exemple? Per què s'utilitzen?

No ho sé

Quina estratègia creus que duen a terme els diferents mitjans de comunicació envers l'okupació?

Bé, definitivament de criminalització.

Partint el fet que existeix un discurs extern al moviment construït des del prejudici amb l'objecte de marginalitzar i invisibilitzar les alternatives proposades per l'okupació, quins mitjans de comunicació dels CSO's alternatius als convencionals coneixes?

Sí, La Directa sobretot. També el Diari, tot i que no sé fins a quin punt és alternatiu o no.

Creus que les propostes reaccionaries del moviment okupa es podrien arribar a dur a terme en el cas que aconseguissin una gran influència en el conjunt de la societat?

Jo crec que sí que han tingut rellevància per exemple en el tema de les desocupacions de famílies que no poden pagar el lloguer i les fan fora, tot aquell moviment de la PAH crec que també va lligat una mica al moviment okupa. De qüestionar-nos per què hi ha gent que ha de marxar de casa seva.

Les reaccions davant d'això de persones que fan un bloqueig contra la policia i els mossos i en contrapartida contra aquests desnonaments. En aquests sentit, la llei de les desocupacions potser ha tingut com un petit canvi gràcies al moviment okupa i a la PAH.

Creus que la ideologia i els valors que proposa el moviment okupa són realistes pel conjunt de la societat? Es podrien arribar a valorar com a nova forma de vida?

Bé, jo crec que tristament no perquè potser no és un model o un tipus de vida que la majoria de la població pugui assumir o que pensi que és viable o que estigui bé. Però, jo crec que gràcies a això sí que poden haver canvis positius que puguin afectar a tota la societat. Es poden obrir portes a més lluites.

Quina creus que és la concepció de la joventut local? Què en destacaries? Quins canvis o tendències creus que predominen actualment?

Clar, depèn. Jo treballo a un institut i si miro el meu grup no veig a ningú així.

Quan jo estava a l'institut, la gent de la meua classe tampoc era així, i jo també em sentia com molt sola, em preguntava per què a ningú li preocupava tot això. Però hi era, jo he sigut jove i pensava que no era igual que la resta però que persones com jo sí que existien al món. Potser no som la majoria, però no generalitzaria aquesta tendència tampoc perquè els joves no només surten de festa, hi ha de tot. Per tant, tant de bó puguin sortir més llavors d'aquestes i que tinguin influència, però està com una mica desigual.

Centrant-nos en el teu cas, creus que més endavant us podrieu replantejar el fet d'okupar un edifici si fossiu persones diferents o un volum més gran de gent?

Mai diguis mai. Si realment fóssim molta gent i les energies fóssin diferents, que hi hagués molta gent jove i moltes més ganes, doncs sí, per què no?

T'atreveixes a fer una previsió de l'okupació en el futur?

Doncs no sabia dir-te, jo espero que afecti positivament per tot el tema de la PAH. Espero que es pugui regular d'alguna manera que sigui com il·legal per fora a la gent de casa seva quan no pugui pagar un lloguer o el que sigui, però no sabia dir-te si més enllà d'això podria passar alguna cosa que pugui passar. Potser també la gent que okupa per fer un Ateneu i en comptes de voler fer-los fora que es pugui arribar un conveni amb l'ajuntament de rehabilitar l'edifici perquè s'estan oferint activitats de cara a la població. Que puguin com ajudar, no sé, en el meu món de fantasia.

ATENEU POPULAR LA MÀQUIA

Entrevista realitzada el 13/11/2022

Presenta't, En quin ateneu, CSO, casal, dones el teu suport o participes?

Em dic Albert Alonso, sóc de Gavà i sóc membre de l'Ateneu popular La Màquia, un ateneu a Gavà que porta gairebé deu anys de vida.

Quina és la història del projecte en el que estàs involucrat/da? Com es va fundar?

Bé, l'Ateneu sorgeix d'una colla d'amics, coneguts, etc de Gavà que decidim començar un projecte col·lectiu davant la impossibilitat de trobar espais culturals i de debat sense una intromissió institucional per part de l'ajuntament, és a dir, vertebrar un espai autònom i autogestionat, que tothom se'l pugui fer seu i on puguin entrar tot tipus de projectes populars.

Quines activitats públiques es solen fer al teu CSO? (tipus, temàtiques, organització)

Doncs, ara mateix, com crec que gairebé tots els col·lectius i tots els Ateneus sobretot dels que conec del Baix Llobregat, estem passant un moment mal moment sobretot després de la pandèmia i d'altres problemes que hem tingut, i estem mirant de reorganitzar-nos i tornar. Però, com dic, l'espai estava obert a diferents propostes i diferents col·lectius, hi ha hagut des de cooperatives alimentàries, organitzacions polítiques, ha servit d'aula d'estudis, s'han fet cinefòrums, s'han fet diferents propostes i, òbviament tota presentació de llibres que ens hagi interessat o que s'hagin proposat. També estan cantant les 40, un grup de música de persones més grans que nosaltres que

assagen dins del local, i diferents grups, des de col·lectius en defensa de l'habitatge o diferents associacions que utilitzen el local com a punt de trobada o punt de reunió. Aquesta és una mica la idea, fer un local que estigui obert a tothom.

Quin tipus de gent hi va (usuaris/participants)?

Majoritàriament, hi ha gent de la meua edat, de 30 i 40 anys. També hi va haver durant molt de temps un grup molt més jove que també va fer moltes activitats al local i, després, depèn del tipus d'activitat que s'hi fa. Per dir-ho d'alguna manera, si es fa una activitat més d'algun vermut o alguna activitat una mica més festiva, tens un grup de gent que és diferent al perfil de gent que pot venir a la presentació d'un llibre, per exemple. I també, al voltant dels programes culturals com la presentació d'un llibre, o programes polítics, doncs depèn també de l'activitat en si.

Si ve una persona més popular com en Jordi Borràs, ve gent de tot tipus, fins i tot gent que no s'acostuma a apropar a l'ateneu i quan són activitats menys conegudes, és gairebé el problema que tenim tots els ateneus de que sempre ve la mateixa gent. Hi ha molta gent que li costa molt apropar-se a l'Ateneu, i això ho superes amb activitats d'aquest tipus, que vingui algú conegut, o fent activitats que surten de la nostra programació política.

Hem tingut també casos en que s'ha apropiat gent que no acostuma a venir amb activitats infantils, teníem un dijous al mes que es feien contes infantils i això va fer apropar-se gent que no era habitual.

Com deia, l'Ateneu va tenir un moment que hi havia un col·lectiu molt gran, diferents organitzacions i moltíssima gent, i, ara, postcovid, malgrat els socis no han baixat, però hem tingut una baixada molt important de la gent involucrada dins l'Ateneu.

En definitiva, en primer lloc, la pandèmia ha fet molt de mal, en segon lloc, el moment polític també ha generat una mica de "bajon" en tots els sentits que també ha influït moltíssim i, en tercer lloc, moltes de les persones que estaven més actives dins l'Ateneu ja comencen a tenir una edat, molts ja comencen a tenir fills, comencen a tenir altra mena d'ocupacions i la implicació al col·lectiu es redueix.

Teniu alguna relació amb l'associació de veïns, vocalies de joventut, etcètera?

Si, dins de l'Ateneu també, òbviament, hi ha hagut col·lectius feministes. Moltes de les persones de l'Ateneu col·laboren amb una associació feminista que hi ha a Gavà, també amb l'associació muntanyista. Amb el veïns hem tingut contacte, però no tant com hauríem desitjat. Sobretot, mirem de tenir, òbviament, bona relació amb el col·lectiu de veïns del nostre barri, que no sempre és fàcil, però mirem de tenir sempre un contacte proper tant amb les associacions de veïns com amb totes les associacions que hi ha dins del poble i mirar de col·laborar amb ella. Encara que Gavà sigui un poble mitjanament gran, com deia, les associacions i el moviment cultural, ens coneixem tots i més o menys som sempre els mateixos. Tenim bona sintonia i acostumem a col·laborar els uns amb els altres o mirem de fer-ho, no sempre s'aconsegueix.

Per què vas decidir participar en l'okupació?

Bé, el nostre local no és okupat, paguem lloguer. Aquest va ser un dels debats, a l'inici, més importants, però finalment es va decidir col·lectivament d'agafar un local perquè vam pensar que el projecte podria tenir futur. Òbviament, hi ha persones dins del col·lectiu que defensem l'okupació, per exemple, del col·lectiu es va okupar un espai municipal, es va fer un hort i, també, des del grup més juvenil, es va intentar okupar un espai dins del poble que finalment no va sortir bé. Però el debat de si okupació o lloguer sempre ha estat present.

Per què creus que és important l'existència del moviment okupa? Podries definir breument en què consisteix el moviment okupa com a alternativa d'autogestió, lluita, etc?

Jo crec que és important el tema de l'okupació com una resposta. Òbviament, el tema de l'habitatge és, crec, que el principal problema que tenen avui en dia els ciutadans d'aquesta ciutat, estem en un sistema on veiem el mal que fa que cada dia s'expulsen persones de les seves cases mentre hi ha un volum d'habitatges buits per interessos que és increïble. Ara mateix no ho sé, però en el passat, a Gavà hi havia més de 435 habitatges buits, i mentrestant, s'estava fent fora a la gent de les seves cases. Llavors, donar una resposta col·lectiva a aquesta agressió, crec que és important perquè també treus a la llum les carències del sistema i les polítiques de l'habitatge institucionals que, per molt que parlin, no fan res per aturar tot això. Per tant, és important mostrar aquest contrapoder, tant sigui a través de l'ocupació o a través de les diferents associacions en defensa de l'habitatge que tenim a les nostres ciutats.

Podries definir breument en què consisteix el moviment okupa com a alternativa d'autogestió, lluita, etc?

Primer, és un projecte col·lectiu en contra de l'individualisme de la nostra societat, clarament és un contrapoder i una forma de visualitzar les carències tant del sistema capitalista com de les institucions. Sempre s'han de fer fronts de lluita i obrir espais d'alliberament que la gent es pugui fer seus, i més en aquests moments on tenim una quantitat d'espais que pertanyen a diferents bancs i fons voltors. Hem d'incidir en aquests casos i okupar per fer visible tot això que està passant, crec que és molt important. És, bàsicament, donar una resposta a l'agressió que patim dia rere dia i mostrar que hi ha alternatives i altres formes de fer les coses, visualitzar aquesta opció.

Construint la teva pròpia definició de moviment social, creus que el moviment okupa s'ha de considerar un moviment social?

Si, jo crec que clarament sí. El moviment okupa sempre ha estat la punta de la llança de moltes organitzacions i molts moviments. Jo des de petit ja m'emmirallava amb el moviment okupa, tot el que aconseguien, tot el que feien i tot el que hi havia darrere. Després m'he anat fet més gran i he pogut conèixer diferents cases okupades, diferents projectes i per mi sempre han estat un clar exemple. Encara que després no he seguit amb la pràctica, ho defenso i dono suport. A Gavà, ara mateix no hi ha cap espai alliberat i okupat, però Viladecans sí que tenim: Els Timbres, que fan una feina increïble i tenen un munt de projectes i que porten molt de temps sent un exemple per tot el Baix Llobregat del que han aconseguit, també, amb els seus alts i baixos i amb els seus canvis.

Quins consideres que són els motius principals per els quals existeix el moviment okupa?

Per mi, el moviment okupa, òbviament és una eina social important per a la lluita d'aquest sistema per tot el que ja he explicat abans.

Quins valors defenses en l'okupació? Per què?

Potser em repeteixo una mica, però són, clarament, primer, que és un projecte col·lectiu contra l'individualisme que domina la nostra societat, després, que no deixa de ser un contrapoder. Mostres una societat alternativa i una forma de funcionar diferent, una economia alternativa i una manera de fer les coses completament diferent al que existeix. També, que tant si els Ateneus són de lloguer o okupats, representen una resposta a tota agressió del dia a dia i del territori. Tant des dels Timbres, a Viladecans com de La Màquia, a Gavà, s'han articulats moltes respostes a agressions a diferents propostes urbanístiques que tenim al Baix Llobregat. A més, també, que és un espai lliure, qualsevol persona pot fer-s'ho seu i pot desenvolupar qualsevol iniciativa que vulgui dur a terme.

I, finalment, és un espai de col·laboració entre diferents persones, ja que trobar un espai cooperatiu també és important pels valors que et mostren. A més, sobretot, és un punt de referència per molts pobles perquè moltes coses s'articulen a través d'allà.

Quines variacions s'utilitzen en el llenguatge? Així com la "k", per exemple? Per què s'utilitzen?

Ostres, ara m'enganxes, no sabia dir-te.

Quin és el significat del símbol del moviment okupa? Per què no es coneix el significat exacte?

Doncs tampoc, la veritat. Però, a Alemanya, per exemple, tenen la bandera pirata com a símbol okupa, en altres països el símbol és diferent.

Quina estratègia creus que duen a terme els diferents mitjans de comunicació envers l'okupació?

Per mi, el principal paper dels mitjans de comunicació és, directament, la mentida. Des de casos que podem veure gairebé cada setmana: la senyora que va a comprar el pa i li han ocupat la casa i coses així que s'aguanten per enlloc. Quan surten notícies així per la tele, a vegades o discuteixo amb el meu pare, li dic que això no és veritat. Òbviament hi ha una desinformació total del fenomen okupa. També, acostumen a barrejar tot el tema del narco pisos, la delinqüència comú, i només parlar quan tenen alguna cosa dolenta a dir. No parlaran mai de el moviment com a tal.

L'altre dia, per exemple, m'explicava un company de la universitat amb el que encara tinc relació, que havia vist una notícia que havia sortit un veï seu a explicar que es feien festes cada setmana, que ja no podia viure i que hi havia molta brutícia. El meu amic deia que havia viscut allà tota la vida i mai ha vist el que explicava aquesta persona.

Realment, els mitjans de comunicació viuen de la mentida i la manipulació, només expliquen falsedats del moviment okupa, poques vegades veurem que parli d'algun dels molts projectes interessants que hi ha, les activitats que organitzen ni les aportacions que fan a la societat.

També cal dir que dins del moviment okupa hi ha de tot, hi ha coses molt bones i coses que no ho són.

Partint el fet que existeix un discurs extern al moviment construït des del prejudici amb l'objecte de marginalitzar i invisibilitzar les alternatives proposades per l'okupació, quins mitjans de comunicació dels CSO's alternatius als convencionals coneixes?

Si, i tant, sí que hi ha mitjans de comunicació alternatius, el principal dels que conec és La Directa, que sempre ha fet una feina impagable per tots els moviments socials perquè treu els colors al poder i exposa molta informació a la que no podríem accedir, fa molt bona feina

Creus que les propostes reaccionaries del moviment okupa es podrien arribar a dur a terme en el cas que aconseguissin una gran influència en el conjunt de la societat?

S'hauria de fer molta feina, tot es basa, jo crec, en l'educació i la cultura. Són tan potents els altaveus que van contra aquest moviments que és difícil trencar amb aquest Guetto amb el que vivim moltes vegades els moviments socials per arribar a la gent.

Òbviament són uns ideals amb els que hi crec, per això el defenso. Crec que es podrien extrapol·lar a tota una societat o moviment, però sóc conscient, també, que estem molt lluny i que la feina de formigueta que es fa és difícil que arribi a tota la societat. Però no tinc cap dubte que aquests ideals són els únics, tota la resta ens porten a la destrucció de la societat i del món sencer, l'única alternativa és un model alternatiu on combatre contínuament i on els valors estiguin per davant de l'egoisme i l'individualisme.

Creus que la ideologia i els valors que proposa el moviment okupa són realistes pel conjunt de la societat? Es podrien arribar a valorar com a nova forma de vida?

És clar que són realistes, per mi són més realistes que el que proposa el sistema, i ho veiem dia a dia. L'altra dia, fent una estrapulació, vaig tenir un debat amb una companya de feina i parlavem sobre l'anarquisme i el començament de segle, i em deia que aquelles idees són molt lluny. Jo li deia que el que aquelles idees defensaven, avui a dia les tenim més que assumides. És a dir, moltes de les coses que defensava l'anarquisme avui a dia ja les tenim. Realment feien una difusió d'idees com el feminisme, l'antiautoritarisme, etc que ja les hem agafat, i, òbviament el sistema no les defensarà, però la població, jo crec que sí, i, a més, les veiem com a bàsiques. Si s'agafen els valors del moviment okupa, penso que no hi ha cap dubte que són bàsics.

Quina creus que és la concepció de la joventut local? Què en destacaries? Quins canvis o tendències creus que predominen actualment?

Crec que, com a molts llocs, tenim un problema en el relleu generacional. Nosaltres ho hem viscut a Gavà, abans a l'Ateneu hi havia els fundadors de l'Ateneu, i un grup molt més jove, d'entre 20 i 25 anys. Aquests haurien de ser el relleu, però mai ens vam acabar d'entendre. Crec que som dues generacions amb diferents maneres de veure i fer les coses però que no vam saber fer aquest relleu generacional cap dels dos. El que ens trobem dins de l'Ateneu o al moviment social i polític a Gavà és que les generacions més joves són molt diferents.

T'atreveixes a fer una previsió de l'okupació en el futur?

Tant de bo m'equivoqui, però jo ja fa temps que ho veig difícil. Veig que els projectes que porten temps sí que resisteixen, però costa molt començar d'enou. El codi penal és cada vegada més dur amb el tema de l'okupació i crec que cada vegada tendiràn a endurir-lo més. Crec que serà difícil trobar nous espais d'okupació com a espai col·lectiu. En l'àmbit individual, crec que no serà el mateix, perquè hi ha una bona part de la població que no té cap més sortida que ocupar, ja que té res a perdre.

Partint de la meva opinió personal, crec que els temps de l'okupació han passat, cada vegada és més difícil, les lleis es van modificant per fer més difícil la okupació. Però malgrat això, penso que és molt important continuar fent visible aquest sistema podrit de dalt a baix i que facilita que la gent amb poca recursos se la faci fora de la seva llar mentre els bancs i els fons voltor tenen una quantitat d'espai buits només per augmentar el preu de l'habitatge.

CSO LA BANDIDA

Entrevista realitzada el 07/12/2022

Presenta't, En quin ateneu, CSO, casal, dones el teu suport o participes?

Em dic Anna i sóc membre del Centre Social Okupat La Bandida.

Quina és la història del projecte en el que estàs involucrat/da? Com es va fundar?

La casa és patrimoni històric de Corbera, durant de guerra civil va servir de refugi. De fet, hi ha uns dispars a la façana, just a la panxa de la verge de la paret. Aquesta casa, fa molts anys era de l'església, del bisbat de Sant Feliu. En un moment donat, després d'estar 20 tancada, es tenia previst derroir-la perquè deien que era massa vella. Arrel de la pandèmia vam fer una petita assemblea al Poble on vam parlar de les necessitats del poble, i vam veure que potser era interessant tenir un espai per engegar tots els projectes, fer xerrades del 25 de novembre, el 8 de març, o l'1 de maig, per exemple. O sigui que anem fent activitats. És una casa super bonica i l'anaven a fer caure.

Després de mirar els registres i tot allò necessari, vam okupar-la. Just quan es va okupar es va destapar que el bisbat de Sant Feliu l'havia venut il·legalment perquè això és un patrimoni cultural, i la legislació estableix que l'Església ha d'oferir el patrimoni cultural a les institucions del poble abans de vendre-ho. No obstant això, ho va vendre de forma privada a un home de Gavà que, després d'investigar una mica, vam saber que volia derruir la casa i fer un pàrquing.

El nom del Centre Social prové de les bandides de Corbera, perquè hi ha una història de que a Corbera hi ha bandides i bandolers i, nosaltres vam agafar aquesta representació de les Bandides.

Quines activitats públiques es solen fer al teu CSO? (tipus, temàtiques, organització)

Hi ha activitats que es fan a dins, altres que es fan a fora, i altres pel poble. Les assemblees es fan cada dos divendres. Però els tres projectes que estan ara mateix actius i que tenen força èxit són l'oficina d'empadronament, l'oficina per l'okupació i la botiga Gratis o l'espai d'intercanvi.

Quan vam engegar els projectes, ens vam qüestionar quines eren les necessitats del poble, i les conclusions van ser un espai d'intercanvi des d'una altra perspectiva, perquè hi ha un altre espai que és Corbera Solidària que és més paternalista, des de la beneficència, has de tenir la teva tarja de serveis socials per poder anar accedir, etc. No volíem que fos això. Pensàvem que un espai com aquest i que fés el discurs sobre el suport mutu, l'intercanvi, etc. era necessari. A Corbera, càrites a tancat, i, per això, feia falta un espai per a la roba i altres coses. La gent es pensa que és càrites, però no és el mateix funcionament., això és un espai de col·laboració de tothom, una perspectiva totalment diferent.

A més a més, també per tota la població, sobretot migrant, que és invisible en el poble encara que Corbera sigui molt progressista, s'ha obert la oficina d'empadronament i ha vingut moltíssima gent migrant. Com és possible que des de fa tres anys i mig està aprovada una moció per a l'empadronament sense domicili

fix, i encara vingui gent que et diu que no ha pogut empadronar-se?

A part d'això, també fem tallers d'autodefensa feminista, tenim un espai de gimnàs, una sala de projeccions on projectem pel·lícules i després fem debats sobre la pel·lícula. A més, hi ha una zona que s'utilitza com a alberg temporal o a mig plaç quan algú necessita un lloc on residir. Sempre i quan tinguis alguna cosa a oferir o a arreglar, per petita que sigui.

També comptem amb la Kafeta, un espai on fem les festes, exposicions, concerts, recitals etc. I quan es fan aquestes activitats, normalment, s'aprofita per oferir un petit servei de bar com a caixa de resistència i és la manera d'autogestionar les coses de La Bandida. A més, els preus que donem són raonables: birres, tapes, pinxos, humus i guacamole a un euro. Són preus orientatius, i, si algú vé i paga mig euro perquè no pot pagar més, no passa res.

Quin tipus de gent hi va (usuaris/participants)?

Hi ha molta gent que acudeix a la Bandida per qualsevol dels serveis que oferim. Tenim un grup molt gran on hi ha moltíssima gent del poble que participa directament a La Bandida o en projectes puntuals però que estan subscrits en el grup de Telegram, plataforma on anem notificant de les assemblees, etc. Després, tenim un grup més petit on les persones que participem de l'assemblea i de l'autogestió de l'espai debatem coses més concretes que en el grup general (de 50 o 60 persones) no caldria. És a dir, hi ha un grup de gent que formen part i venim a l'assemblea de manera activa i, després, hi ha un grup de suport de fora que potser no està tant implicat però que sí que participa puntualment en les activitats.

No obstant això, s'estableix que si véns i participes en assemblees o en l'autogestió del centre ja ets part de L'assemblea, és un espai obert. Pots participar en allò que puguis i vulguis, entenem que tothom té una vida i més o menys disposició i temps.

Teniu alguna relació amb l'associació de veïns, vocalies de joventut, etcètera?

Si, hem comptat amb el suport de l'associació feminista de Cornellà, també amb la CNT, que sempre aporten diversos materials que es poden agafar com llibres, samarretes, etc. També ens vinculem amb l'entitat animalista, on tenim referents a La Bandida. A més a més, en els inicis, vam parlar amb uns arquitectes: Arquitectos Sin Fronteras¹, que quan s'ocupa un espai que s'estableix com en runes, certifiquen si això és veritat, perquè moltes vegades aquests espais es declaren en runes i no és real. Així, van venir i van dir quatre coses que s'havien de fer, com posar les grapes, restaurar les terrasses, etc

Per què vas decidir participar en l'okupació?

Bé, nosaltres som persones de Corbera i d'arreu que pertanyem a diferents col·lectius, també, fora de La Bandida. Per exemple, l'oficina de targeta sanitària i empadronament vé dels grups de *jo sí sanitat universal* i de *la pas-socal*, la plataforma per a la redempció sanitària universal a Catalunya, que, jo, personalment pertanyo a totes dues i, llavors s'ha obert una oficina a Corbera perquè s'ha vist que això era una necessitat aquí.

L'oficina d'okupació de La Bandida també està vinculada a Barcelona, amb la oficina d'okupació de Barcelona, hi ha un company que és de la CNT i una companya de l'oficina per l'okupació. En definitiva, som diverses companyes que ens hem agrupat a La Bandida, per tant, és un espai de confluència de col·lectius.

D'altra banda, també hi ha persones que es van trobar amb que mai tenien espais per ells, l'ajuntament no els donava espais per a fer coses. Llavors, La Bandida esdevé una manera de construir alternatives.

Per què creus que és important l'existència del moviment okupa?

Penso que som un col·lectiu molt estigmatitzat, no agradem perquè volem fer coses i mai ens ho han donat. En canvi, amb l'okupació podem fer aquesta tasca sense cap problema, és important per això, també. De la mateixa manera, s'emeten un munt d'informacions falses des de Serveis Socials de l'Ajuntament. L'altre dia li van dir a una família que sí a empadronaven més gent, la casa es quedaria sense recursos, i això és completament mentida, una cosa és independent de l'altra.

D'altra banda, també és important perquè hi ha moltes cases buides a Corbera, i hi ha molta gent que no té casa i que en necessita. Em sembla que l'Ajuntament té un pis d'emergència social i una altra associació amb un pis d'emergència social, però que és completament insuficient. O sigui, dos pisos per a tot Corbera, són 15.000 habitants i hi ha aquesta realitat.

1 Defendemos y promovemos el Derecho al Hábitat participando en la sociedad en todas sus dimensiones, en las ciudades y en los distintos asentamientos humanos.

Quins valors defenses en l'okupació? Per què?

La Bandida és un espai feminista, antiracista, antipatriarcal, anticapitalista, vegà, que dona suport LGTBIQ+, suport mutu, etc. És un espai pensat per a que sigui el més inclusiu possible. També, hem vist que el carrer més proper al CSO La Bandida és multiintercultural i, llavors, volíem trobar la manera que tothom es sentís inclòs, que pugués menjar de tot, etc

Quin és el significat del símbol del moviment okupa? Per què no es coneix el significat exacte?

Ostres, no t'ho sé dir.

Quina estratègia creus que duen a terme els diferents mitjans de comunicació envers l'okupació?

A l'ajuntament no li fa gaire gràcia la gent de La Bandida, perquè des de la façana és un projecte alternatiu, en contra de les institucions, etc. Però tampoc s'hi posa gaire perquè es va destapar tota aquesta patrunya del bisbat de Sant Feliu que l'havia venut il·legalment

Partint el fet que existeix un discurs extern al moviment construït des del prejudici amb l'objecte de marginalitzar i invisibilitzar les alternatives proposades per l'okupació, quins mitjans de comunicació dels CSO's alternatius als convencionals coneixes?

A part dels diversos canals alternatius, nosaltres tenim un espai d'informació de diferents aspectes, no només de La Bandida, que en tenim la carta de presentació. Oferim informació del *grillo libertario* d'arreu, de llocs afins amb qui tenim diferents vincles, la CNT i la CCT.

En definitiva, és un espai que cal aprofitar i, per això tenim informació diversa amb col·lectius del voltant amb els que tenim afinitat, qüestions rellevants com lo de Pedro Alvarez, revistes, fanzines d'arreu, etc.

Finalment, també hi ha informació des d'una perspectiva internacional, ja que tenim dades sobre Los presos políticos en Perú, presas en Argentina, pueblos originarios de America latina, etc hi ha de tot.

Quina creus que és la concepció de la joventut local? Què en destacaries? Quins canvis o tendències creus que predominen actualment?

Corbera és un poble dur en el sentit de la implicació, sí que hi ha gent que vé a les activitats, però alhora d'implicar-se, és complicat.

T'atreveixes a fer una previsió de l'okupació en el futur?

En general, hi ha una cosa molt dolenta i és que estem molt separades les unes de les altres però estem molt a prop de Barcelona, llavors, és més còmode fer vincles amb grans moviments de Barcelona que fer vincles amb espais molt més petits i que potser estem més desperdigats. Per això, seria interessant tenir tota la llista que estàs realitzant amb el teu treball per començar a fer una xarxa del Baix Llobregat, perquè estaria molt bé per tenir un mapa de què tenim aprop i aprofitar-ho.

D'altra banda, penso que els joves han d'intentar mantenir els Centres socials, ja que són alternatius a tot el que l'administració fa, són realment necessaris i han d'estar i continuar, perquè això és molt maco pel poble.

Sí que és veritat que la gent jove d'aquí està amb l'agrupació de joves que és més institucional, fan ús de l'espai de l'ajuntament i reben diners i subvencions i, per tant, mai participaran en l'okupació. Tot i això, hi ha gent jove que està aquí des de perspectiva individual, però hi ha molta gent a Corbera que té vincles amb Barcelona i va allà a fer coses enlloc de venir a La Bandida. El que dèiem, fa una mica de mal estar tant aprop de Barna, perquè, al final, les coses es fan allà. "S'auguren temps difícils i el nostre desig és viure l'Utopia que una altra forma de vida és possible"

ATENEU ARREPLEGADES

Entrevista realitzada el 12/12/2022

Presenta't, En quin ateneu, CSO, casal, dones el teu suport o participes?

Sóc en David Tinoco i sóc militant de l'Ateneu Arreplegades de Castelldefels. He sigut okupa i militant de l'assemblea anarquista de Vallcarca, i participo, també, en l'assemblea de Barcelona.

Quina és la història del projecte en el que estàs involucrat/da? Com es va fundar?

L'ateneu es va fundar fa 3 o 4 anys, i va començar sent una agrupació d'un grup de companyes que volien fer un Ateneu feminista i no mixte. Era una cosa que portava molt de temps plantejada, ja que era molt necessària per Castelldefels. Jo, vaig criar-me allà i, fins que es va fer l'Ateneu, no hi havia espais com aquest.

Es va intentar fer una okupació cap al 2000 i pico que va durant un temps, però quan es va desallotjar, tot allò es va perdre. Aleshores, hi havia molt d'interés en tornar a recuperar-ho. ,

Així, hi havia unes companyes que volien fer un ateneu feminista i liderar-ho, però, al tractar-se d'un poble, al final es va anar dissipant i vam encaixar, també, altres persones. Crec que és bastant interessant i important dir que aquest Ateneu neix, sobretot, de la feina i de les ganes de les companyes.

Quines activitats públiques es solen fer al teu CSO? (tipus, temàtiques, organització)

L'Ateneu té varies funcions: en primer lloc, emmagatzematge. Hi ha varies col·lectius que emmagatzemen material allà, i això és una funció important perquè suposa un espai on poder guardar material sense haver de demanar permís a l'ajuntament, o pagar. En segon lloc, es fan assemblees a porta tancada tant de l'Ateneu com de col·lectius que participen en ell. Ara mateix, puc exemplificar-ho amb Arran, o el sindicat llibertari.

En tercer lloc, es fan activitats més públiques ja que hi pot anar qualsevol siguin les que siguin les seves necessitats d'habitatge. També, s'obre la botiga gratis cada dimecres, on tenim molta roba i està funcionant molt bé perquè hi ha molta gent del barri que està utilitzant aquest recurs. La botiga no només està centrada en persones amb poc recursos, sinó que també qüestiona tot el tema del consumisme amb el tèxtil i va més enllà, tot i que, naturalment, també és un recurs important per tota aquella gent que ho passa malament en aquest sentit i que, a vegades, a l'hivern necessita jaquetes o mantes, etc.

A més a més, durant anys, hem estat repartint menjar els dimecres, però recentment hem tingut problemes perquè es conseguia el menjar del banc dels aliments però ara ens demana documentació i burocratització del sistema

i no estavem disposades a fer aquesta tasca. No obstant això, s'està mirant de recuperar i fer algun projecte alternatiu de demanar que la gent aporti menjar des de fruïteries i verdueries del barri, però és complicat.

A més a més, durant anys, hem estat repartint menjar els dimecres, però recentment hem tingut problemes perquè es conseguia el menjar del banc dels aliments però ara ens demana documentació i burocratització del sistema i no estavem disposades a fer aquesta tasca. No obstant això, s'està mirant de recuperar i fer algun projecte alternatiu de demanar que la gent aporti menjar des de fruïteries i verdueries del barri, però és complicat.

Finalment, es fan activitats culturals com concerts o dinars populars i també serveix de punt de trobada per a altres col·lectius o Ateneus. Ara, per exemple, s'han muntat bastants actes dels grups ecologistes de Castelldefels que estan sorgint amb bastanta força. També s'ofereixen activitats enfocades cap enfora més encarades cap al suport mutu i la solidaritat cap a les persones més precaritzades per sobreviure al capitalisme entre totes com les classes de català i castellà. Penso que fem bastantes coses, però sempre es podria fer més.

Quin tipus de gent hi va (usuaris/participants)?

Si ho mirem des de la perspectiva de la gent militant que està a l'Ateneu, a diferència d'altres espais militants als quals estem acostumats a Barcelona que potser són espais més joves, és un públic molt feminitzat i amb bastanta gent per sobre dels 50. A l'ateneu Arreplegades hi ha una convivència generacional més diversa. Penso que això és bastant màgic i bastant bonic.

A més, s'està aconseguint arribar a un perfil més ampli de la població i generar un impacte bastant xulo al barri. Tenim un públic bastant migrant, moltes dones, etc. és un públic molt heterogeni, però sempre depèn del tipus d'activitat que es faci.

Per què vas decidir participar en l'okupació?

Bé, és diferent la meva participació en l'Ateneu que en els 8 anys que vaig participar en l'okupació a Barcelona. Sobre l'Ateneu, jo he viscut a Castelldefels des del 21 anys i allà vaig poder fer militància organitzada amb altra gent perquè no existia cap col·lectiu, o almenys cap que m'agradés, perquè jo sóc llibertari i anarquista i, per tant, em volia sentir còmode. Llavors, vaig afegir-me a l'Ateneu quan vaig començar a veure que s'estava creant una cosa així a castelldefels gràcies al meu entorn més proper que hi participava com la meva mare, que era militant allà. Definitivament, necessitem una cosa així a Castelldefels amb urgència, i per això m'hi vaig implicar des de l'inici. D'altra banda, en la okupació a Barcelona, vaig entrar-hi per necessitat però també per convicció política. Tenia moltes ganes d'implicar-me en això i vaig acabar vivint amb dotze persones en vuit anys. Potser primer per estètica, pel que suposa ser okupa, però després pel discurs polític, clarament, poc a poc vas evolucionant.

Podries definir breument en què consisteix el moviment okupa com a alternativa d'autogestió, lluita, etc?

És difícil, però definiria el moviment okupa com un moviment molt identitari i poc transformador, és una agrupació de persones amb ideals polítics de l'esquerra radical que s'organitzen per canviar el sistema polititzat.

Construint la teva pròpia definició de moviment social, creus que el moviment okupa s'ha de considerar un moviment social?

Si, definitivament.

Per què creus que és important l'existència del moviment okupa?

Bé, doncs perquè qüestiona la propietat privada i l'habitatge, que crec que és essencial perquè la llei de l'habitatge és un dret que s'ha de garantir. Llavors, l'okupació és l'eina que ens permet garantir aquest dret sense intermediaris. Quan els anarquistes parlem d'acció directa, parlem de traçar una línia directa entre les nostres necessitats i les solucions sense passar per intermediaris ni demanar res a ningú perquè no confiem en els bancs ni les institucions. Per això, cada cop serà més potent perquè el problema de l'habitatge va in crescendo.

Quins consideres que són els motius principals pels quals existeix el moviment okupa?

Si parlem del moviment de l'habitatge, que és més polititzat, penso que el motiu principal és extern. Si parlem de moviment okupa, jo crec que hi ha una necessitat extremadament heavy d'habitatge, és hiper car i no n'hi ha. El sistema immobiliari és una bogeria, realment, és un dret que no es pot garantir de cap manera i que, a més a més, deixem especular. Després de la crisi del 2008, no hi ha hagut cap mesura que regulés aquest mercat. La necessitat és imperant perquè realment la justícia és grandiosa en temes d'habitatge. Espanya té una particular situació problemàtica. Per això, el que també plantejo és que això és insostenible, perquè quan es desallotgin a totes aquestes persones, el sistema es col·lapsa perquè ni les regles del capital estan funcionant.

Quin és el significat del símbol del moviment okupa?

Ho desconec.

Quina estratègia creus que duen a terme els diferents mitjans de comunicació envers l'okupació?

Creo que aquí s'ha de veure que els mitjans de comunicació tenen uns inversors molt grans i això marca molt la línia de la comunicació, ja que hi ha una estratègia molt antiga de generar inseguretat per part d'un sector privat com les empreses de seguretat d'alarmes per a que la gent les contracti davant aquesta situació o les immobiliàries. També, el discurs de la inseguretat és un discurs que està agafant molt la dreta i l'extrema dreta per capitalitzar el seu vot i utilitzar en les polítiques antimigratòries, i els mitjans de comunicació estan fent d'altaveu. Dins de la televisió, per mi, no hi ha res que tingui un bon discurs en okupació.

Partint el fet que existeix un discurs extern al moviment construït des del prejudici amb l'objecte de marginalitzar i invisibilitzar les alternatives proposades per l'okupació, quins mitjans de comunicació dels CSO's alternatius als convencionals coneixes?

Ara mateix podriem parlar de que hi ha gent fent molt bona feina per les xarxes socials i que bàsicament, actualment, si et vols informar bé, has d'anar a comptes especials sobre antiracisme, feminisme, antifeixisme, etc i allà trobaràs el que t'interessi. D'altra banda, com a mitjà més generalista, trobem *La Directa*, *El Salto Diario*, *Diario.es* i, inclús a nivell de ràdio tenim les *ràdios lliures* i en *Mainstream* tenim *carne cruda*.

A més, tenim tot el món dels podcasts, on n'hi ha moltíssims de molta qualitat que aborden diferents temes.

Ara s'ha diversificat tot, en termes de televisió anem malament, ja que és un monopoli que té els seus dies comptats, ja que al final, el públic comença a tenir una altra mirada i això s'està desfessant.

Creus que les propostes reaccionaries del moviment okupa es podrien arribar a dur a terme en el cas que aconseguissin una gran influència en el conjunt de la societat?

Jo crec que no tenim cap altra opció, crec que al final el que es planteja és la recuperació del dret a l'habitatge. El que està clar és que no tots podem ser okupes, ja que hi haurà cases que es desfaràn, altres s'hauràn de construir, i haurem de tenir algun mecanisme, per tant, això no és una opció per tots. Per mi no és això el que planteja el moviment okupa, ja que el que qüestiona és la propietat privada i traçar una línia recta davant una necessitat i la seva solució. I, jo crec que això a la pràctica ja funciona.

Quina creus que és la concepció de la joventut local? Què en destacaries? Quins canvis o tendències creus que predominen actualment?

Penso que la joventut és molt heterogènia, molt diversa. Sí que crec que si fes una foto d'una joventut activista i militant ara mateix, diria que estàn més decidits al canvi, hi ha més necessitat de canvi, hi ha més creativitat.

Hi ha un sentiment veure que el que s'ha fet en la meva generació no és suficient. Això em sembla molt potent perquè hi ha un qüestion-

ament amb molta força que vol ser més creatiu, amb més força, més directes, etc. La joventud es planteja molt esperançadora.

T'atreveixes a fer una previsió de l'okupació en el futur?

Per mi, el moviment okupa no està alineat on hauria d'estar-ho. Crec que hauria d'estar alineat amb el moviment de l'habitatge, ja que és un grup de tota la lluita contra la llei de l'habitatge. En canvi, l'okupa representa més un sector bastant privilegiat, universitari, amb certs ideals, i amb projectes poc transformadors, molt d'autoconsum. Així, sento que el moviment està bastant estancat en l'estètica de l'okupaió i els ideals que es promouen des d'aquí. A més, hi ha certes coses que fan del moviment okupa bastant guetto i bastant poc transformador. Però aquesta és una visió molt generalista, perquè hi ha molta gent que se surt d'aquests marges. No obstant això, crec que l'objectiu del moviment okupa ja s'està complint i, a més, crec que el que necessitem no és més gent sino ser més estratègiques, polititzar-nos més i redirigir millor les coses, perquè penso que som bastanta gent però estem una mica dispersos.

Almenys a Barcelona, hi ha molta gent implicada en el moviment okupa, i, si la meitat d'aquesta gent estigués en l'acció d'aturar desnonaments en els sindicats d'habitatge, la cosa canviaria moltíssim. Estem estancats, i estancament té a veure amb privilegis i qüestionaments. Actualment estem bastant posades amb els privilegis de gènere i raça, però ens falten els privilegis de classe.

CSO ELS TIMBRES

Entrevista realitzada el 13/12/2022

Presenteu-vos, en quin ateneu, CSO, casal, doneu el vostre suport o participeu?

Jo sóc el Mario i participo de l'Ateneu Llibertari de Viladecans, que és un col·lectiu dintre d'els CSO "Els Timbres" i jo sóc el David i participo de l'Assemblea General del centre social "Els Timbres".

Quina és la història del projecte en el que esteu involucrats? Com es va fundar?

Mario: L'ateneu és un col·lectiu que va sorgir fa deu anys, una mica després del 15M, també arrel de la gent que ens vem conèixer a l'acampada. Jo vaig entrar fa quatre anys de "rebote", no el coneixia abans. L'Ateneu és un col·lectiu que no sempre ha estat als "Timbres": en aquests deu anys sempre ha tingut el seu espai propi, però sí que fa cosa d'uns cinc anys que va venir aquí [Ateneu Llibertari de Viladecans] a participar del col·lectiu. Va haver-hi un ateneu aquí al principi, fa molts anys, Va a principis dels noranta. Nosaltres som herència d'aquell i, de fet, ara hi participen persones de l'anterior ateneu, venen a les assemblees s'aquest nou ateneu i ens dediquem bàsicament a tot el que és la cultura llibertària.

David: Aquest centre social ja té 25 anys d'ocupació, què és molt, i clar aquesta pregunta és difícil perquè ha tingut com a diferents projectes aquest espai. Al principi si que era genuïnament un col·lectiu de gent que gestionava tot aquest espai i programava activitats contra-culturals, d'oci alternatiu, exposicions, xerrades, tallers, totes activitats característiques del moviment dissident, del capitalisme.

Així va ser durant molts anys, el que passa és que fa uns cinc o sis anys aquest projecte va entrar en una crisi. Llavors vam refundar l'espai perquè fós un lloc on tots els col·lectius fossin els que donessin vida a l'espai i no que fós un sol col·lectiu que gestionava l'espai i fés les activitats. Per tant això és com una mena de casa d'entitats però amb col·lectius que lluiten una mica contra el capitalisme.

Mario: Llavors van entrar l'Ateneu, van entrar el col·lectiu "Andreu Baretas", l'Assemblea antifeixista, l'Assemblea feminista que formen part avui dia d'aquest espai. Així hem aconseguit separar dues maneres de treball: la primera és una que s'encarrega de la gestió, del manteniment i de proveir d'infraestructures tot aquest espai i els col·lectius que ho necessiten, i per altra banda cada col·lectiu te la seva pròpia assemblea en la qual pren decisions de la seva activitat.

Quines activitats públiques es solen fer al teu CSO? (tipus, temàtiques, organització)

David: Xerrades, tallers, encara que ara no se'n fan tants, classes, passes de vídeos i documentals. La setmana passada vam passar la pel·lícula del Lucio Urtubia, que era un anarquista amb una historia interessant, El més que ve passem un documental sobre la selva lacandona a Chiapas, que vindrà la seva directora a comentar el documental. Per exemple, l'Ateneu fa aquesta setmana un concert per recollir joguines...

Quin tipus de gent hi va (usuaris/participants)?

David: De vegades és bastant endogàmic tot.

El que potser és més variat i que sí que funciona és la cooperativa de cistelles, és una cooperativa que té les seues terrenys d'aquí al delta i per whatsapp fas una comanda de cistelles, vens i te l'endús. Això sí que arreplega més gent i més diversa, és més transversal a nivell ideològic i a nivell generacional. L'altre és la botiga gratis, que també arreplega gent molt diversa.

Mario: Però potser sí que, a les activitats que fem aquí, als concerts i a les xerrades, ve més gent dels moviments alternatius, més polititzats. Costa molt que n'hi hagi gent del carrer.

David: No obstant això, fer activitats de cap enfòra, és més fàcil.

Per què vau decidir participar en l'okupació?

David: Uf, hem de tirar molt enrere. Jo vaig sortir del moviment estudiantil, a finals dels anys 90 una mica orfe de col·lectius. Vaig estar, també, a un partit polític i fins i tot vaig acabar a l'ajuntament de Gavà. Però veia que no era productiu ni resolutiu això de voler transformar la societat. Llavors, buscant, no trobava res interessant on vincular-me, mentre veia que això tenia un potencial transformador i un impacte social considerable, i anava a l'arrel dels problemes amb els que jo em sentia identificat. Això va impulsar-me a integrar-me a l'Ateneu Llibertari, l'antic, i quan es va dissoldre, vaig participar del centre social dels timbres.

Mario: Jo també vaig participar primer de partits polítics. Tenia molt d'interès, però mai m'encaixava. Hi havia alguna cosa que no em quadrava en totes aquestes coses. Sempre he tingut la sensació de ben jove, de què tot això que m'explicaven als llibres, al cole, no acabava d'encaixar. A l'entrar a Podemos, vaig sortir desencantat, vaig deixar de creure en política.

Després vaig venir a Viladecans i un dia vam veure que es volia formar una assemblea anti-feixista. La segona assemblea es va fer aquí a Timbres i, al principi tenia una mica de prejudici de que només era un espai per a punkies, però al final vaig veure les coses que feien, i vaig trobar el meu espai i totes aquestes inquietuts que tenia des de jove, per fi hi vaig poder posar nom.

Per què creus que és important l'existència del moviment okupa?

Mario: És important per visibilitzar el què és el moviment okupa. Ara hi ha un descrèdit contra el moviment okupa... S'ha de diferenciar el moviment okupa i una altra cosa és el "allanamiento de morada". Son dos conceptes diferents. El que surt a la tele és un allanamiento, no te res a veure amb el moviment okupa. El moviment okupa és ocupar un espai per alliberar-lo i que sigui del poble. Tot i que també entenc que si hi ha bancs, o fons voltor que tenen milers de pisos que estan vuits i hi ha gent que està dormint al carrer: patada a la porta i a dins. De la mateixa manera, no entenc que pot haver algú.

David: crec que és important perquè el moviment okupa genuïnament és un mitjà i un fi. Un fi en el sentit de què cobreix unes necessitats, que és disposar d'un espai, i ja està. I és un mitjà perquè també serveix com a plataforma per difondre un discurs dissident que no trobaràs enlloc perquè no hi ha ni grans mitjans de comunicació, ni plataformes que critiquin al sistema, tant obertament, com poder fer des d'aquí [l'Ateneu]. És a través d'aquests espais que podem difondre i podem dotar-nos d'eines per difondre.

Ja només el fet de poder organitzar-se per fer una pàgina web, ja és algo que dóna gràcies per tenir un espai per poder reunir-se i per dir: ¿fem una pàgina web? o fer un Fanzine (que és un petit diari), o un manifest o una manifestació o qualsevol cosa. Per això és important, perquè és en aquests espais on surten missatges que sempre han sigut marginals, han sigut crítics amb el sistema i ningú a nivell massiu, difondrà aquests missatges.

Quins valors defenseu en okupació?

David: Autogestió, principalment. Control de les nostres vides sense jerarquia. Prenem les decisions per consens i tenim el control del que volem i del que no volem. Autogestió des del punt de vista horitzontal, en el qual volem una societat on cadascú aporta el que pot i agafa el que necessita. És la clau principal. I és ideal però factible, ja s'ha posat en pràctica en el passat i en el present.

Quin és el significat del símbol del moviment okupa?

David: Hi ha moltes teories, la que conec però a la que no li donaria una veracitat extrema és el cercle que quadra l'equidistància dels punts, el moviment assembleari, en el qual tothom forma part. I la fletxa com algo dinàmic, que està en moviment, etc.

Quina estratègia creus que duen a terme els diferents mitjans de comunicació envers l'okupació?

Mario: Descrèdit total. Si la gent sap que és la realitat de l'ocupació, seria una altra història. S'acabaria el negoci dels bancs i els fons voltors, que només volen calers. Els és igual que la gent estigui al carrer, que siguin nens, etc.

Partint el fet que existeix un discurs extern al moviment construït des del prejudici amb l'objecte de marginalitzar i invisibilitzar les alternatives proposades per l'okupació, quins mitjans de comunicació dels CSO's alternatius als convencionals coneixes?

Mario: Afortunadament, n'hi ha molts. Gràcies a Internet tenim diverses opcions: Caos en la red, la Directa, el mateix Ateneu que tenia El populus, etc. El problema d'aquestes publicacions és que la gent no s'ho acaba de creure, creuen que potser en els mitjans de comunicació alternatius es poden dir moltes mentides, quan en realitat són els mitjans habituals els que manipulen les notícies.

Creus que les propostes reaccionaries del moviment okupa es podrien arribar a dur a terme en el cas que aconseguissin una gran influència en el conjunt de la societat?

Mario: Sí. si no no estaria participant a això. De fet en els anys de la immigració els moviments veïnals van ser molt importants.

David: tenim proves d'iniciatives que s'han dut a terme. El que fa falta és que la gent s'organitzi. Només amb això ja estàs creant un contra poder.

Mario: Ja s'ha fet. Mai ha estat una utopia. S'han donat casos i és fàcil no és res nou.

David: La forma natural de la gent és l'organització espontània. La prova la tens durant la pandèmia. La gent s'autoorganitzava, assumint el control quan veu que l'estat no arriba. Es repartia menjar a la gent que no podia sortir de casa. En aquell cas la gent va agafar les regnes entre les comunitats. Això va ser autoorganització. Només cal aplicar-ho a tots els camps, la feina, les relacions, etc. El sistema capitalista no funciona.

Per exemple, un pilar de la societat com és Càritas, ens ha enviat gent a buscar roba al nostre centre. Si això passa, és que hi ha mancances molt grosses.

Quina creus que és la concepció de la joventut local? Què en destacaries? Quins canvis o tendències creus que predominen actualment?

David: Jo veig molt desinterès, costa. Detecto angoixa entre la gent jove, perquè el futur és difícil. Jo tinc la meva feina fixe, però no trobo que hi hagi maneres de canalitzar aquesta angoixa o descontentament. Estem perdent el missatge de l'organització.

Mario: Si aconseguim formar a aquest jovent en l'autoorganització tot milloraria. Al final tot és un procés. Se'ls ha de dir que es poden apropar a centres com aquest al mateix temps que ho poden fer en partits polítics clàssics.

T'atreveixes a fer una previsió de l'okupació en el futur?

Mario: Jo crec que la gent perdrà la por. No hi ha una altre. O la gent anirà a viure sota d'un pont o ha de fer alguna cosa. Per això aquesta creació de por als okupes, perquè els que manen veuen que pot agafar més poder. Cada cop hi ha més conscienciació.

David: En el moment que es treguin la tele hi haurà un canvi. Perderan la por.

Mario: Per acabar voldria incidir en el fet de que es perdi la por al moviment. Al principi es creia que era un tema de punkies, de vagos, etc. No és així. aquí [els associats de l'Ateneu] son alguns gent amb carrera, que tenen treball, etc. però que volen un canvi i estan molt conscienciats. Als Timbres tenim professors, metges, etc i s'impliquen en això igualment.

Jordina Subirachs Garcia
Treball de recerca - 2022/2023
Tutor: Xavier Campmany